

Samenwerken, tegenwerken of op zoek naar een middenweg?

Een onderzoek naar de verschillende opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers omtrent de jonge aanwas in de drugscriminaliteit en de bijbehorende gevolgen voor de lokale aanpak

Ramon Scholten

Masterthesis

Radboud Universiteit Nijmegen

Faculteit der Managementwetenschappen

Opleiding Bestuurskunde, Masterspecialisatie Besturen van Veiligheid

Augustus, 2022

Thesisbegeleider: dr. D.P. Schaap

Voorwoord

Dit onderzoek richt zich op het analyseren van de verschillende opvattingen en werkwijzen van jongerenwerkers en wijkagenten omtrent de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit. Dit onderwerp heb ik geselecteerd voor mijn masterthesis, omdat ik op deze wijze mijn bestuurskundige interesse voor de wijze waarop verschillende professionals publieke veiligheidsvraagstukken aanpakken kon combineren met mijn persoonlijke interesse voor drugsproblematiek. Na het schrijven van mijn bachelor thesis omtrent softdrugsbeleid wilde ik mij graag verder specialiseren in kwesties omtrent drugsproblematiek. Het programma Straatwaarde(n) gaf mij de ideale stageplek om mijn competenties te ontwikkelen en gaf mij de vrijheid en handvatten om naar mijn eigen voorkeuren mijn onderzoek in te richten. In het bijzonder gaat mijn dank uit naar mijn stagebegeleider Dian Schuurkamp, omdat zij vanaf het begin af aan mijn ideeën steunde en aanvulde.

Het schrijven en uitvoeren van het onderzoek was bijwijlen zeer uitdagend. Voornamelijk op de momenten dat het schrijven van verschillende hoofdstukken en het uitvoeren van het onderzoek door elkaar liepen. Dit had als gevolg dat er in mijn hoofd soms oneindig veel taken tegelijk openstonden. Voor een perfectionist die zich bij voorkeur in hyperfocus op één of twee taken concentreert, en deze naar tevredenheid afrondt voordat er begonnen wordt aan de volgende werkzaamheid, was dit uitdagend en soms onaangenaam. Naast dat mijn thesisbegeleider Dorian Schaap mij naar volle tevredenheid vooruitgeholpen heeft wil ik hem boven alles bedanken voor zijn krachtinspanningen om mijn perfectionisme deels af te breken. Dit hielp mij in het behouden van het benodigde tempo om het onderzoek uit te voeren en weerhield mij ervan om te verdwalen in mijn perfectionisme.

Tot slot gaat speciale dank uit naar mijn vriendin, ouders en mijn beste maat voor alle bemoediging. Ook voor het bieden van de onmisbare ontspanning en vermaak ben ik zeer dankbaar, ongeacht het feit dat ik met regelmaat moeizaam kon accepteren dat het daadwerkelijk onmisbaar was.

Abstract

In dit onderzoek is geanalyseerd hoe en in hoeverre de opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers aangaande de jonge aanwas in de drugsriminaliteit de lokale aanpak vormen. Dit onderzocht ik middels focusgroepen, exploratieve interviews, diepte-interviews en observaties. Wijkagenten en jongerenwerkers staan centraal omdat zij wetenschappelijk gezien belangrijke samenwerkingspartners zijn aangaande complexe wijkproblematiek, maar deze samenwerking vaak moeizaam verloopt. Literatuur over frontlijnwerkers, wijkagenten en jongerenwerkers dienden als basis om te duiden hoe de opvattingen en werkwijzen gevormd worden en zich tot elkaar verhouden. De opvattingen worden gevormd door de meningen over de kerntaken en hieruit ontstaan de werkwijzen. Ook beïnvloeden de factoren tijds- en werkdruk, leidinggevende/interne partners en externe partners de vorming van de werkwijzen omtrent specifieke problematiek. Uit de analyse blijkt dat hoofdzakelijk de rol van externe partners en specifiek de verstoorde relatie tussen de wijkagenten en jongerenwerkers aanzienlijke invloed lijken te hebben op de werkwijzen omtrent de jonge aanwas. De voornaamste gevolgen voor de lokale aanpak zijn dat de informatie-uitwisseling tussen de professionals zeer gering is en het contact met jongeren op straat omtrent deze problematiek beperkt is. Ter bevordering van de lokale aanpak dient mede de interne afstemming over de aanpak en de informatie-uitwisseling versterkt te worden.

Inhoudsopgave

• Voorwoord	2
• Abstract	3
• Inhoudsopgave	4
1. Inleiding	7
1.1. Aanleiding	7
1.2. Probleemstelling	11
1.3. Onderzoeksopzet	12
1.3.1. Theoretische en methodologische vooruitblik	12
1.3.2. Selectie van de gemeente	13
1.4. Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie	13
1.5. Leeswijzer	15
2. Theoretisch kader	16
2.1. Lokaal beleid aangaande jonge aanwas	16
2.1.1. Rijks- en gemeentelijk beleid aangaande jonge aanwas	16
2.1.2. Een eerste blik op wijkagenten en jongerenwerkers als beleidsuitvoerders	17
2.1.3. De doelgroep van het beleid	18
2.2. Frontlijnwerkers: opvattingen en werkwijzen aangaande het dagelijks werk	19
2.3. De wijkagenten	22
2.3.1. De rol van wijkagenten aangaande jonge aanwas	22
2.3.2. De opvattingen van wijkagenten aangaande veiligheids- en criminaliteitsvraagstukken	24
2.3.3. De werkwijzen van wijkagenten	26
2.4. De jongerenwerkers	30
2.4.1. De rol van jongerenwerkers aangaande jonge aanwas	30
2.4.2. De opvattingen van jongerenwerkers aangaande veiligheids- en criminaliteitsvraagstukken	31
2.4.3. De werkwijzen van jongerenwerkers	33
2.5. De vorming van de opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers	36

3. Methodologisch kader	37
3.1. <i>Case study</i> onderzoeksopzet	37
3.2. Verkennende onderzoeksfase	39
3.2.1. Focusgroepen	39
3.2.2. Exploratieve interviews	40
3.2.3. Operationalisatie voor verkennende onderzoeksfase	41
3.3. Verdiepende onderzoeksfase	42
3.3.1. Individuele diepte-interviews	42
3.3.2. Observaties	46
3.4. Data-analyse	49
4. Analyse	50
4.1. Gemeente De Hanzesloot en de jonge aanwas	50
4.1.1. Belangrijkste kenmerken van gemeente De Hanzesloot	50
4.1.2. Hoofdlijnen van de jonge aanwas in gemeente De Hanzesloot	51
4.2. Wijkagenten: opvattingen en werkwijzen	54
4.2.1. Wijkagenten: meningen over hun kerntaken	54
4.2.2. Wijkagenten: opvattingen aangaande de jonge aanwas	57
4.2.3. Wijkagenten: daadwerkelijke werkwijze aangaande de jonge aanwas en de verhouding tot de opvattingen	60
4.3. Jongerenwerkers: opvattingen en werkwijzen	69
4.3.1. Jongerenwerkers: meningen over hun kerntaken	69
4.3.2. Jongerenwerkers: opvattingen aangaande de jonge aanwas	70
4.3.3. Jongerenwerkers: daadwerkelijke werkwijze aangaande de jonge aanwas en de verhouding tot de opvattingen	74
4.4. Verhouding tussen wijkagenten en jongerenwerkers	82
4.4.1. Overeenkomsten in opvattingen en werkwijzen	82
4.4.2. Verschillen in opvattingen en werkwijzen	82
4.4.3. Verhouding tussen opvattingen en werkwijzen	84
4.5. Gevolgen voor de lokale aanpak van de jonge aanwas	86
5. Conclusie, aanbevelingen en discussie	89
5.1. Conclusie	89
5.1.1. Wijkagenten, jongerenwerkers en de jonge aanwas	89

5.1.2.	Sleutelbevindingen	90
5.2.	Aanbevelingen	94
5.2.1.	Aanbevelingen voor de politie	94
5.2.2.	Aanbevelingen voor het jongerenwerk	95
5.2.3.	Aanbevelingen voor gemeente De Hanzesloot en gemeentes in soortgelijke situaties	96
5.3.	Discussie	98
5.3.1.	Beperkingen van het onderzoek en advies voor vervolgonderzoek	98
5.3.2.	Reflectie op mijn rol als onderzoeker	100
5.4.	Slotsom	102
•	Verwijzingen	103
•	Bijlagen	111
○	Bijlage A: Overzicht van soorten professionals per focusgroep	111
○	Bijlage B: Focusgroepen topiclist	112
○	Bijlage C: Wijkagenten diepte-interview topiclist	114
○	Bijlage D: Jongerenwerkers diepte-interview topiclist	116
○	Bijlage E: Observatieschema wijkagenten	118
○	Bijlage F: Observatieschema jongerenwerkers	123
○	Bijlage G: Codeerschema focusgroepen en exploratieve interviews	128
○	Bijlage H: Codeerschema individuele diepte-interviews	129
○	Bijlage I: Codeerschema observatieverslagen	131

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De verhalen over jongeren die vanaf zeer jonge leeftijd in aanraking komen met de drugscriminaliteit omtrent harddrugs zijn tegenwoordig wijdverspreid (Andringa, 2021; Boer, 2019a, 2019b). Ook veel andere aspecten van de drugsproblematiek en drugscriminaliteit komen veelvoudig in het nieuws, bijvoorbeeld de illegale handel met een miljardenomzet, de verscheidene liquidaties, ontvoeringen en beschietingen (NOS, 2022; Spapens, 2021). De drugscriminaliteit kent veel verschillende aspecten en gradaties, maar drukt in zijn geheel een grote stempel op de Nederlandse samenleving (Abraham et al., 2021). Uit een analyse op basis van de meest recente ondermijningscijfers blijkt dat in tal van wijken maar liefst één op de acht jongeren in de drugscriminaliteit terecht dreigt te komen (Bunskoek et al., 2022). Dit is problematisch aangezien de jongeren die het risico lopen om in de misdaad te belanden vaker kampen met schulden, stoppen met school en bij bureau Halt terecht komen. Bovendien groeit een deel van deze jongeren door naar de georganiseerde criminaliteit (Bunskoek et al., 2022).

Daarnaast stelt onderzoek van onderzoeksbureau Andersson Elffers Felix (2020), uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), dat de drugscriminaliteit de maatschappij jaarlijks een bedrag tussen 3,2 en 4,1 miljard euro kost. De kosten worden onder andere gemaakt om de illegale handel tegen te gaan, de jonge aanwas tegen te gaan, de overlast te bestrijden die is toe te schrijven aan de drugscriminaliteit en het surveilleren door de politie in de wijken om drugsgelateerde activiteiten in kaart te brengen. Ook proberen verschillende instanties op verscheidene wijzen de burgers op de hoogte te stellen van de veelvormige drugsproblematiek en met name de jongeren te waarschuwen voor de gevaren van de drugscriminaliteit, bijvoorbeeld met campagnes, nieuwsitems, informatieve series en onderwijsprogramma's (Moen, 2020; Moonen, 2022; Van Geest, 2022; Veiligheidscoalitie Midden-Nederland, 2021).

De drugsproblematiek in Nederland lijkt dus nationaal door veel personen en instanties erkend te worden als een groot en veelzijdig probleem. Desalniettemin besteden verschillende gemeentes onvoldoende aandacht aan het voorkomen en bestrijden van de lokale drugsproblematiek die zich mogelijk in de gemeente afspeelt (Van Wijk et al., 2021). De bewustwording omtrent de problematiek neemt met de jaren wel toe, maar voor veel gemeentes blijft het een zeer gecompliceerd en onoverzichtelijk vraagstuk (Bureau Regionale Veiligheidsstrategie, 2019). Dit komt mede doordat de daadwerkelijke omvang van verschillende aspecten van de lokale drugsproblematiek, zoals de jonge aanwas in de

drugscriminaliteit, niet volledig terug te zien zijn in de criminaliteitscijfers (Terpstra & Swami-Persaud, 2021; Van Wijk et al., 2021). Een deel van de criminaliteit bevindt zich onder de radar van bijvoorbeeld de politie, waardoor er onvolledig zicht op de daadwerkelijke omvang van de criminaliteit is. Dit registratieprobleem wordt ook wel aangeduid als het *dark number* (Van Dijk, 2010; Van Wijk et al., 2021).

Bovendien is het registratieprobleem specifiek omtrent de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit een gecompliceerd vraagstuk. Naast het onvolledige zicht op de gehele omvang van de problematiek, is het tevens complex om de problematiek waar wel zicht op is te registreren als concrete overtreding of misdaad (Van Wijk et al., 2021). Dit komt doordat de verrichtingen rondom jonge aanwas dikwijls geen concrete misdrijven zijn. Door het registratieprobleem kan er bij verschillende instanties, waaronder het bestuur van een gemeente, ten onrechte het beeld ontstaan dat hoewel de drugsproblematiek nationaal gezien ernstig is, de ernst en omvang van de problematiek in de eigen gemeente gering is (Van der Torre & Tops, 2021; Van Trigt, 2020). Het gevolg hiervan is dat een lokale aanpak gericht op de daadwerkelijke verscheidene drugsproblematiek, waaronder de jonge aanwas, menigmaal ontbreekt, waardoor de problematiek kan voortbestaan en doorgroeien (Van der Torre & Tops, 2021; Van Trigt, 2020).

Binnen een gemeente is er echter vaak bij andere professionals dan de gemeentelijke functionarissen, bijvoorbeeld wijkagenten, jongerenwerkers, jeugdreclassering medewerkers en middelbare schoolconciërges, zelf wel de benodigde kennis aanwezig over de lokale problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit (Veiligheidscoalitie Midden-Nederland, z.j.a). Zij hebben deze kennis tot hun beschikking omdat zij tijdens het uitvoeren van hun dagelijks werk veelvuldig in direct contact staan met volwassenen en jongeren en daarbij verschillende problematiek en vraagstukken die onder deze burgers leven zien en bespreken. Van deze groep professionals binnen een gemeente zijn de wijkagenten en jongerenwerkers bij uitstek de twee soorten professionals die zich tijdens het dagelijks werk in de wijken bevinden en zich direct richten op de verschillende complexe problematiek in de wijken en vraagstukken omtrent jongeren (Bervoets, 2015; Van Dijk & Noorda, 2015). Zij beschikken daarom over andere inzichten en kennis aangaande de jeugdproblematiek dan bijvoorbeeld een beleidsmaker van de gemeente. Zij kunnen hierdoor bijvoorbeeld direct zicht hebben op het beeld dat de jongeren hebben over de drugscriminaliteit en hoe de jongeren mogelijk geworven worden voor de drugscriminaliteit. Op het moment dat deze of soortgelijke situaties problematisch zijn, is het aan de professionals om deze problematiek zelf aan te pakken of om andere benodigde professionals in te schakelen. Vanwege hun directe contact met de

burgers tijdens het dagelijks werk en unieke kennis over de lokale problematiek kunnen de wijkagenten en jongerenwerkers gezien worden als mogelijke sleutelactoren voor de gemeente bij het in kaart brengen en daaropvolgend het aanpakken van de lokale problematiek van de jonge aanwas in de drugsriminaliteit.

Ook is het voor de wijkagenten en jongerenwerkers mogelijk om over deze problematiek kennis met elkaar te delen en samen te werken (Bervoets, 2015; Van Dijk & Noorda, 2015; Van Uden, 2019: 221). Doordat beide professionals zich tijdens de uitvoering van hun werkzaamheden veelal in de wijken bevinden en contact hebben met burgers, hebben zij mogelijk de beschikking over kennis die bruikbaar is voor beide partijen, bijvoorbeeld welke problematiek er onder bepaalde jongeren speelt en welke hulp deze jongeren nodig hebben. Door middel van het delen van kennis is het mogelijk om vollediger zicht te krijgen op de lokale problematiek. Dit kan ten goede komen aan de uitvoering van hun dagelijkse werkzaamheden en daarmee het aanpakken van de problematiek. Naast de gezamenlijke informatie-uitwisseling is het ook mogelijk dat de professionals gezamenlijk te werk gaan en elkaar ondersteunen, bijvoorbeeld in situaties waarbij intensievere handhaving of hulpverlening nodig is.

Het dagelijks werk van de wijkagenten en de jongerenwerkers kent op het eerste gezicht dus enkele overeenkomsten en er is een bepaalde mate van kennisdeling en samenwerking tussen deze professionals mogelijk. Het is echter van belang om te erkennen dat deze twee professionals ook van elkaar verschillen. In tegenstelling tot de jongerenwerkers, die zich in eerste instantie voornamelijk richten op de hulpverlening, hebben wijkagenten naast de taak om hulpverlening te bieden ook meerdere taken die in het teken staan van handhaving en repressie (Van Uden, 2019). Hier kan een spanningsveld tussen de professionals ontstaan op het moment dat zij beide met hetzelfde problematische vraagstuk te maken krijgen. Dit verschil in werkzaamheden zorgt er namelijk voor dat zij bijvoorbeeld andere verantwoordelijkheden, bevoegdheden, werkwijzen en professionele waarden hebben. Bovendien kunnen deze verschillen ervoor zorgen dat de professionals dezelfde groep burgers als een andere doelgroep zien (Sandfort & Moulton, 2015). Dit heeft tot gevolg dat de opvattingen en werkwijzen van verschillende professionals omtrent de problematiek van dezelfde groep burgers kunnen verschillen. Bij dezelfde groep jongeren die regelmatig overlast veroorzaakt kunnen de jongerenwerkers zich bijvoorbeeld inzetten op het helpen ontwikkelen van deze jongeren, terwijl de wijkagenten zich tegelijkertijd inzetten op het bestraffen van deze jongeren (Chidi & Limburg, 2010). Beide professionals willen voorkomen dat de overlast blijft bestaan en zetten zich dus in voor hetzelfde doel, maar met conflicterende werkwijzen. Dit kan een succesvolle uitvoering van het werk voor beide partijen compliceren.

Op het moment dat de opvattingen en werkwijzen van de professionals onvoldoende op elkaar zijn afgestemd kan dit gerichte kennisdeling en samenwerking compliceren. Overeenkomstig met de geschetste situatie in het voorbeeld, kan dit het optimaal aanpakken van de problematiek door beide professionals verhinderen. Tegelijkertijd liggen er juist veel mogelijkheden voor de wijkagenten en jongerenwerkers om met kennisdeling en gerichte samenwerking elkaars werk te versterken (Chidi & Limburg, 2010; Wegwijzer Jeugd en Veiligheid, 2021). Potentieel gezien zijn de wijkagenten en jongerenwerkers elkaars voornaamste partner bij het aanpakken van complexe wijkproblematiek (Bervoets, 2015; Van Dijk & Noorda, 2015). Om daadwerkelijk de uitvoering van elkaars dagelijks werk te kunnen versterken is het dus van belang dat de opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten en jongerenwerkers elkaar complementeren en niet belemmeren.

Ook voor een gemeente is het van belang om meer zicht te krijgen op de kennis en de verschillende opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten en jongerenwerkers aangaande de problematiek van de jonge aanwas. Met onder andere het doel om de aard en omvang van de lokale jonge aanwas in kaart te brengen aan de hand van de kennis van de eerdergenoemde professionals, heeft het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Midden-Nederland (RIEC-MN) het programma Straatwaarde(n) opgericht (RIEC-MN, 2021). Het programma Straatwaarde(n) heeft hiervoor één specifieke onderzoekslijn, waarbij het benutten van de kennis van lokale professionals die mogelijk zicht hebben op de daadwerkelijke drugsproblematiek centraal staat om gemeentes aan de hand van deze kennis in de positie te brengen om de problematiek gericht aan te kunnen pakken (RIEC-MN, 2021; Veiligheidscoalitie Midden-Nederland, z.j.a). Om de lokale aanpak van de jonge aanwas optimaal te bevorderen hebben gemeentes naast de kennis over de aard en omvang van de problematiek echter ook kennis nodig over de verschillende opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten en jongerenwerkers. Uit het bestaande onderzoek naar de overeenkomsten en verschillen tussen deze professionals blijkt immers dat onvoldoende kennis over de specifieke kenmerken van de beroepsgroepen een effectieve aanpak van de maatschappelijke jeugdproblematiek belemmert (Bervoets, 2015; Van Dijk & Noorda, 2015). Om op het gebied van de problematiek van de jonge aanwas de lokale aanpak te bevorderen, is het dus van belang om meer inzicht te krijgen in de overeenkomsten en verschillen in opvattingen en werkwijzen tussen wijkagenten en jongerenwerkers aangaande deze problematiek.

1.2 Probleemstelling

Om ervoor te zorgen dat binnen een gemeente de kennis over de specifieke kenmerken van de wijkagenten en jongerenwerkers beschikbaar is en benut kan worden om een doeltreffende en realistische aanpak van de jonge aanwas te verwezenlijken, is het van belang de verschillende opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten en jongerenwerkers aangaande deze problematiek te onderzoeken. Hierbij staat centraal hoe deze opvattingen en werkwijzen zich tot elkaar verhouden, wat de verschillen zijn tussen de wijkagenten en de jongerenwerkers en wat hiervan de gevolgen zijn voor de lokale aanpak van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit. Uiteindelijk moet deze analyse enkele aanknopingspunten bieden voor het opstellen van een plan van aanpak betreffende het reduceren van de problematiek van lokale jonge aanwas in de drugscriminaliteit. Om tot deze inzichten te komen dient de volgende onderzoeksvraag beantwoord te worden:

In hoeverre en op welke wijze vormen de verschillende opvattingen en werkwijzen van respectievelijk wijkagenten en jongerenwerkers omtrent de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit de lokale aanpak van deze problematiek?

Alvorens de hoofdvraag beantwoord kan worden, dienen de volgende deelvragen beantwoord te worden:

Het beleid omtrent de jonge aanwas in de drugscriminaliteit

- (1) Op welke wijze is het lokale beleid omtrent de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit ingericht en wat zijn daarin de verantwoordelijkheden van de wijkagenten en de jongerenwerkers?

De wetenschappelijke literatuur over wijkagenten en jongerenwerkers

- (2) Wat is in de wetenschappelijke literatuur bekend over de professionele opvattingen en werkstijlen van wijkagenten en jongerenwerkers en hoe verhouden deze opvattingen en werkwijzen zich tot elkaar?

De empirische werkelijkheid omtrent de opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers

- (3) Welke opvattingen en werkwijzen hebben wijkagenten en jongerenwerkers omtrent de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit en hoe verhouden deze opvattingen en werkwijzen zich tot elkaar?

- (4) Hoe verhouden de opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers omtrent de problematiek van de jonge aanwas in de drugsriminaliteit zich tot het beeld dat geschetst wordt in de wetenschappelijke literatuur en wat zijn de gevolgen voor de aanpak van de problematiek?

Aanbevelingen voor het lokale beleid omtrent de problematiek van de jonge aanwas

- (5) Welke handvatten kunnen met behulp van de kennis over de gevolgen van de verhouding en verschillen tussen de opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers omtrent de problematiek van de jonge aanwas in de drugsriminaliteit geboden worden om de gemeentelijke aanpak van deze problematiek te verbeteren?

1.3 Onderzoeksopzet

1.3.1 Theoretische en methodologische vooruitblik

Allereerst wordt in het theoretisch kader geanalyseerd hoe het lokale beleid omtrent de jonge aanwas in de drugsriminaliteit in hoofdlijnen is ingericht en wie precies tot de doelgroep van dit beleid behoren. Daaropvolgend maak ik gebruik van inzichten uit de *street-level* bureaucratie literatuur bij het schetsen van een raamwerk om de opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers te begrijpen. Aan de hand van dit raamwerk worden enkele verwachtingen geschept over de manier waarop de opvattingen en werkwijzen van deze professionals aangaande de problematiek van de jonge aanwas zich tot elkaar verhouden.

Aansluitend wordt in het methodologisch kader onderbouwd op welke gronden en op welke wijzen verschillende kwalitatieve onderzoeksmethodes gebruikt zijn, te weten focusgroepen, exploratieve interviews, diepte-interviews en observaties. De focusgroepen en exploratieve interviews maken tevens deel uit van de eerdergenoemde onderzoekslijn van het programma Straatwaarde(n). Binnen dit onderzoek dienen de verschillende onderzoeksmethodes elkaar aan te vullen, door vanuit verschillende perspectieven zicht te geven op hoe de opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers omtrent de problematiek van de jonge aanwas in de drugsriminaliteit zich tot elkaar verhouden. Met behulp van de focusgroepen en exploratieve interviews dient allereerst kennis vergaard te worden over deze problematiek. Ook dienen deze onderzoeksmethodes een eerste indruk te geven van de dynamiek tussen de wijkagenten en de jongerenwerkers. Vervolgens worden met behulp van de individuele diepte-interviews de verschillende opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten en jongerenwerkers en hun onderlinge verhoudingen bestudeerd.

Daaropvolgend worden aan de hand van de observaties de daadwerkelijke werkwijzen diepgaand geanalyseerd.

1.3.2 Selectie van de gemeente

In dit onderzoek worden verschillende professionals binnen één gemeente onderzocht. De gemeente die geselecteerd is voor dit onderzoek wordt aangeduid met de fictieve naam De Hanzesloot. De Hanzesloot heeft zichzelf opgegeven voor het onderzoeksprogramma van programma Straatwaarde(n), omdat de gemeente meer zicht wil hebben op de lokale drugsproblematiek en met name de jonge aanwas. Uit onder andere enkele registraties bij de politie en verschillende nieuwsberichten in de lokale media blijkt namelijk dat er in gemeente De Hanzesloot verscheidene drugsproblematiek heerst. Overeenkomstig met de stand van zaken in veel andere gemeentes, ontbreekt bij gemeente De Hanzesloot echter een volledig en concreet overzicht van de problematiek waarin de opvattingen en werkwijzen van verschillende professionals zijn meegenomen. Om dit probleem binnen de gemeente op te lossen en de mogelijkheid om de problematiek gericht te kunnen aanpakken te bevorderen, is deze gemeente geselecteerd voor dit onderzoek.

Daarnaast is gemeente De Hanzesloot geografisch uitermate interessant, omdat het een gemeente binnen de Randstad is die grenst aan gebieden waar relatief veel drugsproblematiek voorkomt. Over de invloed die dit gegeven in werkelijkheid heeft op de problematiek in de gemeente is nog weinig bekend. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt echter dat wanneer er in een gebied veel criminaliteit is en er maatregelen tegen worden genomen het waarschijnlijk is dat de criminaliteit niet stopt, maar verplaatst naar omliggende gebieden (Bruinsma et al., 2010). Dit wordt ook wel de ruimtelijke verplaatsing van criminaliteit en het ‘waterbedeffect’ genoemd (Bernasco et al., 2006; Bruinsma et al., 2010). Wegens de omliggende gebieden, waarvan bekend is dat er veel drugsproblematiek voorkomt, is het dus aannemelijk dat de daadwerkelijke problematiek in gemeente De Hanzesloot groter is dan dat tot nu toe bij de gemeente bekend is. Het is daarom van additioneel belang om de verschillende opvattingen, werkwijzen en onderlinge verhoudingen van de wijkagenten en jongerenwerkers van gemeente De Hanzesloot te analyseren, zodat de problematiek uiteindelijk gericht aangepakt kan worden.

1.4 Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie

De nadruk binnen dit onderzoek ligt op hoe de opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers omtrent de problematiek van de jonge aanwas zich tot elkaar verhouden en wat hiervan de gevolgen zijn voor de bijbehorende lokale aanpak. Met deze resultaten wordt

getracht een bijdrage te leveren aan de wetenschappelijke kennis over professionals die in de frontlijn werken. Binnen dit onderdeel van de beleidswetenschap is het werk van Lipsky (1980, 2010) toonaangevend. Het centraal stellen van deze professionals was destijds een grote verandering in de beleidswetenschap, omdat de nadruk binnen het onderzoek omtrent beleidsuitvoering tot die tijd voornamelijk lag op de top van de hiërarchie van een organisatie, in plaats van de uitvoerders zelfs (Moors & Bervoets, 2013: 11-15; Sandfort & Moulton, 2015). De wetenschappelijke kennis op dit domein werd onder andere verreikt door de publicaties van Maynard-Moody & Musheno (2003) en Zacka (2017). Binnen het wetenschappelijk onderzoek over deze professionals ligt de nadruk op de overeenkomsten tussen de verschillende soorten frontlijnwerkers, bijvoorbeeld dat frontlijnwerkers dikwijls een vraag hebben naar hun diensten die groter is dan het aanbod en dat frontlijnwerkers in het dagelijks werk veel vrijheid hebben bij het uitvoeren van beleid (Lipsky, 2010; Maynard-Moody & Musheno, 2003; Zacka, 2017). Minder oog is er echter voor de verschillen tussen de specifieke beroepsgroepen.

Naast deze literatuur bestaat er veel literatuur die zich richt op één specifieke beroepsgroep binnen het veiligheidsdomein, bijvoorbeeld op wijkagenten óf jongerenwerkers (Kooijmans, 2016; Metz, 2020; Terpstra, 2008, 2019; Terpstra et al., 2021; Van Uden, 2019). In deze literatuur wordt dikwijls benoemd dat potentieel gezien de wijkagenten en jongerenwerkers de uitvoering van elkaars dagelijks werk kunnen versterken, maar hoe hun werkwijzen omtrent dezelfde problematiek en doelgroep zich precies tot elkaar verhouden en hoe zij elkaars dagelijks werk exact kunnen versterken of juist verhinderen, wordt niet diepgaand onderzocht. Vergelijkend onderzoek naar de mogelijke verschillen tussen de opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers is slechts in beperkte mate beschikbaar en richt zich enkel op de algemene werkwijzen van de professionals (Bervoets, 2015; Van Dijk & Noorda, 2015). Wetenschappelijke kennis op het gebied van opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers omtrent specifieke complexe problematiek waarbij zij met dezelfde doelgroep te maken krijgen, is dus zeer schaars. Het centraal stellen van de werkwijzen omtrent een specifiek problematisch vraagstuk moet het mogelijk maken om de verschillende werkwijzen diepgaand te onderzoeken. Dit onderzoek moet de wetenschappelijke kennis op dit gebied verrijken door de verschillende opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten en jongerenwerkers betreffende de complexe problematiek van de jonge aanwas te doorgronden aan de hand van een diepgaande, en op dit onderzoeksgebied unieke, onderzoeksopzet. In het bestaande onderzoek naar de verschillende opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers is immers nog niet eerder gebruikt gemaakt

van focusgroepen in combinatie met de andere onderzoeksmethodes (Bervoets, 2015; Van Dijk & Noorda, 2015).

Daarnaast dienen de uitkomsten van dit onderzoek een bijdrage te leveren aan het vermogen van gemeentes om de lokale aanpak van problematiek van de jonge aanwas uit verschillende oogpunten te begrijpen. De uitkomsten dienen aansluitend op het doel van het programma Straatwaarde(n) tevens het vermogen van gemeentes te optimaliseren om gericht de problematiek van de jonge aanwas aan te pakken (RIEC-MN, 2021). Uit de inzichten over de opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers omtrent deze problematiek dienen aanbevelingen voort te komen, gericht op het voorkomen en reduceren van de jonge aanwas. Bij deze aanbevelingen dienen de sterke punten van de verschillende professionals centraal te staan. Op deze wijze moet zowel de ruimte geboden worden voor de eigen opvattingen en werkwijzen van de professionals, als voor gerichte kennisdeling en samenwerking. Dit moet ervoor zorgen dat gemeentes de kwaliteiten van de sleutelactoren voor de lokale aanpak van complexe wijkproblematiek optimaal kunnen benutten. Uiteindelijk moeten deze inzichten een bijdrage leveren aan het grondiger kunnen voorkomen en reduceren van de problematiek van de jonge aanwas in de drugsriminaliteit.

1.5 Leeswijzer

In het eerstvolgende hoofdstuk volgt het theoretisch kader waarin allereest het lokale beleid omtrent de problematiek van de jonge aanwas in de drugsriminaliteit geanalyseerd wordt. Aansluitend worden de twee hoofdlijnen van het theoretisch kader geëxpliceerd, waarin de wetenschappelijke kennis over frontlijnwerkers, wijkagenten en jongerenwerkers centraal staat. In het methodologisch kader volgt de onderbouwing van de wijze waarop er in dit onderzoek gebruikt wordt gemaakt van de verschillende onderzoeksmethodes, met daarbij de operationalisering van de centrale begrippen uit de onderzoeksvraag. Ten slotte volgen de conclusies en de aanbevelingen en wordt in de discussieparagraaf kritisch gereflecteerd op verschillende aspecten van het onderzoek.

2 Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt aanvankelijk in het beleidskader een beknopt overzicht gegeven van de wijze waarop het lokale beleid omtrent de jonge aanwas in de drugscriminaliteit in Nederland is ingericht, samen met een beschouwing van de doelgroep van het beleid. Vervolgens wordt in het theoretisch kader geanalyseerd wat er in de wetenschappelijke literatuur bekend is over de opvattingen en werkwijzen van allereerst frontlijnwerkers in het algemeen en daaropvolgend van specifiek wijkagenten en jongerenwerkers.

2.1 Lokaal beleid aangaande jonge aanwas

2.1.1 Rijks- en gemeentelijk beleid aangaande jonge aanwas

Om de drugsproblematiek aan te pakken is vanuit de Rijksoverheid de ondermijningswetgeving opgesteld (Ministerie van JenV, 2022a). De nadruk binnen deze wetgeving ligt voornamelijk op het tegengaan van de grote, concrete criminele activiteiten omtrent de drugsproblematiek, bijvoorbeeld het gebruik maken van drugslabs, bedreigen van bestuurders en het binnendringen van containerterminals (Ministerie van JenV, 2021, 2022b). Specifiek de problematiek van de jonge aanwas kent binnen deze wetgeving geen prioriteit.

Preventie valt grotendeels onder de verantwoordelijkheid van de gemeentes. Het voorkomen van criminaliteit hoort namelijk van oudsher tot de openbare-ordetaak van de burgermeester (Raad van State, 2019). Het is daarom aan de gemeentes om dit desbetreffende beleid in te richten. De gemeentes kunnen vervolgens met verschillende organisaties samenwerken om dit beleid in te richten en uit te voeren, bijvoorbeeld de politie en de RIEC's (Raad van State, 2019). Het beleid kan zich richten op verschillende aspecten van de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit, bijvoorbeeld het bestraffen van de jongeren die drugs doorverkopen, het weerbaar maken van de jongeren voor werving en het in kaart brengen en bestraffen van de actoren die de jongeren werven voor de drugscriminaliteit.

De problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit kent dus niet enkel aspecten gericht op het voorkomen van criminaliteit, maar ook op het bestrijden ervan. Op het gebied van het bestrijden van criminaliteit liggen de voornaamste verantwoordelijkheden niet bij de gemeente, maar hebben de politie en het Openbaar Ministerie belangrijke verantwoordelijken (Raad van State, 2019). Om het gemeentelijk beleid omtrent het voorkomen en bestrijden van de problematiek degelijk vorm te kunnen geven is het dus van belang dat de gemeente ervoor zorgt dat de verschillende belangen en verantwoordelijkheden van de verscheidene partijen op elkaar zijn afgestemd (Raad van State, 2019).

2.1.2 Een eerste blik op wijkagenten en jongerenwerkers als beleidsuitvoerders

Ongeacht de wijze waarop een gemeente het beleid wel of niet vormgeeft, bevinden zich in enkele organisaties professionals die verantwoordelijkheden hebben die direct en of indirect raakvlakken hebben met de jonge aanwas in de drugscriminaliteit (Adjiembaks et al., 2022). De wijkagenten en jongerenwerkers zijn de professionals die tijdens het dagelijks werk veelal in direct contact staan met de jongeren en maatschappelijke jeugdproblematiek, bijvoorbeeld de problematiek van de jonge aanwas, proberen te verhelpen (Van Dijk & Noorda, 2015). De wijkagent heeft een unieke positie omdat de wijkagent zowel voor de gemeente als voor de politie een belangrijke actor is omtrent het aanpakken van deze problematiek. Tijdens het dagelijks werk heeft de wijkagent zowel verantwoordelijkheden op het gebied van bestrijden van de problematiek, als het voorkomen van de problematiek (Van Uden, 2019: 205). Een primaire verantwoordelijkheid van de wijkagenten is immers het handhaven (Terpstra, 2008: 74, 2019: 43-45; Van Steden et al., 2021: 50). Als problematiek omtrent de jonge aanwas in de drugscriminaliteit op straat voor overlast zorgt, is het aan de wijkagent om te proberen dit op te lossen. Daarnaast kunnen het voorkomen van het ontstaan van soortgelijke problematiek en het helpen van de jongeren die bij deze problematiek betrokken raken ook gezien worden als taken van de wijkagent (Terpstra, 2008, 2019: 43-45; Van Steden et al., 2021: 50). Deze kant van het werk is meer gericht op de hulpverlening en sluit aan bij het werk van de jongerenwerkers.

Kortgezegd is voor de jongerenwerkers het belangrijkste aspect van het dagelijks werk de jongeren te helpen in hun ontwikkeling naar het volwassen worden (Metz, 2020; Moors, 2013). Idealiter behelst dit niet enkel het helpen van de jongeren die hulp nodig hebben doordat zij al verkeerde keuzes hebben gemaakt, maar ook het helpen ontwikkelen van de jongeren met wie het al relatief goed gaat (Moors, 2013). De jongeren van tussen de tien en drieëntwintig jaar oud die steun nodig hebben bij het volwassen worden zijn echter de primaire doelgroep voor de jongerenwerkers (Metz, 2020). Specifiek gericht op de jonge aanwas in de drugscriminaliteit liggen hier dus de verantwoordelijkheden voor de jongerenwerkers om de jongeren handvatten te bieden om hen uit de drugscriminaliteit te krijgen of te houden. De jongerenwerkers willen hiermee bewerkstelligen dat de jongeren zich verder kunnen ontwikkelen in de maatschappij. Hoofdzakelijk richt dit werk zich dus op het voorkomen van de criminaliteit, wat aansluit bij de primaire verantwoordelijkheid van de gemeente (Raad van State, 2019). De jongerenwerker kan dus gezien worden als een belangrijke schakel voor de gemeente bij de vormgeving van het beleid omtrent deze problematiek.

2.1.3 De doelgroep van het beleid

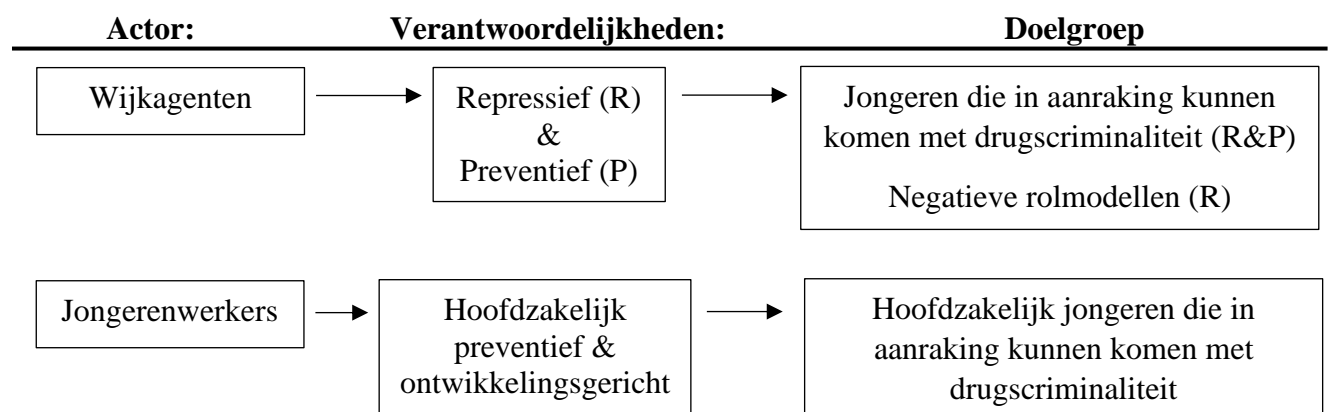
De wijze waarop de doelgroep van het beleid omtrent de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit strikt wordt afgebakend, kan in de werkelijkheid per gemeente verschillen. Dit is afhankelijk van de wijze waarop het lokale beleid precies is ingericht en op welke aspecten de nadruk ligt bij de werkwijze van de professionals. Er zijn verschillende soorten preventie te onderscheiden waarop ingezet kan worden, te weten primaire, secundaire en tertiaire preventie (Van Dijk & De Waard, 1991). Dit onderscheid behelst of maatregelen gericht zijn op de gehele bevolking, een specifieke risicogroep of expliciet ter voorkoming van een terugval of herhaling (Van Dijk & De Waard, 1991). In lijn met de visie van het programma Straatwaarde(n) zal de nadruk van het beleid omtrent de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit zich idealiter richten op alle jongeren (RIEC-MN, 2021; Van Wijk et al., 2021; Veiligheidscoalitie Midden-Nederland, z.j.b). Dit valt onder primaire preventie, omdat het beleid zich op een algemeen deel van de bevolking richt (Van Dijk & De Waard, 1991). De nadruk binnen de beleidsplannen ligt echter voornamelijk op de jongeren die zich al in de drugscriminaliteit bevinden en op de jongeren die als risicogroep worden gezien om geworven te worden om in de drugscriminaliteit actief te worden. De maatregelen omtrent de jongeren die zich al in de drugscriminaliteit bevinden of hebben bevonden, worden geduid als tertiaire preventie en de maatregelen die zich richten op het voorkomen dat de risicogroep actief wordt in de drugscriminaliteit vallen onder de secundaire preventie (Van Dijk & De Waard, 1991). Binnen de werkwijzen van de professionals kan de wijze waarop de doelgroep vervolgens benaderd wordt sterk verschillen. De nadruk kan bijvoorbeeld liggen op het bestraffen van de jongeren die actief zijn in de drugscriminaliteit of juist op het proberen te helpen van deze jongeren om uit de drugscriminaliteit te komen en zich te ontwikkelen in de maatschappij.

Een belangrijke doelgroep binnen het beleid aangaande de problematiek zijn de negatieve rolmodellen voor de jongeren (RIEC-MN, 2021; Van Wijk et al., 2021; Veiligheidscoalitie Midden-Nederland, z.j.b). Dikwijls zijn dit de oudere jongens of jongvolwassenen in de buurt die al actief zijn in de drugscriminaliteit. Zij proberen de jeugd vaak negatief te beïnvloeden en kunnen ervoor zorgen dat jongeren zelf ook in de drugscriminaliteit terechtkomen. Deze invloed op de jeugd is problematisch. Zoals de differentiële-associatietheorie verklaart, ontwikkelt en verspreid delinquent gedrag zich dikwijls door veelvuldige sociale interacties waarbij het gedrag van anderen wordt waargenomen (Sutherland, 1947; Sutherland & Cressey, 1974). Deze doelgroep wordt voornamelijk met een repressieve werkwijze benaderd. Hierbij staat het in kaart brengen van wie deze personen zijn en het vervolgens bestraffen van deze personen centraal. Dit heeft als doel de invloed van de

negatieve rolmodellen op de jongeren te reduceren. Er wordt ook geprobeerd om de negatieve rolmodellen uiteindelijk weer terug in de maatschappij te krijgen (Veiligheidscoalitie Midden-Nederland, z.j.b). Het beleid richt zich in dit geval dus op de jongeren of volwassenen die zich al in de criminaliteit bevinden en is daarom aan te duiden als tertiaire preventie (Van Dijk & De Waard, 1991). Dit aspect is meer gericht op de hulpverlening, maar in eerste instantie is de werkwijze omtrent de negatieve rolmodellen vooral een repressieve werkwijze. In figuur 1 is het voorgaande samen met de bijbehorende verantwoordelijkheden van de wijkagenten en de jongerenwerkers weergegeven.

Figuur 1

De verantwoordelijkheden en de doelgroep van de sleutelactoren aangaande de lokale aanpak van de jonge aanwas

2.2 Frontlijnwerkers: opvattingen en werkwijzen aangaande het dagelijks werk

Street-level bureaucrats is een term die bekend is geworden in het toonaangevende werk van Micheal Lipsky (1980, 2010). De aanduiding frontlijnwerkers wordt dikwijls gebruikt als het Nederlandse synoniem voor deze term (Hartman & Tops, 2005; Moors & Bervoets, 2013: 11). Deze term staat voor de verschillende professionals die tijdens hun dagelijks werk overheidsbeleid moeten uitvoeren en tegelijkertijd gedurende hun dagelijks werk in veelvuldig contact staan met burgers, bijvoorbeeld jongerenwerkers en wijkagenten. Deze literatuur biedt de handvatten waarmee begrepen kan worden waarom en onder invloed van welke factoren frontlijnwerkers hun daadwerkelijke werkwijzen vormgeven. Binnen deze theorieën wordt er echter niet uitgebreid ingegaan op mogelijke verschillen in opvattingen, verantwoordelijkheden en werkwijzen tussen professionals bij verschillende beleidsterreinen of beroepen. Om specifiek de opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten en de jongerenwerkers omtrent de

problematiek te doorgronden is daarom een theoretische aanvulling nodig. Als uitwerking op de klassieke *street-level bureaucrats* theorieën wordt daarom verderop in het theoretisch kader beroeps-specifieke literatuur gebruikt aangaande het frontlijnwerk van wijkagenten en jongerenwerkers.

Allereerst hebben professionals zelf opvattingen over het eigen werk. De opvattingen van een professional over een problematisch vraagstuk behelzen de wijze waarop een professional persoonlijk naar de problematiek kijkt. Allereerst behelst dit de mening van de professional over wat de belangrijkste en minder belangrijke punten van de specifieke problematiek zijn. Daarnaast wordt in dit onderzoek onder de opvattingen verstaan wat de meningen van de professional zijn over de wijze waarop de problematiek in zijn geheel aangepakt moet worden en wat bij deze aanpak idealiter specifiek de eigen rol van de professional is. De manier waarop de professional vervolgens de problematiek daadwerkelijk aanpakt tijdens het dagelijks werk is de werkwijze van een professional. Op het moment dat de werkwijzen van frontlijnwerkers omtrent bepaalde problematiek die zij in hun dagelijks werk tegenkomen voortvloeien uit hun bijbehorende opvattingen, kunnen zij zich richten op de taken die voor hen prioriteit hebben en proberen zij deze taken zo goed mogelijk uit te voeren. Daarentegen is het in de realiteit van het frontlijnwerk vaak niet mogelijk voor de professionals om hun doelen in het geheel te behalen (Lipsky, 2010: 40-48). Wanneer dit het geval is kunnen de frontlijnwerkers genoodzaakt zijn tijdens het uitvoeren van hun dagelijks werk af te wijken van hun opvattingen over hoe en welke aspecten van bepaalde problematiek aangepakt moeten worden. Naast het veelvuldig contact met de burgers tijdens het dagelijks werk is het voor frontlijnwerkers immers kenmerkend dat er enkele factoren van invloed zijn op de wijze waarop zij hun dagelijks werk kunnen uitvoeren (Lipsky, 1980, 2010).

Allereerst is er per definitie sprake van een hogere vraag naar de diensten van de frontlijnwerkers dan dat het aanbod van de diensten van de frontlijnwerkers is (Lipsky, 2010: 29-33). Er is dus vaak sprake van een hoge tijds- en werkdruk. De hoge vraag naar de diensten wordt mede veroorzaakt door het feit dat frontlijnwerkers dikwijls een zeer breed en divers takenpakket hebben. Bovendien beschikken de organisaties van de frontlijnwerkers over het algemeen over onvoldoende middelen (Lipsky, 2010: 29-33; Zacka, 2017). Dit zorgt ervoor dat de frontlijnwerkers meer werk moeten verrichten dan per medewerker mogelijk is. Het tekort aan middelen versterkt dus de hoge werkdruk. De overmatige vraag zorgt ervoor dat de frontlijnwerkers tijdens het uitvoeren van het dagelijks werk in sommige gevallen genoodzaakt zijn specifieke situaties te negeren of als algemene situatie af te handelen (Khonraad & Dozy, 2013; Lipsky, 2010; Zacka, 2017). Dit komt ook voor wanneer frontlijnwerkers te maken

krijgen met problematiek omtrent kwetsbare kinderen en jongeren (Baviskar & Winter, 2017). Kenmerkend is dus dat door tijdsgebrek een werkwijze met een generaliserende groepsaanpak kan ontstaan, terwijl de werkwijze omtrent de problematiek van de burger zich idealiter op individueel niveau richt (Khonraad & Dozy, 2013; Lipsky, 2010). Dit heeft als gevolg dat het voor de frontlijnwerker niet mogelijk is om alle taken optimaal uit te voeren.

Daarnaast kan de werkwijze van een frontlijnwerker beïnvloed worden doordat de frontlijnwerker in het dagelijks werk te maken krijgt met richtlijnen en doelstellingen vanuit de leidinggevenden van de organisatie die dikwijls vaag, te ambitieus en tegenstrijdig zijn (Lipsky, 2010: 40-53; Zacka, 2017: 10-11). Hierdoor is het voor de frontlijnwerker vaak onduidelijk wat er precies verwacht wordt vanuit de organisatie. De frontlijnwerker is genoodzaakt zelf de richtlijnen en doelen aan te passen zodat het beleid over het dagelijks werk uitvoerbaar is (Lipsky, 2010: 40-48). Dit kan ervoor zorgen dat de professionals zelf de autonomie hebben om te bepalen welke aspecten de prioriteit moeten hebben (Evans, 2011). Beleid moeten uitvoeren met tegenstrijdige richtlijnen en doelen kan er echter ook voor zorgen dat het voor de professional moeilijk af te wegen is wat het juiste en het belangrijkste is om te doen (Zacka, 2017: 10-11). Daarnaast kunnen de te ambitieuze richtlijnen en doelstellingen demotiverend werken voor de frontlijnwerker. De frontlijnwerker weet namelijk ook zelf dat het niet mogelijk is om alle doelen in het dagelijks werk te behalen (Lipsky, 2010: 40-53). Tegelijkertijd is voor de professional wel van belang dat de top van de organisatie, die de doelen en richtlijnen opstelt, tevreden blijft (Lipsky, 2010: 40-53). De vage, te ambitieuze en tegenstrijdige sturing vanuit de leidinggevende kan er dus voor zorgen dat de frontlijnwerkers aangaande problematiek in het dagelijks werk niet te werk kunnen gaan in lijn met hun bijbehorende opvattingen.

Wegens de veel voorkomende hoge tijds- en werkdruk samen met de dikwijls ambigue en tegenstrijdige sturing van leidinggevenden zijn de uitvoerders van beleid dus genoodzaakt om opnieuw te overwegen welke taken op welke wijze daadwerkelijk uitgevoerd moeten. De frontlijnwerkers zijn daarbij genoodzaakt om af te wijken van het beleid om hun werk uitvoerbaar te houden (Nielsen, 2006: 864-866; Vedung, 2015; Winter & Nielsen, 2008: 128). Uniek aan de frontlijnwerkers is dat zij ook daadwerkelijk mogen en kunnen afwijken van het beleid, omdat zij altijd enige mate van discretionaire ruimte en autonomie hebben (Evans, 2011; Lipsky, 2010: 13-18; Moors & Bervoets, 2013). Dit houdt in dat deze professionals de ruimte hebben om op eigen afwegingen beslissingen te maken en te handelen. Per beroeps cultuur bestaan er vaak ideeën over hoe er met de hoge tijds- en werkdruk en grote verscheidenheid aan burgers moet worden omgegaan om het dagelijks werk in grote lijnen uitvoerbaar te houden (Lipsky, 2010: 13-16; Moors & Bervoets, 2013; Winter & Nielsen, 2008: 116-126). Reeds

genoemd zijn de frontlijnwerkers hierdoor dus menigmaal genoodzaakt om omtrent bepaalde problematiek in het dagelijks werk een werkwijze te kiezen die zij niet als optimaal achten en die niet voortvloeit uit hun bijbehorende opvattingen, bijvoorbeeld een generaliserende aanpak. Dit kan als gevolg hebben dat bepaalde problematiek, bijvoorbeeld problematiek omtrent kwetsbare kinderen en jongeren, onzorgvuldig en niet naar de wens van zowel de desbetreffende burgers, de frontlijnwerkers zelf en de leidinggevende wordt aangepakt. In de twee volgende paragrafen staat centraal op welke wijzen deze aspecten van het algemene frontlijnwerk en mogelijk andere beroeps-specifieke aspecten van invloed zijn op de werkwijzen van respectievelijk wijkagenten en jongerenwerkers.

2.3 De wijkagenten

2.3.1 De rol van wijkagenten aangaande jonge aanwas

De wijkagent is binnen het gebiedsgebonden politiewerk de algemeen bekendste functie en is tegelijkertijd een functie met vele en belangrijke verantwoordelijkheden. Wegens het brede scala aan problematiek waar wijkagenten in hun dagelijks werk mee te maken krijgen is het echter niet eenvoudig om te definiëren wat het dagelijks werk van een wijkagent exact inhoudt (Terpstra, 2008: 71-72, 2019: 13-14). Terpstra (2008, 2019) schetst een aantal kenmerken die het beroep van de wijkagent kenmerken en complex maken. Allereerst krijgt een wijkagent met een breed scala aan problematiek te maken, omdat de wijkagent vaak de professional is die als eerste te maken krijgt met uiteenlopende problemen en vragen van burgers en andere instanties. Bij problemen op lokaal niveau zijn de wijkagenten vanuit de politie immers het eerste officiële aanspreekpunt voor de burgers. Daarnaast krijgt de wijkagent met een grote verscheidenheid aan problemen en vraagstukken te maken, omdat de wijkagent vanuit de politie degene is die zelf als eerste de problemen in de buurt signaleert en maatregelen moet nemen. Bovendien is het werk van de wijkagent complex omdat de wijkagent fungeert als een schakel tussen zijn eigen organisatie, de burger en partnerinstellingen. Wijkagenten onderling kunnen ook sterk verschillen in de wijze waarop zij hun werk uitvoeren en in welke taken zij als prioriteiten zien (Van Uden, 2019: 209). Dit maakt het additioneel gecompliceerd om uitspraken te doen over wijkagenten als één groep. In de komende deelparagrafen wordt hier nader op ingegaan.

Het werk van de wijkagenten is door Terpstra (2008: 71-83, 2019: 44) in verschillende functies gecategoriseerd. De categorieën die het meest betrekking hebben op de jonge aanwas in de drugscriminaliteit zullen beknopt uiteengezet worden. Ten eerste is een cruciale taak van de wijkagent, die overlap heeft met alle andere taken, *het aanpakken van problemen in een wijk*. Dit behelst zowel het reactief aanpakken van problemen als het proberen te voorkomen van

problemen. Het verschilt per wijkagent of de voorkeur uitgaat naar reactief werken of preventief werken (Van Uden, 2019: 208-211). Bij de problematiek omtrent de jonge aanwas in de drugscriminaliteit liggen er voor de wijkagenten met name veel kansen bij de preventieve aanpak. Wanneer de wijkagenten in goed contact staan met de jongeren om te voorkomen dat zij in de drugscriminaliteit belanden vervullen zij tevens deels hun andere functies omtrent het goed in contact staan met- en hulpverlening geven aan de burgers.

Het *in contact staan met de burgers* is immers een cruciale taak van de wijkagent. Dit behelst onder andere het zichtbaar zijn voor de burgers om aanspreekbaar en bereikbaar te zijn en het opbouwen van een vertrouwensrelatie met de burgers. Met het oog op de jonge aanwas in de drugscriminaliteit is dit ook een belangrijke functie, omdat de wijkagent op deze wijze onder andere in beeld krijgt wie de jongeren zijn, wat er bij de jongeren en in de wijk speelt omtrent de jonge aanwas in de drugscriminaliteit. Vervolgens kan de wijkagent proberen vertrouwensrelaties met de jongeren op te bouwen, om ervoor te zorgen dat de jongeren niet de drugscriminaliteit ingaan.

Ten derde is een belangrijke taak van de wijkagent om *toezicht te houden en te handhaven op straat*. Deze taak kan van toepassing zijn op verschillende situaties, bijvoorbeeld ingrijpen wanneer er een melding is van overlast op straat door jongeren die in drugs handelen. Kenmerkend aan de functie van de wijkagent is dat bij het handhaven de wijkagent deels de vrijheid heeft om op verschillende manieren te handelen, bijvoorbeeld een waarschuwing geven of een proces-verbaal uitschrijven (Terpstra 2008; Van Uden, 2019: 209).

Naast het toezicht houden en handhaven voert de wijkagent bijwijken ook taken uit in het kader van *opsporing*. De wijkagent kan bijvoorbeeld een aangifte opnemen, een getuige horen of de recherche ondersteunen. Wederom is er verschil tussen wijkagenten in hoeverre deze taak als prioriteit wordt gezien in het dagelijks werk (Terpstra, 2019: 165). Op het moment dat deze taak voor de wijkagent prioriteit heeft liggen hier voor de wijkagent mogelijkheden om zich meer te richten op de problematiek omtrent de jonge aanwas in de drugscriminaliteit, bijvoorbeeld ondersteunen bij het in kaart brengen van wie de jongeren werven.

Een vijfde taak van een wijkagent is het *geven van hulpverlening*. Zowel verrichtingen als bijvoorbeeld spontaan iemand helpen met oversteken en het voor een langere tijd contact onderhouden met en ondersteunen van een persoon uit een wijk met bepaalde problemen wordt als hulpverlening aangeduid. In artikel 3 van de Politiewet is vastgelegd dat dit een officiële taak is van de gehele politie. Desondanks bestaat er onder de wijkagenten veel discussie over in hoeverre dit een taak van een wijkagent moet zijn (Terpstra, 2008: 74-75; Van Uden, 2019: 208-211). Omtrent de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit liggen hier

wel kansen voor de wijkagent om bepaalde jongeren langdurig te ondersteunen en te helpen zich verder te ontwikkelen in de maatschappij

Twee andere taken van de wijkagent, die samengaan met de voorgaande taken, zijn het *samenwerken met externe partners en het fungeren als spil tussen de verschillende partners*. Het gaat hier om een breed scala aan partners, waaronder scholen, zorginstellingen, het bestuur van een gemeente en jongerenwerkers. Doordat de wijkagent vaak één van de eerste professionals is die de problematiek op straat tegenkomt, is de wijkagent bij uitstek de professional die met andere partners en partijen contact op kan nemen en kan samenwerken om een probleem op te lossen (Van Uden, 2019: 220). Omtrent de jonge aanwas in de drugscriminaliteit liggen hier voor de wijkagent ook veel mogelijkheden. Dit kan bijvoorbeeld gaan over het doorgeven van bepaalde informatie over jongeren aan scholen of jongerenwerkers. Hierdoor krijgen deze instanties beter zicht op wat er speelt en kunnen zij de jongeren vervolgens gericht helpen.

Aansluitend hierop is een taak van de wijkagent om ook binnen de politie te dienen als een belangrijke *informatieverstrekende partij voor de andere afdelingen*. Door met regelmaat fysiek aanwezig te zijn in verschillende buurten kan de wijkagent over informatie beschikken omtrent bepaalde buurten en burgers die andere afdelingen van de politie, bijvoorbeeld de recherche, kunnen gebruiken. In het verlengde hiervan heeft een wijkagent ook een *administratieve taak*. Het is aan de wijkagent om binnen de systemen van de politie de relevante informatie over wat er in de wijken speelt te rapporteren (Terpstra, 2019: 44-46). Op deze wijze kunnen andere afdelingen van de politie met behulp van de systemen zicht krijgen op wat er in de wijken speelt.

De genoemde taken zijn de belangrijkste taken van de wijkagenten die betrekking hebben tot de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit. In het dagelijks werk kent de wijkagent een nog breder scala aan taken, bijvoorbeeld helpen met het opleiden van toekomstige wijkagenten. Overeenkomstig met de kenmerken van het frontlijnwerk heeft de wijkagent dus veel taken en daarbij een grote vrijheid in de uitvoering van deze taken (Terpstra, 2008; Van Uden, 2019). Wijkagenten kunnen onderling dus verschillende prioriteiten hebben en omtrent hetzelfde vraagstuk verschillende opvattingen en werkwijzen hebben.

2.3.2 De opvattingen van wijkagenten aangaande veiligheids- en criminaliteitsvraagstukken

Bij de wijkagenten zijn er ruwweg twee groepen te onderscheiden in de literatuur. Waarbij er tussen de groepen de discussie bestaat of handhaven samen met repressief optreden of hulpverlening en vertrouwensrelaties met de burgers opbouwen en dus meer preventief werken

de belangrijkste werkzaamheden van een wijkagent zijn (Terpstra, 2008; Van Uden, 2019: 208). Het deel van de politieorganisatie dat van mening is dat handhaven samen met repressief optreden het belangrijkste is in het werk van een wijkagent, is vaak van mening dat dit van oudsher de kerntaak van de politie is (Terpstra, 2008). Zij vinden dat het moderne gebiedsgebonden politiewerk te breed georiënteerd is en dat veel wijkagenten tegenwoordig te weinig repressief optreden en handhaven (Terpstra, 2008; Van der Torre, 2007; Van der Torre et al., 2007; Van der Vijver et al., 2001). Deze wijkagenten zetten zich af tegen het beeld dat de wijkagent ook dient als een soort ‘wijkzuster’ en besteden idealiter weinig tijd aan de taak van het geven van hulpverlening (Terpstra, 2008, 2019: 166-167). Ook zijn er wijkagenten die van mening zijn dat preventie in zijn geheel niet bij het werk van de wijkagent hoort (Van Uden, 2019: 209). De probleemoriëntatie is bij deze groep vooral gericht op problemen met een strafrechtelijke component. Deze wijkagenten vinden dat het handhaven en repressief optreden dominant moet zijn.

Bij een wijkagent die overwegend van mening is dat het handhaven en repressief optreden de voornaamste prioriteit heeft, zal dit naar verwachting ook doorwerken in de opvattingen van de wijkagent over de problematiek van de jonge aanwas. Wanneer de wijkagent met deze problematiek te maken krijgt past het bij deze opvatting om zich allereerst te richten op het optreden tegen de jongeren die actief zijn in de drugscriminaliteit, bijvoorbeeld jongeren die in drugs handelen op straat. Daarnaast kan de wijkagent zich richten op het in kaart brengen en bestraffen van de personen die de jongeren werven binnen het drugscircuit. De werkzaamheden om vertrouwensrelaties op te bouwen met jongeren en te helpen met het bieden van perspectief aan de jongeren om te voorkomen dat zij toetreden tot de drugscriminaliteit liggen in dit geval vooral bij andere partijen dan de wijkagenten, bijvoorbeeld bij de jongerenwerkers.

De opvatting van deze wijkagenten over de problematiek verschilt aanzienlijk van de opvattingen over de problematiek van de wijkagenten die van mening zijn dat preventief te werk gaan de belangrijkste werkzaamheid van een wijkagent is. Deze wijkagenten richten zich idealiter op alle burgers van een wijk en niet enkel op de burgers die handelingen verrichten waartegen repressief kan worden opgetreden. De nadruk ligt binnen dit werk juist op het voorkomen dat mensen verkeerde handelingen willen of gaan verrichten (Terpstra, 2019: 116-220; Van Uden, 2019: 210). De wijkagent probeert een beeld te krijgen van wat er speelt in de wijk door veel contacten en goede relaties in de wijken te hebben. Aan de hand van deze kennis probeert de wijkagent de burgers te helpen die dat nodig hebben (Terpstra, 2019: 116-220; Van Uden, 2019: 210-211). Ook zal deze groep wijkagenten bij een situatie waar gehandhaafd moet

worden vaker het gesprek aangaan met de burgers om te achterhalen waar een bepaalde handeling uit voortkomt (Van Uden, 2019: 208). In vergelijkbare situaties zullen de wijkagenten die meer nadruk leggen op deze aspecten dus meer gericht zijn op het aangaan van de dialoog dan de wijkagenten die meer de nadruk leggen op handhaven en repressie.

Ook de opvattingen van deze wijkagenten over de jonge aanwas in de drugscriminaliteit kunnen aanzienlijk verschillen van de wijze waarop de wijkagenten die de nadruk leggen op handhaven en repressief optreden dit doen. Voor deze preventief gerichte wijkagenten past het om zich omtrent deze problematiek vooral te richten op het contact leggen met en vertrouwensrelaties opbouwen met de jeugd. De nadruk ligt dan op het beschermen van de jongeren en het voorkomen dat zij voor de drugscriminaliteit kiezen.

De factor die cruciaal is voor de vorming van de opvattingen van de wijkagenten omtrent de jonge aanwas in de drugscriminaliteit is dus waarschijnlijk welke taken de wijkagenten beschouwen als algemene kerntaken binnen hun dagelijks werk. De wijkagenten kennen een zeer uitgebreid takenpakket, daarbij zijn de taken op verscheidene wijzen uit te voeren. Er bestaat daarnaast geen consensus over bij welke taken de prioriteit moet liggen. De wijkagenten zelf hebben dus autonomie om te beslissen op welke taken binnen het dagelijks werk de nadruk ligt (Terpstra, 2008, 2019; Van Uden, 2019). Deze keuze is bepalend voor de opvattingen van de wijkagenten over de problematiek die zij in het dagelijks werk tegenkomen. Deze keuze kan gemaakt worden op basis van wat de wijkagent persoonlijk vindt over wat de belangrijkste taken zijn, maar ook het beeld over wat van oudsher de kerntaken van de politie zijn kan hierin bepalend zijn (Terpstra, 2008; Van Uden, 2019).

2.3.3 De werkwijzen van wijkagenten

Bij de wijkagenten zijn evenals bij de frontlijnwerkers in het algemeen verschillende factoren te onderscheiden die ervoor zorgen dat de professionals tijdens het dagelijks werk genoodzaakt is af te wijken van een werkwijze die overeenkomt met de opvattingen over hoe bepaalde problematiek idealiter aangepakt moet worden. Op basis van het voorgaande samen met de beroeps-specifieke literatuur onderscheid ik drie typen factoren die ervoor kunnen zorgen dat de werkwijze van een wijkagent afwijkt van de bijbehorende opvattingen, te weten de rol van tijds- en werkdruk, de rol van leidinggevende/interne partners en de rol van externe partners.

Tijds- en werkdruk

Bij het dagelijks werk van wijkagenten is aanwezigheid in de wijken cruciaal. Ondanks dat dit vanzelfsprekend lijkt, blijkt er in de realiteit met regelmaat slechts geringe tijd beschikbaar voor de wijkagenten om hun werk in de wijken zelf te doen (Inspectie Justitie en Veiligheid, 2020;

Terpstra, 2019: 147-150). De wijkagenten zijn over het algemeen veel tijd kwijt aan de administratieve taken op het politiebureau, waardoor zij minder in de wijken te vinden zijn. Daarnaast krijgen de wijkagenten bij het dagelijks werk te maken met een veelal aan onverwachtse situaties, bijvoorbeeld het moeten helpen bij de noodhulp. Dit kunnen tijdrovende taken zijn die ook ten koste gaan van de tijd die de wijkagent in de wijk kan besteden en zorgen voor een hogere tijds- en werkdruk (Inspectie Justitie en Veiligheid, 2020). Dit heeft als gevolg dat de wijkagenten overbelast worden en in onvoldoende mate hun diverse taken kunnen uitvoeren (Inspectie Justitie en Veiligheid, 2020; Terpstra, 2019; Terpstra et al., 2021: 12; Terpstra & Salet, 2019).

Het gebrek aan tijd die de wijkagent op straat kan besteden kan ervoor zorgen dat de wijkagent genoodzaakt is de werkwijze omtrent problematiek betreffende veiligheids- en criminaliteitsvraagstukken anders vorm te geven dan de wijkagent idealiter zal doen. Het contact maken met veel verschillende burgers in de wijken om te weten wat er speelt om bijvoorbeeld gericht delinquent gedrag op te sporen of vertrouwensrelaties met de burgers op te kunnen bouwen en hulpverlening te bieden zijn allemaal intensieve taken die veel tijd kosten. Daarnaast zijn dit allemaal taken waarvoor er structureel ruim de tijd en de vrijheid moet zijn om daadwerkelijk de wijk in te kunnen om de burgers te spreken. Bij een groot en structureel tijdsgebrek voor het uitvoeren van het dagelijks werk in de wijken is de kans dus groot dat een wijkagent noodgedwongen is om minder tijd aan de bovenstaande taken te besteden. Dit kan ingaan tegen de opvattingen van de wijkagent over de problematiek waarmee de wijkagent in het dagelijks werk te maken krijgen. De wijkagent is hierdoor genoodzaakt de problematiek met een andere werkwijze aan te pakken. Een mogelijkheid is om de nadruk te leggen op enkel het reactief handhaven en bestraffen, omdat deze taken minder tijdrovend zijn (Terpstra, 2019: 134-135; 156).

Leidinggevende/interne partners

Naast de tijds- en werkdruk kan de werkwijze van wijkagenten beïnvloed worden door de sturing vanuit de leidinggevenden (Terpstra, 2008, 2019). In de voorgaande decennia lag de nadruk binnen het politiewerk sterk op het behalen van bepaalde prestatie indicatoren, bijvoorbeeld hoeveel processen-verbaal er geproduceerd moeten worden na staande-houdingen (Terpstra, 2008). Dit zorgde bij de wijkagenten voor veel onvrede, omdat een aanzienlijk gedeelte van hun dagelijks werk enkel in het teken stond van het behalen van het vastgelegde productieniveau. De nadruk op deze indicatoren vanuit de leidinggevenden is de laatste jaren afgenomen (Terpstra et al., 2021). Een recente ontwikkeling is echter dat het werk van de

wijkagenten wederom formaliseert en er sprake is van een groeiende afhankelijkheid van de computer (Terpstra, 2019: 148). Volgens sommige wijkagenten is bij menig wijkagent de nijging ontstaan om zich meer te richten op het werk achter de computer in plaats van het werk in de wijken (Terpstra, 2019: 148). Dit wordt versterkt doordat er een afvinkcultuur ontstaat, waarbij wijkagenten bijvoorbeeld digitaal afvinken dat zij binnen een bepaald tijdsdoel langs zijn gegaan bij een melder terwijl dit niet het geval is (Terpstra, 2019: 67; 148). Op deze wijze komt er door de sturing van leidinggevendenden wederom nadruk te liggen op het behalen van taken die eenvoudig te vertalen zijn naar concrete doelstellingen. Dit gaat ten koste van handelingen als onder andere het tussendoor gesprekken met burgers houden tijdens het uitvoeren van andere taken of het verbeteren van een vertrouwensrelatie met een burger, omdat dit geen handelingen of werkzaamheden die op een eenduidige wijze vast te leggen zijn. Dit maakt deze taken ongeschikt voor het opstellen van bijbehorende doelstellingen of prestatie-indicatoren (Schaap, 2018: 231-234). Ook de nadruk op deze doelstellingen kan ertoe leiden dat de wijkagenten genoodzaakt zijn hun werkwijze omtrent bepaalde problematiek aan te passen. Op het moment dat de wijkagenten weten dat er bepaalde punten zijn waarvan bekend is dat de top van de organisatie de wijkagenten streng op afreken is het waarschijnlijk dat de wijkagenten in het dagelijks werk hier de prioriteit op leggen. Dit gaat ten koste van de tijd die aan taken in de wijk als contact met de burgers maken en vertrouwensrelaties opbouwen kan worden besteed (Terpstra, 2019: 148).

Ook is er dikwijls gering contact tussen de wijkagenten en de leidinggevende over het werk in de wijken. De afstand tussen de wijkagenten en de leidinggevende is de laatste jaren zelfs toegenomen (Terpstra, 2019: 148). Voornamelijk omtrent het werk in de wijken, bijvoorbeeld hulpverlening aan burgers of het opbouwen van vertrouwensrelaties, is er vanuit leidinggevendenden een tekort aan aandacht (Terpstra, 2019: 54). Ook worden er vaak nieuwe functies binnen het basisteam gecreëerd om het tekort aan sturing vanuit een leidinggevende op te vullen, bijvoorbeeld expert wijkagent of operationeel expert (Terpstra, 2019: 61-63; 149). Deze functies vervullen dan informeel de taken van een leidinggevende, maar formeel is dit niet het geval. Vaak zorgt dit echter voor meer onduidelijkheid en zelfs tot frictie en spanning tussen wijkagenten (Terpstra, 2019: 61-63; 149). Op deze wijze worden de wijkagenten niet ondersteund om hun dagelijks werk optimaal mogelijk en in overeenstemming met hun opvattingen uit te kunnen voeren.

Uniek aan het werk van de wijkagenten is dat niet enkel de directe leidinggevende van invloed is op de daadwerkelijke werkwijzen, maar ook de andere onderdelen van de politie en hun leidinggevendenden invloed kunnen hebben de werkwijzen van wijkagenten omtrent bepaalde

problematiek (Terpstra, 2019: 45-48). Reeds benoemd is de wijkagent binnen de politie met uitstekende actor die beschikt over de lokale kennis en is in theorie de ideale persoon binnen de politie die informatie kan doorgeven aan de andere onderdelen van de politie, bijvoorbeeld de recherche. In werkelijkheid is de relatie met de noodhulp, met name de recherche, echter dikwijls moeizaam (Terpstra, 2019: 149). Onder de wijkagenten leeft er menigmaal het beeld dat de andere onderdelen van de politie te ver van hun afstaan. Er wordt vaak vanuit de politieorganisatie geen of onvoldoende contact opgenomen met de wijkagenten en de wijkagenten missen vaak een contactpersoon binnen de politie die helpt bij het overdragen van de lokale informatie naar de andere afdelingen (Terpstra, 2008, 2019: 45-48; Terpstra et al., 2021: 161-162). Als het voor de wijkagenten niet mogelijk is om goed samen te werken met de andere onderdelen van de politie, kan dit ervoor zorgen dat zij hun werkwijze omtrent bepaalde problematiek gaan veranderen. Voor taken die in het teken staan van opsporing hebben de wijkagenten bijvoorbeeld de hulp van de recherche nodig. Op het moment dat de wijkagenten weten dat zij deze hulp niet of nauwelijks krijgen of dat het doorgeven van lokale informatie aan de recherche zelden soepel verloopt kan dit ervoor zorgen dat de wijkagenten deze taken niet of met verminderde regelmaat gaan uitvoeren. Op deze manier wordt de werkwijze omtrent problematiek dus ook beïnvloed door hoe nauw betrokken de wijkagenten zijn met andere onderdelen van de politie.

Externe partners

Uit de beroeps-specifieke literatuur blijkt dat ook de rol van externe partners, bijvoorbeeld jongerenwerkers, invloed kan hebben op de daadwerkelijke werkwijzen van wijkagenten. Voor de taken die meer gericht zijn op de hulpverlening kan de politie juist de hulp nodig hebben van andere externe organisaties (Bervoets, 2015; Van Dijk & Noorda, 2015). Op het moment dat een situatie met een burger om herhaaldelijke, intensieve hulpverlening vraagt kan de wijkagent hiervoor de hulp gebruiken van maatschappelijke zorgorganisaties. Wanneer de wijkagent geen goede relaties met deze organisaties onderhoudt en pas laat, of zelfs geen ondersteuning krijgt, is de intensieve hulpverlening een zeer tijdrovende en intensieve taak voor de wijkagent.

Ook de taken om contacten op te bouwen in de buurt en op de hoogte zijn van wat er in de buurt speelt zijn zeer tijdrovende en complexe taken op het moment dat er geen of minimale kennisdeling is met andere organisaties (Bervoets, 2015; Terpstra, 2008; Van Dijk & Noorda, 2015; Van Uden, 2019: 222). Bij gebrek aan contact en goed onderhouden relaties met de maatschappelijke zorg professionals, bijvoorbeeld de jongerenwerkers, is het voor de wijkagenten dus gecompliceerder om de taken rond de hulpverlening uit te voeren. Dit kan

ervoor zorgen dat de wijkagenten minder tijd aan deze taken gaat besteden. Daarentegen kunnen goede contacten en relaties met de maatschappelijke zorgprofessionals er juist voor zorgen dat de wijkagent meer bij de hulpverlening betrokken raakt, kennisdeling tussen de verschillende partijen vereenvoudigd wordt en er preventief gewerkt kan worden (Bervoets, 2015; Van Dijk & Noorda, 2015; Van Uden, 2019: 222). Andere partijen als een wijkcoach of een jongerenwerker beschikken tevens over andere informatie aangaande de jongeren dan de politie (Van Uden, 2019: 221). De informatie-uitwisseling verloopt echter menigmaal moeizaam, omdat er gebrek aan contact en vertrouwen of onvoldoende kennis is over de verantwoordelijkheden en werkwijzen van de ander (Van Dijk & Noorda, 2015). Dit kan een effectieve aanpak van maatschappelijke jeugdproblematiek voor de wijkagenten verstoren (Van Dijk & Noorda, 2015). De werkwijze van een wijkagent omtrent deze aspecten kan dus beïnvloed worden door de kwaliteit van het contact en de relaties met externe organisaties.

2.4 De jongerenwerkers

2.4.1 De rol van jongerenwerkers aangaande jonge aanwas

Jongerenwerkers zijn de voornaamste maatschappelijke zorgmedewerkers die er voor de jongeren in de buurt zijn. Het jongerenwerk is onderdeel van de pedagogische basisinfrastructuur en is een zelfstandige voorziening op lokaal niveau (Valkestijn et al., 2015). De jongerenwerkorganisaties zijn zelfstandige organisaties, maar zij werken steeds vaker intensief samen met de gemeente (Kooijmans, 2016: 17-19). In principe zijn de jongerenwerkers er om alle jongeren in de gemeente te helpen die hulp nodig hebben en richten zij zich op een breed scala aan problematiek (Moors, 2013; Sieckelinck, 2022; Sonneveld & Metz, 2019). De nadruk binnen het jongerenwerk ligt echter op de jongeren die worden aangeduid als risicjongeren (Kooijmans, 2016: 10-11). Dit zijn jongeren die vaak op straat hangen en dikwijls een lage sociaaleconomische status en laag opleidingsniveau hebben (Van Dam & Zwikker, 2008; Kooijmans, 2016: 10-11; Sonneveld & Metz, 2019). Op deze jongeren ligt de nadruk omdat deze jongeren menigmaal negatief beïnvloed worden op straat door andere jongeren en ouderen en dit als een bedreiging wordt gezien voor zowel hun ontwikkeling als de veiligheid van de samenleving (El Hadioui, 2011; Kooijmans, 2016).

Tijdens het dagelijks werk proberen de jongerenwerkers met name de persoonlijke ontwikkeling van deze jongeren te bevorderen en maatschappelijke participatie te stimuleren (Kooijmans, 2016; Van Dam & Zwikker, 2008). Cruciaal bij het werk van de jongerenwerkers is dat zij niet enkel helpen jongeren geen verkeerde keuzes te maken of terug te komen van het verkeerde pad, maar dat zij de jongeren ook helpen zichzelf te ontwikkelen (Moors, 2013).

Idealiter is de voornaamste taak van de jongerenwerker dus om in contact te komen met de jongeren in de wijk en met de jongeren een vertrouwensrelatie op te bouwen, met als doel het mogelijk te maken om de jongeren meer perspectief te bieden en te helpen zichzelf te ontwikkelen (Kooijmans, 2016). Deze werkwijze sluit aan op de sociale controletheorie van Hirschi (1969) die stelt dat delinquent voorkomen kan worden op het moment dat een persoon iets anders in zijn leven krijgt waaraan de persoon zichzelf kan hechten en betrokken mee kan raken, bijvoorbeeld iemand die zich voor deze persoon inzet, een bepaalde activiteit of een geloof met bepaalde waarden en normen. Specifiek gericht op de jonge aanwas in de drugscriminaliteit dient de jongerenwerker er dus voor te zorgen dat de jongeren zich binnen de maatschappij blijven ontwikkelen en niet kiezen om actief te worden in de drugscriminaliteit.

Daarnaast is het ook aan de jongerenwerker om in contact te staan met andere professionals aangaande de problematiek die onder de jongeren speelt, bijvoorbeeld met partners in veiligheidshuizen en politie (Kooijmans, 2016: 19). De partners moeten gezamenlijk de jeugdoverlast beperken en een veilige leefomgeving voor de jongeren creëren. Het is van belang om in goed contact met elkaar te staan, omdat signalen van zorgwekkende situaties dan sneller gedeeld en opgepakt kunnen worden door de professionals (Kooijmans, 2016: 19). Reeds benoemd zijn met name de wijkagenten en jongerenwerkers van elkaar afhankelijk voor het grondig kunnen aanpakken van complexe wijkproblematiek (Bervoets, 2015; Van Dijk & Noorda, 2015). Omtrent de jonge aanwas in de drugscriminaliteit hebben de jongerenwerkers dus ook de verantwoordelijkheid om signalen van zorgwekkende situaties met de partners te delen, om de gehele aanpak van de problematiek in de gemeente te bevorderen.

2.4.2 De opvattingen van jongerenwerkers aangaande veiligheids- en criminaliteitsvraagstukken

Het jongerenwerk betreft dus zowel het ondersteunen van de jongeren waarmee het al relatief goed gaat als het hulp en perspectief bieden aan de jongeren die criminele handelingen verrichten of dreigen te gaan verrichten (Kooijmans, 2016; Moors, 2013). Het jongerenwerk richt zich de laatste decennia dus sterk op alle drie soorten preventie, te weten primaire, secundaire en tertiaire preventie (Abdallah et al., 2016; Kooijmans, 2016: 181-186; Vogelvang 2013). Door vroegtijdig met de jongeren in contact te komen, vertrouwensrelaties op te bouwen met de jongeren en de jongeren te motiveren tot positieve ontwikkeling begeren de jongerenwerkers te voorkomen dat de jongeren problematisch verdrag gaan vertonen of zelfs doorgroeien naar de criminaliteit (Abdallah et al., 2016; Kooijmans, 2016; Loeber et al., 2010; Vogelvang 2013).

De opvattingen van jongerenwerkers omtrent veiligheid- en criminaliteitsvraagstukken lijken zich dus vrij eenduidig te richten op de preventieve aspecten. Enkele decennia geleden heerste er nog de opvatting dat een robuuste aanpak gericht op corrigerend en confronterend optreden centraal moest staan binnen het jongerenwerk (Kooijmans & Spierts, 2012; Kooijmans, 2016: 20-21). Al vanaf de eeuwwisseling staat echter de talentontwikkeling centraal binnen vrijwel het gehele jongerenwerk (Kooijmans, 2016: 21). Het jongerenwerk gericht op corrigeren en confronteren wordt als ouderwets gezien en het huidige jongerenwerk gericht op de talentontwikkeling wordt aangeduid als de ‘Nieuwe Stijl’ en jongerenwerkers worden tegenwoordig gezien als ‘talentcoaches’ of ‘talentgerichte werkers’ (Abdallah et al., 2016; Kooijmans, 2016). Dit duidt er dus op dat jongerenwerkers tegenwoordig over het algemeen eenduidig gerichte opvattingen hebben waarbij preventief werken en de ontwikkeling van de jongeren centraal staan.

Op welke wijze de jongerenwerkers zich moeten inzetten voor jongeren die herhaaldelijk criminele handelingen blijven verrichten kunnen de opvattingen van de jongerenwerkers wel verschillen. Bij deze jongeren richten de jongerenwerkers zich in eerste instantie ook op preventieprogramma’s waarbij talentontwikkeling centraal staat, maar sommige risicjongeren blijken soms niet bereikt te worden met deze programma’s (Kooijmans, 2016: 20-21). Op het moment dat de jongeren zich niet ontwikkelen en crimineel gedrag blijven vertonen, komen de jongerenwerkers in een spagaat terecht, omdat zij verantwoordelijkheden hebben gekregen op het gebied van overlastbestrijding en veiligheid (De Winter et al., 2009; Kooijmans, 2016: 20-21). Ook zijn deze jongeren problematisch, omdat zij tegelijkertijd andere jongeren negatief kunnen beïnvloeden met hun gedrag. Reeds benoemd is het de verantwoordelijkheid van de jongerenwerkers om signalen over zorgwekkende situaties met de partners, bijvoorbeeld politie, te delen. Deze informatie kan bijvoorbeeld gedeeld worden zodat politie repressief in kan grijpen wanneer de situatie zeer zorgwekkend is en deze aanpak vereist. Dit is voor de jongerenwerker echter complex, omdat dit ten koste gaat van de mogelijkheid om de jongen verder te ontwikkelen. Naast dat de positie van de jongerenwerkers zelf omtrent dit vraagstuk niet eenduidig is, bestaat er vaak onder de jongerenwerkers geen duidelijkheid over wat er in deze situaties vanuit de leidinggevende of gemeente van hen verwacht wordt (Abdallah et al., 2010; Kooijmans, 2016: 21; Spierts, 2014).

In tegenstelling tot de eenduidige opvattingen dat het jongerenwerk zich in eerste instantie richt op de talentontwikkeling van alle jongeren bestaan er naar verwachting dus geen eenduidige opvattingen onder de jongerenwerkers over op welk moment de informatie-uitwisseling met de partners prioriteit moet krijgen boven de op talentontwikkeling gerichte

preventieve aanpak. Kortom is wederom het beeld van de professionals over wat de belangrijkste taken zijn de cruciale factor voor de opvattingen over de problematiek. Dit betekent echter niet dat de daadwerkelijke werkwijze omtrent de problematiek hiermee overeenkomt. Hierop zijn verschillende andere aspecten van invloed die in de komende deelparagraaf uiteengezet worden.

2.4.3 De werkwijzen van jongerenwerkers

Dat de jongerenwerkers naar verwachting voornamelijk opvattingen hebben die gericht zijn op de preventieve aanpak garandeert niet dat de werkwijzen van de jongerenwerkers omtrent dezelfde problematiek hiermee overeenkomstig zijn. Bij de jongerenwerkers zijn immers, evenals bij de frontlijnwerkers in het algemeen, verschillende factoren van invloed op de vorming van de dagelijkse werkwijzen. Op basis van het voorgaande samen met de beroeps-specifieke literatuur onderscheid ik drie typen factoren die ervoor kunnen zorgen dat de werkwijze van een jongerenwerker afwijkt van de bijbehorende opvattingen, te weten de rol van tijds- en werkdruk, de rol van leidinggevende/interne partners en de rol van externe partners.

Tijds- en werkdruk

Allereerst kennen de jongerenwerker dikwijls een hoge werkdruk, omdat het creëren van vertrouwensrelaties met de jongeren tijdrovend is en voor de ideale aanpak elke jongere apart geanalyseerd wordt door de jongerenwerkers (Kooijmans, 2016: 181-189). De individuele kennis over de jongeren hebben de jongerenwerkers nodig om zo gericht mogelijk handvatten te kunnen bieden aan het ontwikkelen van de talenten die de specifieke jongere heeft. Ook is het van belang zoveel mogelijk informatie over de jongeren te vergaren, omdat op deze wijze voorkomen kan worden dat jongeren die al crimineel actief zijn tijdens het uitvoeren van een preventiestrategie van de jongerenwerkers, bijvoorbeeld samen sporten, de jongeren kunnen beïnvloeden die nog niet crimineel actief zijn geweest (Kooijmans, 2016: 181-189). Idealiter scheiden de jongerenwerkers deze jongeren dus van elkaar om beïnvloeding te voorkomen, maar dit vereist wel een tijdsinvestering in het opbouwen van een vertrouwensrelaties met de jongeren om erachter te komen wat er bij de jongeren speelt. In de realiteit blijkt hier dikwijls beperkte tijd voor beschikbaar te zijn en dit compliceert en verstoort uiteindelijk dus het uitvoeren van het preventieve werk (Kooijmans, 2016: 181-189).

Daarbij is de tijds- en werkdruk van de jongerenwerkers menigmaal hoog, omdat de jongerenwerkers zich moeten inzetten voor het ontwikkelen en in het gareel houden van alle jongeren in een gemeente (Kooijmans, 2016: 21). Om dit enigszins te kunnen bewerkstelligen

bestaat het jongerenwerk tegenwoordig vaak uit twee delen (Kooijmans, 2016: 21-22). Het ene deel richt zich op een vaste locatie waar jongeren intensief begeleid worden om hun talenten te ontwikkelen. Het andere deel is het ambulante jongerenwerk en bestaat voornamelijk uit het ontwikkelen van vertrouwensrelaties met de jongeren op straat om deze jongeren uiteindelijk ook te kunnen helpen met het ontwikkelen van hun talenten en het weerhouden uit de criminaliteit. Gemeentes zijn echter al jarenlang terughoudend in het investeren in de collectieve preventie (Metz, 2020). Het gevolg hiervan is dat nationaal gezien het jongerenwerk het afgelopen decennium niet is gegroeid (De Meere & Stoutjesdijk, 2019). Het gegeven dat de jongerenwerkers zich op veel verschillende jongeren moet richten en tegelijkertijd een beperkte en gestagneerde capaciteit hebben, vergroot de eerdergenoemde werkdruk die ontstaat doordat de jongerenwerkers zoveel mogelijk informatie over elke jongere moeten vergaren voorafgaand aan het kunnen starten van een doelgerichte preventiestrategie. Het gevolg van de hoge werkdruk kan dus zijn dat het niet mogelijk is een deel van de jongeren de juiste begeleiding te geven waardoor de jongerenwerkers de jongeren niet de preventie kunnen bieden die zij ideaal achten.

Leidinggevende/interne partners

Ook kent het werk van de jongerenwerkers een veelvoud aan uiteenlopende doelen. Deze uiteenlopende doelen voor de jongerenwerkers worden opgesteld op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Er is sprake van een snelle professionalisering van de jongerenwerkorganisaties (Valkestijn et al., 2015). Dit heeft onder andere tot gevolg dat de jongerenwerkorganisaties de kwaliteit van het jongerenwerk steeds meer controleren en met verschillende instrumenten inzetten op een verbetering van deze kwaliteit. Uniek aan het jongerenwerk is dat, wegens de eerdergenoemde veelvoorkomende samenwerking met de gemeente, de jongerenwerkers naast de doelstellingen vanuit de eigen leidinggevendenden dikwijls te maken krijgen met doelstellingen die zijn opgesteld vanuit de gemeente (Valkestijn et al., 2015). Binnen deze doelen ontbreekt echter vaak een centrale focus die aansluit bij de maatschappelijke doelstellingen van de jongerenwerkers (Clarijs & Vermeulen, 2010). Daarnaast weten de jongerenwerkers door de meervoudige doelstellingen vanuit de eigen organisatie en de gemeente dikwijls niet wat er van hen verwacht wordt en vinden zij het hierdoor complex om zelf hun positie te bepalen (Abdallah et al., 2010; Kooijmans, 2016; Spierts, 2014). Wegens de invloed van de gemeente op het jongerenwerk komt het jongerenwerk in toenemende mate tussen de talentontwikkeling en overlastbestrijding te staan (De Winter et al., 2009; Kooijmans, 2016: 20-22). Binnen de integrale aanpak omtrent de jeugdproblematiek ligt namelijk de nadruk op de informatie-

uitwisseling en samenwerking ten behoeve van overlastbestrijding en veiligheidsbevordering in plaats van op de talentontwikkeling van de jongeren. (De Winter et al., 2009; Kooijmans, 2016).

Door deze druk vanuit de gemeente is het voor de jongerenwerkers complexer om voldoende aandacht te blijven besteden aan de preventie, terwijl dit een kerntaak is van het jongerenwerk (De Winter et al., 2009; Kooijmans, 2016). Voor het vroegtijdig kunnen signaleren en constateren van problemen bij jongeren moet er juist intensief gewerkt worden aan het opbouwen van een vertrouwensrelatie tussen de jongerenwerker en de jongeren. (Moors, 2013). Daardoor wordt er tekortgedaan aan de maatschappelijke doelstellingen van de jongerenwerkers, wat ervoor kan zorgen dat de jongerenwerkers hun werkwijze anders moeten invullen dan zij wensen.

Externe partners

Tevens blijkt uit de beroeps-specifieke literatuur dat, evenals de werkwijzen van de wijkagenten, de werkwijzen van de jongerenwerkers beïnvloed worden door de kwaliteit van de relatie die zij hebben met externe partners, zoals de politie, de jeugdreclassering en het voortgezet onderwijs (Kooijmans, 2016: 19; Rijnders et al., 2021). Op het moment dat de jongerenwerkers goede banden met de partners onderhouden, kunnen zij snel en gericht informatie met elkaar delen. Dit heeft tot gevolg dat zij de problematiek tijdens het uitvoeren van hun dagelijks werk grondiger kunnen aanpakken (Bervoets, 2015; Kooijmans, 2016: 19; Van Dijk & Noorda, 2015). De wijkagenten en jongerenwerkers kennen echter vaak moeizame verstandshoudingen (Van Dijk & Noorda, 2015). Dit komt mede doordat er vaak sprake is van weinig onderling contact en er geen duidelijke samenwerkingsafspraken zijn. Bovendien is de gehele samenwerking omtrent jeugdproblematiek tussen de verschillende partners in de meeste gemeentes niet optimaal (Bekker & Witte, 2014; Kooijmans, 2016; Ministerie van V&J, 2013). Ook wordt de samenwerking met het voortgezet onderwijs menigmaal gestopt voordat de mogelijke opbrengsten zichtbaar zijn (Rijnders et al., 2021). Dit kan de samenwerking met het jongerenwerk een negatief imago geven en verdere samenwerking verhinderen.

Allereerst kan het gevolg hiervan zijn dat de jongerenwerker wegens het slechte contact minder snel geneigd is in bepaalde situaties de wijkagent of andere partners in te schakelen. Daarnaast kunnen slecht onderhouden relaties met de partners ervoor zorgen dat de kennisdelingen tussen deze partijen niet optimaal is. Dit heeft als mogelijk gevolg dat de jongerenwerkers beperkt zicht hebben op wat er precies speelt omtrent de problematiek van de drugsriminaliteit in de wijk. De jongerenwerkers hebben immers zoveel mogelijk specifieke

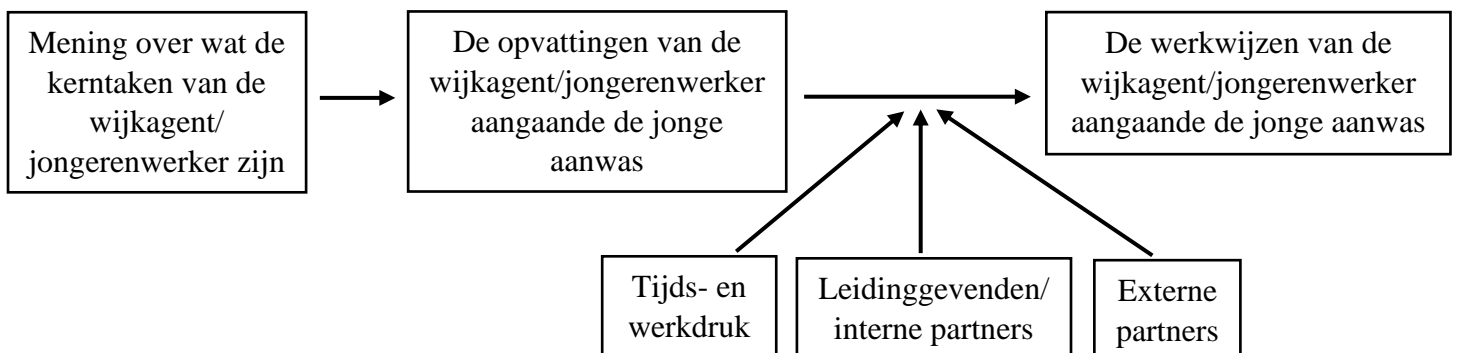
informatie over een individu nodig om de jongeren op een geschikte manier te kunnen helpen en begeleiden (Kooijmans, 2016: 181-189). Dit kan als gevolg hebben dat bij het daadwerkelijke werk, in tegenstelling tot de opvattingen, de jongerenwerkers met de op talentontwikkeling gerichte preventieprogramma's slechts in beperkte mate de risicojongeren bereiken.

2.5 De vorming van de opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers

Om de opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten en de jongerenwerkers omtrent de jonge aanwas in de drugsriminaliteit treffend met elkaar te kunnen vergelijken is in figuur 2 gevisualiseerd hoe op de opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers omtrent de problematiek worden gevormd.

Figuur 2

De vorming van de opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers

De mening van de professional over de kerntaken is direct bepalend voor de opvattingen omtrent de specifieke problematiek. De verwachting is dat de jongerenwerkers meer overeenstemming hebben over wat hun kerntaken zijn dan de wijkagenten. De werkwijzen omtrent problematiek van de jonge aanwas in de drugsriminaliteit van de wijkagenten en jongerenwerkers zijn voor de professionals idealiter overeenkomstig met de opvattingen van deze professionals over de problematiek. De wijkagenten en jongerenwerkers zijn echter frontlijnwerkers en van deze professionals is bekend dat zij door de invloed van verschillende aspecten genoodzaakt kunnen zijn hun werkwijzen aan te passen. Reeds benoemd en gevisualiseerd in figuur 3 zijn de tijds- en werkdruk, rol van leidinggevendenden/interne partners en rol van externe partners van invloed op in hoeverre de werkwijze omtrent de problematiek gevormd kan worden door de opvattingen over de specifieke problematiek, die voortkomen uit de mening over de kerntaken van de professional.

3 Methodologisch kader

In dit hoofdstuk volgt allereerst een beschrijving van op welke wijze en op welke gronden er van een *case study* gebruik is gemaakt. Vervolgens wordt uiteengezet op welke wijze de verschillende onderzoeksmethodes gebruikt zijn en hoe de centrale begrippen van de onderzoeksvraag geoperationaliseerd zijn. Tot slot volgt een beschrijving van de data-analyse.

3.1 *Case study* onderzoeksopzet

In dit onderzoek zijn de opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten en jongerenwerkers in één gemeente onderzocht. Er is gekozen om één gemeente te onderzoeken, omdat dit het mogelijk maakte diepgaand te onderzoeken op welke wijze en in hoeverre de verschillende opvattingen en werkwijzen van de professionals de lokale aanpak vormen. De *case study* is de ideale onderzoeksopzet om een complexe “hoe” vraag als deze gedetailleerd te onderzoeken en te beantwoorden (Vennix, 2016: 192-193; Yin, 2018: 43-44). Daarnaast is de *case study* zeer geschikt voor het bestuderen van een hedendaags fenomeen dat onder invloed staat van belangrijke contextuele factoren (Vennix, 2016: 191; Yin & Davies, 2007; Yin, 2018: 45-46). Bij dit onderzoek was dit het geval omdat de lokale situatie omtrent een bepaalde problematiek bepalend is voor de opvattingen en werkwijzen van professionals aangaande deze problematiek.

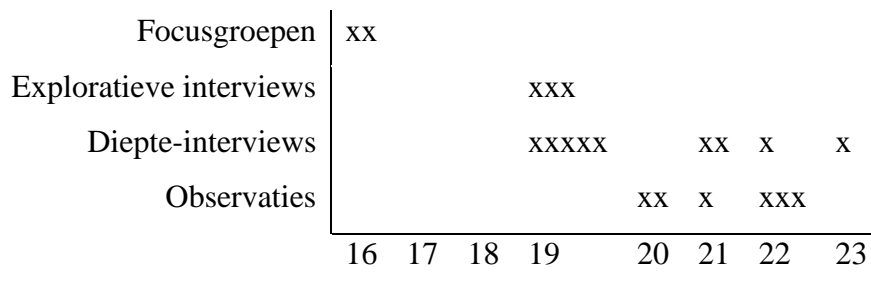
De diepgang in dit onderzoek is gecreëerd door gebruik te maken van vier verschillende kwalitatieve dataverzamelingmethoden, in twee verschillende onderzoeksfases, waarmee zowel twee groepen als de individuen binnen deze groepen met elkaar vergeleken konden worden. Allereerst is in de verkennende fase gebruik gemaakt van focusgroepen en exploratieve interviews om de benodigde contextinformatie te vergaren en een eerste indruk te krijgen van de opvattingen en de aspecten waarop gelet moest worden bij het verder analyseren van de werkwijzen. Deze focusgroepen en exploratieve interviews zijn georganiseerd door het programma Straatwaarde(n) en gemeente De Hanzesloot, om meer zicht te krijgen op de aard en omvang van de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit in de gemeente. Dit onderzoek past dus binnen het bredere project van programma Straatwaarde(n) en binnen dit onderzoek werd er deels gebruik gemaakt van de data uit dit project.

Vervolgens zijn in de verdiepende fase met behulp van diepte-interviews en observaties de opvattingen en werkwijzen van de professionals diepgaand onderzocht. Het kunnen combineren van de inzichten van verschillende kwalitatieve onderzoeksmethodes is een unieke kracht van een *case study* (Yin, 2018: 43). In figuur 3 is weergegeven in welke volgorde en in welke weken de dataverzameling heeft plaatsgevonden. Het was van belang om de verkennende

fase grotendeels af te ronden voor de verdiepende fase. Op deze wijze kon de verkennende informatie gebruikt worden om de verdiepende kennis grondiger te duiden.

Figuur 3

De volgorde van de dataverzameling per onderzoeksmethode per weeknummer

Zoals in tabel 1 is weergegeven is elk van deze methodes hoofdzakelijk gebruikt voor het verzamelen van data waarmee een specifiek deel van de derde en vierde onderzoeksvraag beantwoord kon worden en vulden de onderzoeksmethodes elkaar op enkele vlakken aan.

Tabel 1

De Primaire (P) en secundaire (s) functies van de onderzoeksmethodes

Onderzoeksmethodes	Gericht op				
	Context informatie	Opvattingen professionals	Werkwijzen professionals	Factoren van invloed op werkwijzen	Gevolgen voor lokale aanpak
Focusgroepen	P	s	s	s	s
Exploratieve interviews	P	s	s	s	s
Observaties			P	P	s
Diepte-interviews		P	s	s	s

Het gebruiken van verschillende onderzoeksmethodes maakte het dus mogelijk om elk aspect van het onderzoek met minstens één onderzoeksmethode diepgaand te onderzoeken en tegelijkertijd met behulp van andere onderzoeksmethodes deze bevindingen aan te vullen en de betrouwbaarheid van de eerdere bevindingen te controleren (Yin, 2018: 43). Gezamenlijk moesten deze onderzoeksmethodes de gevolgen voor de lokale aanpak in kaart brengen en handvatten bieden voor het beantwoorden van de hoofdvraag. De exacte rol en uitvoering van de verschillende methodes wordt toegelicht in de komende deelparagrafen.

3.2 Verkennende onderzoeksfase

In deze paragraaf staan de focusgroepen en exploratieve interviews centraal. Allereerst volgt per onderzoeksmethode een beschrijving van de selectie van onderzoekseenheden, de opzet van de onderzoeksmethode en de functies van de onderzoeksmethode. Deze paragraaf sluit af met een beschouwing van de wijze waarop voor deze twee onderzoeksmethodes de centrale concepten die deze methodes dienden te meten zijn geoperationaliseerd.

3.2.1 Focusgroepen

Als eerste methode voor de dataverzameling is er gebruikt gemaakt van twee focusgroepen met verschillende soorten professionals. Voor de focusgroepen waren professionals, bijvoorbeeld wijkagenten jongerenwerkers en conciërges, die werkzaam zijn in gemeente De Hanzesloot geselecteerd die tijdens hun dagelijks werk te maken kunnen krijgen met aspecten omtrent de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit (zie Bijlage A). Wegens dit gegeven kunnen de professionals beschikken over unieke inzichten aangaande deze problematiek en waren zij geselecteerd voor de focusgroepen. Door middel van een vooraf opgestelde *topiclist* werd er structuur gegeven aan de focusgroepen, maar de professionals hadden de vrijheid om zelf ook onderwerpen aan te kaarten (zie Bijlage B). Om sturing van de antwoorden te voorkomen kregen professionals hoofdzakelijk zelf het woord en onderzoekers van programma Straatwaarde(n) gaven soms enkel een suggestie omtrent een onderwerp wanneer dit nodig was of gaven aan wanneer, wegens de beschikbare tijd, het volgende onderwerp besproken moest worden. Beide focusgroepen duurden tweeënhalf uur en zijn aan de hand van audio-opnames volledig getranscribeerd om de data te kunnen analyseren.

Voor dit onderzoek hadden de focusgroepen vier verschillende functies. Allereerst moesten de focusgroepen een grondiger beeld geven van de daadwerkelijke problematiek omtrent de jonge aanwas in de drugscriminaliteit. Dit was van belang om de opvattingen en werkwijzen omtrent de problematiek in de juiste context te duiden. Daarnaast dienden de focusgroepen een eerste beeld te geven van de opvattingen en de aspecten waarop gelet moest worden bij het verder analyseren van de werkwijzen van de wijkagenten en de jongerenwerkers. Om dit te kunnen bewerkstelligen had ik aan de *topiclist* die opgesteld is door het programma Straatwaarde(n) twee *topics* toegevoegd omtrent wat de professionals als de voornaamste problemen zien omtrent de jonge aanwas en hoe de professionals de problematiek idealiter willen aanpakken (zie Bijlage B). Daarbij was in de *topiclist* al een *topic* opgenomen aangaande de werkwijzen van de professionals omtrent de problematiek. Bovendien dienden deze focusgroepen een eerste indruk te bieden op hoe de dynamiek zich tussen de verschillende

professionals verhoudt. Doordat de professionals bij elkaar zaten en de aanpak van de jonge aanwas bespraken gaf dit zicht op de meningen van de professionals over de rollen van de andere professionals en tussen welke professionals, op welke wijze er sprake is van enige vorm van kennisdeling of samenwerking. Om hier meer zicht op te krijgen werd er uitgevraagd waar de professionals omtrent de gehele aanpak van deze problematiek binnen de gemeente tevreden en ontevreden over zijn. De focusgroepen waren een ideale onderzoeksmethode om de eerdergenoemde functies te vervullen, omdat focusgroepen geschikt zijn om inzichten te vergaren over de ideeën en gevoelens van een groep personen over een bepaald probleem (Assema et al., 1992). Tot slot werden de focusgroepen ook gebruikt om contacten te leggen met de politie en het jongerenwerk voor het vervolg van dit onderzoek.

3.2.2 Exploratieve interviews

Na de focusgroepen werden er vanuit programma Straatwaarde(n) met een leerplichtconsulent, een onderzoeker/oud wijkagent en een maatschappelijk werker aanvullende individuele interviews georganiseerd. De interviews gingen over dezelfde onderwerpen als de focusgroepen en dezelfde *topiclist* was leidend (zie Bijlage B). De interviews duurden ongeveer een halfuur tot maximaal een uur en zijn ook aan de hand van audio-opnames volledig getranscribeerd. Het interview met de leerplichtconsulent werd gehouden omdat zij niet aanwezig kon zijn bij de focusgroepen en wellicht andere informatie tot haar beschikking had dan de professionals die wel aanwezig waren. De onderzoeker/oud wijkagent en de maatschappelijk werker werden uitgenodigd voor een aanvullend interview, omdat tijdens de focusgroepen bleek dat zij bijzonder veel kennis hadden aangaande de problematiek. Ook moest een individueel interview hen de mogelijkheid geven om hun eigen verhaal te doen zonder dat andere professionals en gemeente functionarissen hierbij aanwezig waren. Dit moest ervoor zorgen dat de kans op sociaal wenselijke antwoorden verkleind werd en de professionals openlijk over de daadwerkelijke aanpak konden vertellen (Bleijenbergh, 2015: 81).

De exploratieve interviews kenden binnen dit onderzoek twee specifieke doelen. Allereerst dienden de interviews aanvullende informatie te bieden over de daadwerkelijke problematiek omtrent de jonge aanwas in de gemeente. De exploratieve interviews gaven voornamelijk aanvullende inzichten omtrent de opvattingen en werkwijzen van de verschillende professionals en de dynamiek tussen de professionals, omdat er meer tijd beschikbaar was dan tijdens de focusgroepen om specifiek hierop door te vragen. Een tweede functie van de exploratieve interviews was om vanuit het perspectief van andere professionals een beeld te krijgen van het werk van de wijkagenten en de jongerenwerkers omtrent deze

problematiek. Aan de hand van deze kennis was het mogelijk om de verschillende opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten en jongerenwerkers en hun onderlinge dynamiek grondiger te duiden en in de juiste context te plaatsen. Om deze doelen te behalen was deze exploratieve onderzoeksmethode uitermate geschikt, omdat dit de mogelijkheid gaf een eerste beeld te krijgen van een complex fenomeen in de bijbehorende context dat vervolgens diepgaand onderzocht werd (Stebbins, 2001).

3.2.3 Operationalisatie voor verkennende onderzoeksfase

Tijdens de focusgroepen werd voorafgaand aan het vergaren van contextinformatie over de aard en omvang van de jonge aanwas door de andere onderzoekers van programma Straatwaarde(n) eerst gezamenlijk met de professionals besproken wat er in het algemeen verstaan wordt onder de problematiek van de jonge aanwas. De richtlijn vanuit het programma Straatwaarde(n) was dat de jonge aanwas het op alle mogelijke manieren betrokken raken van jongeren van acht tot drieëntwintig jaar oud bij de lokale drugsproblematiek behelst (Programma Straatwaarde(n), 2020). Door voor zowel de doelgroep als de handelingen die gerekend worden tot de jonge aanwas een brede definitie te hanteren moest voorkomen worden dat de professionals gestuurd werden in hun antwoorden. Ook moest dit ervoor zorgen dat zij alle relevante informatie die enigszins raakvlakken had met deze problematiek konden bespreken. De professionals kregen ook de ruimte om vragen te stellen om ervoor te zorgen dat iedereen voldoende op de hoogte was over wat er besproken ging worden en waarom.

Tijdens de focusgroepen werden één voor één breed geformuleerde *topics* besproken om kennis over de aard en omvang van de jonge aanwas te vergaren (zie Bijlage B). Er werd onder andere uitgevraagd wat de professionals tijdens hun werk zien omtrent de jonge aanwas op het gebied van leeftijd en achtergrond van de jongeren en de bijbehorende verrichtingen. Tijdens de exploratieve interviews werden de *topics* op dezelfde wijze behandeld om te kijken op welke punten de professionals nog additionele informatie hadden ten opzichte van de focusgroepen. Bij beide onderzoeksmethodes werden dus ook de opvattingen en werkwijzen van de professionals verkend aan de hand van breed geformuleerde topics (Zie Bijlage B). Om de opvattingen omtrent de probleemdefinitie en de ideale aanpak van de professionals te analyseren, werd allereerst gevraagd naar wat de professionals binnen de gehele problematiek als de voornaamste problemen zien en vervolgens werd gevraagd naar wat zij precies willen aanpakken binnen deze gehele problematiek. Om verkennende inzichten te vergaren over de werkwijzen en de factoren die hierop van invloed zijn, werd uitgevraagd wat momenteel binnen de aanpak van de jonge aanwas werkt en wat niet werkt.

3.3 Verdiepende onderzoeksfase

In deze paragraaf staan de verschillende methodologische aspecten van achtereenvolgens de individuele diepte-interviews en de observaties centraal. Er volgt per onderzoeksmethode een beschrijving van de selectie van onderzoekseenheden, de opzet van de onderzoeksmethodes en de functies van de methodes. Ook wordt per onderzoeksmethode uiteengezet op welke wijze de centrale begrippen, die de desbetreffende methode diende te meten, zijn geoperationaliseerd.

3.3.1 Individuele diepte-interviews

Selectie van onderzoekseenheden

Als derde onderzoeksmethode binnen dit onderzoek werd er gebruikt gemaakt van individuele diepte-interviews met vijf van de zeven wijkagenten, waarvan één wijkagent gespecialiseerd is in de problematiek omtrent de jeugd, en alle vier de jongerenwerkers van gemeente De Hanzesloot. Voor dit onderzoek werd gepoogd de gehele populatie van onderzoekseenheden te selecteren en zijn alle wijkagenten en jongerenwerkers benaderd om vrijwillig te participeren aan het onderzoek. Alle wijkagenten zijn meerdere keren via e-mail benaderd. Om het vertrouwen te krijgen van de wijkagenten en participatie aan het onderzoek te bevorderen, werd bij het contact leggen benadrukt dat dit onderzoek mede uitgevoerd wordt voor het programma Straatwaarde(n). Het programma Straatwaarde(n) is immers nauw verbonden aan de politie en ik had tevens de beschikking over een e-mailadres vanuit het programma Straatwaarde(n) en een politiepasje. Om, ondanks het ontbreken van twee wijkagenten die binnen de beschikbare tijd voor het onderzoek niet konden meewerken, een beeld te krijgen van de opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten als geheel werd in elk interview gevraagd in hoeverre de opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten onderling verschillen of overeenkomen. Binnen de interviews kwamen de twee ontbrekende wijkagenten niet specifiek ter sprake en dit duidde erop dat hun opvattingen en werkwijzen niet aanzienlijk afwijken van de andere wijkagenten.

Ook alle vier de jongerenwerkers zijn per e-mail benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. Bij het uitnodigen van de jongerenwerkers werd voornamelijk benadrukt dat ik dit onderzoek uitvoer voor mijn studie namens de Radboud Universiteit. De verbondenheid met het programma Straatwaarden(n) werd niet uitgebreid behandeld, om mogelijke verkeerde beeldvorming te voorkomen.¹ Uiteindelijk heeft de jongerenwerker die aanwezig was bij de focusgroepen mij geholpen om zowel de interviews als observaties met alle vier de

---

¹ Het benadrukken van de verbondenheid met de Radboud Universiteit in tegenstelling tot de verbondenheid met het Programma Straatwaarde(n) moest ervoor zorgen dat de jongerenwerkers mij als een neutrale onderzoeker zagen en niet als iemand die mogelijk aan de kant van de wijkagenten stond.

jongerenwerkers te organiseren. Het jongerenwerk kent ook een aantal vrijwilligers. Deze vrijwilligers zijn niet benaderd voor het onderzoek, omdat zij één specifieke taak voor een gering aantal uur in de week zelfstandig uitvoeren, zoals één op één naschoolse bijles geven aan jongeren die enkel daarvoor naar de leerwerkplaats komen. Deze vrijwilligers passen niet binnen de eerder gegeven definitie van frontlijnwerkers en zijn daarom niet meegenomen in dit onderzoek.

Onderzoeksopzet individuele diepte-interviews

De individuele diepte-interviews binnen dit onderzoek waren half-gestructureerde interviews. Daarbij werd gebruik gemaakt van een vooraf opgestelde *topiclist*, maar lag de formulering van de bijbehorende vragen niet strikt vast (Vennix, 2016). Voor deze methode is gekozen omdat op deze wijze de professionals de vrijheid werd geboden om hun eigen ervaringen en gevoelens te delen (Bleijenbergh, 2015). Er werd gebruik gemaakt van open vragen, zodat de respondent in eigen woorden de antwoorden kon formuleren (Bleijenbergh, 2015). Op deze wijze konden de opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten en jongerenwerkers omtrent deze problematiek gedetailleerd in kaart worden gebracht. Daarnaast maakte deze dataverzamelmethode het meermaals mogelijk om zeer specifiek door te vragen op zaken die van belang werden geacht (Bleijenbergh, 2015). Voor de individuele interviews is gebruik gemaakt van een *topiclist* voor de wijkagenten en een *topiclist* voor de jongerenwerkers (zie Bijlage C & D).

Op het laatste interview met een wijkagent na, vonden alle interviews plaats op de vaste werkplek van de professionals. Bij de politieagenten was dit op het politiebureau en bij de jongerenwerkers op de leerwerkplaats. De interviews vonden hoofdzakelijk op locatie plaats om als onderzoeker tegelijkertijd een beeld te kunnen krijgen van de werkomgeving van de professionals en om mogelijk met andere professionals in contact te komen, met als doel participatie aan het onderzoek te bevorderen. Het laatste interview met een wijkagent heeft via een videovergadering plaatsgevonden, omdat het interview meermaals noodgedwongen was verplaatst en er binnen het tijdschema van dit onderzoek geen nieuwe afspraak op locatie gemaakt kon worden. Uiteindelijk duurden twee interviews rond de vijftientig minuten lang en namen de andere interviews tussen de vijfendertig en vijfenvijftig minuten in beslag. Alle interviews zijn opgenomen en getranscribeerd om te kunnen analyseren.

Functies individuele diepte-interviews

Binnen dit onderzoek is gebruikt gemaakt van individuele diepte-interviews wegens drie specifieke redenen. Ten eerste moesten de diepte-interviews grondig zicht bieden op de

meningen van de professionals over de kerntaken en de opvattingen omtrent de problematiek. Door middel van de individuele interviews kon met het grootste gedeelte van de wijkagenten en alle jongerenwerkers gesproken worden en was het op deze wijze mogelijk om een volledig beeld te krijgen van de opvattingen van deze professionals aangaande de problematiek van de jonge aanwas. Ook was er door middel van deze interviews ruimte voor diepgang, omdat er uitgebreid de tijd beschikbaar was om specifiek te vragen naar de verschillende opvattingen en door te vragen op de antwoorden. Individuele diepte-interviews zijn immers uitermate geschikt om waardevolle informatie te vergaren over meningen, houdingen en acties van personen omtrent een bepaalde kwestie (Yin, 2018: 161-165).

Daarnaast dienden de individuele diepte-interviews ook verrijking te geven van de dynamiek tussen de wijkagenten en de jongerenwerkers en hun mening over de aanpak van de jonge aanwas in de gemeente. De individuele diepte-interviews zijn immers een geschikte onderzoeksmethode om informatie te vergaren, waarbij de respondent reflecteert op hoe een bepaalde situatie verloopt (Yin, 2018: 161-165). De professionals konden bij de diepte-interviews vrijuit spreken omdat, in tegenstelling tot bij de focusgroepen, de verschillende professionals niet bij elkaar zaten, er geen functionarissen van de gemeente aanwezig waren en alle informatie volledig geanonimiseerd werd. Dit moest ervoor zorgen dat wenselijke antwoorden vermeden werden en mogelijk gevoelige onderwerpen bespreekbaar werden gemaakt, bijvoorbeeld wat zij van de rol van de ander vinden. Daarbij hadden de individuele diepte-interviews als derde functie om zicht te geven op de daadwerkelijke werkwijzen en de factoren die hierop van invloed zijn. De diepte-interviews zijn immers een geschikte onderzoeksmethode om data te verzamelen omtrent acties van de respondenten en bieden ook informatie over de geschiedenis van een bepaalde situatie (Yin, 2018: 161-165).

Operationalisatie

Allereerst werd er binnen de individuele interviews naar de kerntaken van de wijkagenten gevraagd (zie Bijlagen C en D). Door op een breed geformuleerde wijze, voorafgaand aan het bespreken van de problematiek van de jonge aanwas, te vragen naar wat algemeen de belangrijkste taken binnen het dagelijks werk zijn, moest sturing van de antwoorden voorkomen worden. Daaropvolgend richtten de interviews zich in het bijzonder op de opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten en jongerenwerkers omtrent de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit. De probleemdefinitie van de professionals was leidend voor wat geschaard wordt onder de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit. Om deze reden werd allereerst gevraagd naar wat deze problematiek binnen de gemeente behelst.

Aansluitend hierop werd gevraagd naar de voornaamste problemen binnen de gehele problematiek, om de eerste dimensie van de opvattingen van de professionals in kaart te brengen. Om de probleemdefinities van de professionals scherp te krijgen werd ook uitgevraagd waarom de professional dit de belangrijkste problemen vindt en wat volgens de professional de oorzaken van de problemen zijn.

Daarnaast werd door middel van de diepte-interviews de tweede dimensie van de opvattingen omtrent het beeld dat de professionals hebben over hoe de problematiek in zijn geheel aangepakt moet worden in kaart gebracht. Om dit te bewerkstelligen werd allereerst gevraagd naar welke aspecten van de problematiek en op welke wijze hoofdzakelijk aangepakt moeten worden. Vervolgens werd er met breed geformuleerde vragen doorggevraagd naar de rol die de professional voor de externe partners ziet weggelegd en hoe eventuele samenwerking tussen de professionals ingericht zou moeten zijn. Aansluitend op deze vragen werd de derde dimensie van opvattingen, aangaande de rol die de professional binnen de gehele aanpak idealiter voor zichzelf ziet, in kaart gebracht. Er werd allereerst op een breed geformuleerde wijze gevraagd wat de ideale rol voor de professional zou zijn. Vervolgens werd om een volledig beeld van de opvattingen te krijgen, doorggevraagd naar waarom dit de ideale rol zou zijn.

Na het beantwoorden van de vragen over de ideale aanpak werd de professional direct gevraagd naar hoe de professional de problematiek daadwerkelijk aanpakt. Door dit direct te vragen na het beschrijven van de ideale aanpak werden de contrasten tussen de ideale en daadwerkelijke aanpak eenvoudiger zichtbaar. Ook werd er doorggevraagd naar de reden dat de professional de problematiek wel of niet op een bepaalde wijze aanpakt. Dit sluit aan op het in kaart brengen van de factoren die van invloed zijn op de daadwerkelijke werkwijzen. Op het moment dat de professional zelf niet gelijk de factoren noemt die volgens de theorie van invloed kunnen zijn op de daadwerkelijke werkwijzen, te weten de rol van tijds- en werkdruk, leidinggevende/interne partners, en externe partners, werd gevraagd in hoeverre en op welke wijze deze factoren een rol spelen. Om de professionals zo min mogelijk te sturen in hun antwoorden werden echter voornamelijk de factoren besproken die zij zelf aankaartten bij het bespreken van de reden dat zij de problematiek wel of niet op een bepaalde wijze aanpakken (Bleijenbergh, 2015: 74-76). De *topiclists* van de wijkagenten en jongerenwerkers verschilden slechts licht van elkaar, omdat de vragen breed waren opgesteld. Het voornaamste verschil betrof de formulering van de vragen naar de samenwerking met de partners. De geringe verschillen zorgden ervoor dat uitkomsten van de interviews van de jongerenwerkers en wijkagenten met elkaar te vergelijken waren.

3.3.2 Observaties

Selectie van onderzoekseenheden

Voor de observaties zijn alle wijkagenten en jongerenwerkers zowel via e-mail als mondeling tijdens de interviews benaderd. Uiteindelijk zijn er twee wijkagenten geobserveerd en vier jongerenwerkers. Idealiter hadden er meer observaties bij de wijkagenten plaatsgevonden, maar dit was niet mogelijk binnen het tijdschema van het onderzoek. De twee observaties van de wijkagenten bestaan uit één vroege dagdienst en een late dag-/avonddienst, deze duurden allebei ongeveer acht uur. Omtrent de problematiek van de jonge aanwas bleek uit de interviews dat de ene agent sterk preventief en de ander reactief gericht is. Door deze wijkagenten te selecteren voor de observaties was het mogelijk een beeld te krijgen van de werkwijzen van beide soorten wijkagenten die binnen de gemeente te onderscheiden zijn aangaande deze problematiek.

Bij het jongerenwerk is in totaal voor ongeveer twintig uur geobserveerd. Alle jongerenwerkers zijn geobserveerd om een breed en representatief beeld te krijgen van hun werkwijzen. Het werk van de jongerenwerkers bestaat in gemeente De Hanzesloot uit twee verschillende delen. Het eerste deel van het jongerenwerk bestaat uit het begeleiden van de jongeren die overdag aanwezig zijn op de leerwerkplaats. Het tweede deel bestaat uit het ambulante werk in de avond, waarbij de jongerenwerkers de wijken in gaan om de jongeren te spreken over hoe het gaat en wat er onder de jeugd leeft. Doordat dit werk van elkaar gescheiden en verschillend is, zijn van beide soorten diensten twee gehele diensten geobserveerd. De twee dagdiensten op de leerwerkplaats duurden elk ongeveer zeven uur en de twee ambulante diensten in de avond duurden allebei ongeveer drie uur. Voor beide soorten diensten is gekozen om minimaal twee verschillende jongerenwerkers te observeren om te kunnen zien en vergelijken hoe verschillende professionals hetzelfde werk uitvoeren. Bij beide soorten diensten was altijd meer dan één jongerenwerker aanwezig. Ter bevordering van het gedetailleerd kunnen observeren en het vaststellen van de werkwijzen van de jongerenwerkers, werd per observatie afwisselend één jongerenwerker geselecteerd om hoofdzakelijk te observeren. Daarnaast werd wanneer mogelijk ook vastgelegd hoe de andere aanwezige jongerenwerkers te werk gingen.

Onderzoeksopzet observaties

Om gedetailleerd vast te kunnen leggen wat er gebeurde en tegelijkertijd structuur te geven aan het observeren, was het van belang om gebruik te maken van observatieschema's (Bleijenbergh, 2015: 91). In de observatieschema's was aangegeven waar op gelet moest worden, op welke

manier bepaalde werkwijzen en invloeden van factoren te herkennen waren en wanneer het van belang was om op een bepaald onderwerp door te vragen (zie Bijlage E & F). Tussen het observeren door werd dit observatieschema deels ingevuld, om te voorkomen dat relevante informatie vergeten werd (Vennix, 2016: 203; Yin, 2018: 176-177). Niet in elke situatie was er de gelegenheid om het observatieschema direct in te vullen. Om de data zorgvuldig en volledig te kunnen verzamelen werd het schema direct na elke observatie volledig bijgewerkt en ingevuld (Bleijenbergh, 2015: 107). De met pen ingevulde observatieschema's werden vervolgens omgezet naar digitale observatieverslagen. De observatieverslagen dienden een overzichtelijk en compleet verhaal te maken van de genoteerde beschrijvingen uit de observatieschema's (Bleijenbergh, 2015: 91-109). Zo werden alle observaties op dezelfde wijze uitgewerkt, waardoor zij met elkaar te vergelijken waren en als basis dienden voor de analyse.

Functies observaties

De observaties hadden binnen dit onderzoek drie functies. Ten eerste moesten de observaties primair zicht geven op de verschillende daadwerkelijke werkwijzen van de professionals omtrent de problematiek. Hiervoor was observeren de geschikte onderzoeksmethode, omdat observeren in de natuurlijke setting de enige onderzoeksmethode is waarbij het voor een onderzoeker mogelijk is om zelf te zien hoe een bepaald fenomeen eruitziet, in dit geval hoe iemand daadwerkelijk zijn werk doet (Yin, 2018: 167-170). Dit is een belangrijk verschil ten opzichte van de interviews waarin een respondent kan vertellen over een werkwijze en de onderzoeker dit slechts van de respondent kan aannemen zonder dit zelf te zien. Aansluitend op de interviews werd daarom met behulp van de observaties inzichten vergaard over in hoeverre de daadwerkelijke werkwijze van de professionals overeenkomt met het beeld uit de interviews. Observaties zijn een ideale onderzoeksmethode om de vergaarde informatie uit andere onderzoeksmethodes aan te vullen (Yin, 2018: 167-170). Het individuele diepte-interview met de persoon die geobserveerd werd vond derhalve eerder plaats dan de observatie. Aansluitend hierop was de tweede functie van de observaties om te analyseren welke factoren van invloed lijken te zijn op de uitvoering van het werk. Voornamelijk werd er op de rol van tijds- en werkdruk, de rol van leidinggevende en interne partners en de rol van externe partners gelet. Observaties zijn immers uitermate geschikt om de relevante factoren in kaart te brengen die van invloed zijn op een bepaald fenomeen (Yin, 2018: 167-170).

Ook dienden de observaties een grondiger beeld te geven van wat de gevolgen zijn van de opvattingen en werkwijzen van de professionals omtrent de problematiek voor de aanpak van de lokale problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit. Door te analyseren

welke aspecten van de problematiek de professionals op welke wijze voornamelijk aanpakken was het mogelijk om een beeld te krijgen van de aanpak van de wijkagenten en jongerenwerkers aangaande deze problematiek. Om een vollediger beeld van de werkwijzen te krijgen werd ook in kaart gebracht hoe de professionals over het algemeen hun werk omtrent jongeren uitvoeren en hoe de jongeren benaderd worden. Door dit voor zowel de wijkagenten en jongerenwerkers te doen, was het mogelijk om een beeld te krijgen van hoe er gewerkt wordt omtrent de problematiek en jongeren en wat hiervan de gevolgen zijn voor de wijkaanpak

Operationalisatie

Allereerst werd bij de observaties in kaart gebracht wat de kerntaken van de professional zijn (zie Bijlagen E en F). Dit werd geanalyseerd door erop te letten en te noteren welke taken de professional overwegend uitvoerde en hoeveel tijd het uitvoeren van deze taken in beslag nam. Om specifiek de werkwijzen omtrent de jonge aanwas in kaart te brengen, werd er continu op gelet op welke wijze de taak of activiteit die uitgevoerd werd zich verhoudt met de jonge aanwas of met jongeren in het algemeen. Ook werd gedurende de gehele observatie geanalyseerd welke factoren van invloed lijken te zijn op de uitvoering van het werk. Specifieke aandacht ging uit naar de mogelijke invloed van tijds- en werkdruk, leidinggevende/interne partners en externe partners.

Bij het observeren van de rol van tijds- en werkdruk werd onder andere in de gaten gehouden of de professional vaak haast leek te hebben en of de persoon het zelf geregeld over tijdsgebrek had. Ook werd er op gelet of de persoon vaak onderbroken werd tijdens het uitvoeren van een taak of activiteit, bijvoorbeeld omdat er ondersteund moest worden bij de noodhulp. Daarnaast werd er op gelet of de professional veel administratieve taken uit moest voeren tijdens het dagelijks werk en of de professional hier voldoende tijd voor leek te hebben. Om de rol van leidinggevende/interne partners in kaart te kunnen brengen werd er geobserveerd of en op welke wijze er contact was met een leidinggevende of interne partners. Daarbij werd er ook op gelet hoe de professional tijdens de dienst sprak over de rol van een leidinggevende of interne partners. Ook werd er op gelet of er bijvoorbeeld doelstellingen vanuit de leidinggevende zichtbaar waren of benoemd werden. Tot slot werd om de rol van externe partners te kunnen duiden gekeken naar of en waarvoor er contact was met externe partners en naar de wijze waarop de professional over de externe partners praatte. Bij elk contact met externe partners werd er uitgebreid genoteerd waarover het contact ging en hoe de verhouding tussen de professionals lijkt te zijn. Dit alles moest een beeld geven van de werkwijzen van de professionals en de factoren die hierop van invloed zijn.

3.4 Data-analyse

De transcripten en de observatieverslagen bevatten alle data die binnen dit onderzoek zijn meegenomen in de data-analyse. Voor de data-analyse is gebruik gemaakt van deductief coderen. Dit houdt in dat het verzamelde tekstmateriaal gecodeerd is aan de hand van een codeerschema (Bleijenbergh, 2015: 106). In Bijlagen G, H en I zijn de codeerschema's voor de verschillende onderzoeksmethodes weergegeven. De verschillende codes zijn afgeleid uit de centrale concepten van het onderzoek (Doorewaard et al., 2015). De mening over de kerntaken, de drie verschillende soorten opvattingen, de daadwerkelijke werkwijze en de factoren die van invloed kunnen zijn op de werkwijze zijn de centrale concepten binnen de verschillende codeerschema's. Het vergelijken van tekstfragmenten met dezelfde code diende inzicht te bieden in de patronen die aan het sociale verschijnsel ten grondslag liggen (Bleijenbergh, 2015: 106).

Voor het coderen is het softwareprogramma MAXQDA gebruikt. Binnen dit programma zijn per dataverzamelmethode de bestanden geüpload en gecodeerd aan de hand van de zelf geprogrammeerde codes. Binnen dit onderzoek zijn drie verschillende codeerschema's gebruikt, omdat per dataverzamelmethode overwegend andere data is verzameld. Voor de focusgroepen en de exploratieve interviews is wel hetzelfde codeerschema gebruikt, omdat de functie en de *topics* van deze interviews grotendeels hetzelfde waren. Nadat alle bestanden volledig zijn gecodeerd, is er binnen het programma MAXQDA een Excelbestand gemaakt waarin per code de desbetreffende tekstfragmenten van alle respondenten staan aangegeven. Dit gaf een overzichtelijk beeld van de verschillende bevinden van alle respondenten per code. Bij het presenteren van de tekstfragmenten in het volgende hoofdstuk worden de respondenten niet individueel aangeduid, om herleidbaarheid van uitspraken en handelingen naar individuen te voorkomen.

4 Analyse

Allereerst volgt in dit hoofdstuk een beknopte beschrijving van de belangrijkste kenmerken van gemeente De Hanzesloot² met vervolgens een omschrijving van karakteristieken van de problematiek omtrent de jonge aanwas in de drugsriminaliteit in deze gemeente. Daarnaast biedt dit hoofdstuk een beschrijving van de meningen over de kerntaken binnen het dagelijks werk, de opvattingen omtrent de jonge aanwas en de daadwerkelijke werkwijzen omtrent de jonge aanwas van respectievelijk wijkagenten en jongerenwerkers. Ook volgt hierbij per beroepsgroep afzonderlijk een analyse van hoe de opvattingen en werkwijzen omtrent deze problematiek zich tot elkaar verhouding en welke factoren hierop van invloed zijn. Vervolgens biedt dit hoofdstuk een vergelijking tussen de opvattingen, werkwijzen en de verhoudingen tussen de opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten en jongerenwerkers. Tot slot wordt in kaart gebracht wat hiervan de gevolgen zijn voor de lokale aanpak van de jonge aanwas in de drugsriminaliteit.

4.1 Gemeente De Hanzesloot en de jonge aanwas

4.1.1 Belangrijkste kenmerken van gemeente De Hanzesloot

Hetgeen wat hoofdzakelijk kenmerkend is voor gemeente De Hanzesloot is dat het bestaat uit acht verschillende kernen. Er is dus geen sprake van een centraal gelegen of groot centrum, maar de gemeente is verdeeld in verschillende dorpen. Ook liggen sommige kernen op relatief grote afstand van elkaar af. Geografisch gezien zijn er vier grote en vier kleine kernen te onderscheiden. Uit de focusgroepen blijkt dat de voornaamste problematiek, bijvoorbeeld hangjongeren, drugsgebruik en drugshandel, zich lijkt te bevinden in de vier grote kernen. Dit komt echter ook doordat er over de andere kernen bij de professionals minder bekend is. Deze kernen kwamen in de data van alle onderzoeksmethodes niet of nauwelijks naar voren. De vier grote kernen zijn in alle data van dit onderzoek aangeduid als Dorp A, B, C of D en de andere kernen zijn aangeduid onder de verzamelnaam Ander Dorp.

---

² Binnen dit onderzoek blijven de gemeente en de professionals geheel anoniem. Om deze reden worden de belangrijkste kenmerken van de gemeente samen met de kenmerken van de problematiek van de jonge aanwas in de drugsriminaliteit op hoofdlijnen beschreven. Dit heeft als gevolg dat onder andere namen van locaties, namen van groepen, ruimtelijke omschrijving of afstanden tussen locaties niet worden benoemd of op een onherleidbare wijze worden beschreven.

Voor de vier verschillende grote kernen zijn één of meerdere relevante kenmerken te onderscheiden. Allereerst hebben evenzeer de politie als het jongerenwerk in gemeente De Hanzesloot slechts één vestiging. Beide vestigingen bevinden zich in Dorp A, maar wel ieder aan een andere kant van het dorp. De jongerenwerkers hebben een leerwerkplaats. Dit is een plek waar een vast aantal jongeren komt om begeleid te worden, maar alle andere jongeren kunnen ook altijd langskomen om verschillende activiteiten te doen. Het politiebureau is de plek waaruit alle wijkagenten van de gemeente werken en daarbij heeft het ook een loket waar burgers kunnen langskomen. Gemeente De Hanzesloot telt ongeveer zesenhalf duizend inwoners per wijkagent. Dit ligt boven de in de Politiewet vastgestelde norm van vijfduizend inwoners per wijkagent (art. 38a lid 1 PolW 2012). Naast het politiebureau en de jongerenwerkplaats bevindt ook het gemeentehuis zich in Dorp A.

Daarnaast is kenmerkend voor Dorp A dat het een samenleving heeft waarvan een groot gedeelte van de burgers een niet-westerse migratieachtergrond heeft. Ook heeft Dorp A relatief veel wijken met een uitgebreide sociale huursector. Een ander belangrijk kenmerk van Dorp A is dat er zich een locatie bevindt bij een skatebaan naast een winkelcentrum die door het merendeel van de professionals wordt aangeduid als een zeer problematische jongerenhangplek. Overigens is dit binnen gemeente De Hanzesloot ook de enige locatie die zeer expliciet wordt aangeduid als problematische hangplek. De andere dorpen hebben een aantal parkjes en parkeerplaatsen waar soms jongeren rondhangen. Voor Dorp B is het enige opvallende kenmerk dat het een kern is die gericht is op de agrarische sector. Kenmerkend voor de Dorpen C en D is dat een groot deel van de bevolking zeer welvarend is. Daarbij heeft Dorp C als relevant kenmerk dat het vele recreatieplassen telt, die tijdens de zomerperiode veelvuldig worden bezocht. Tot slot ligt Dorp D relatief afgelegen van alle andere kernen in gemeente De Hanzesloot. Deze kern is ook pas later gefuseerd met gemeente De Hanzesloot.

4.1.2 Hoofdpijnen van de jonge aanwas in gemeente De Hanzesloot

In de focusgroepen is aangegeven dat er betreft criminaliteitsvraagstukken de laatste jaren voornamelijk gefocust is op de *high impact crime*, zoals woninginbraken en overvallen. Daarnaast lag bij specifiek de drugsproblematiek de nadruk op de georganiseerde criminaliteit omtrent hennepteelt. In de afgelopen jaren namen tijdens integrale controles de vondsten van zaken omtrent illegale hennepteelt echter langzamerhand af en werd er vaker gestuit op zaken die direct of indirect duiden op cocaïnehandel. Er is bijvoorbeeld eenmaal een zeer grote hoeveelheid cocaïne in beslag genomen. Dit gegeven, samen met de constatering van onder andere de politie dat er al voor een langere tijd er de nodige problematiek op straat is onder de

jongeren, bracht de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit hoger op de politiekagenda van gemeente De Hanzesloot. Eén van de gemeentefunctionarissen benadrukte dat het binnen de gemeente een probleem is dat er nog geen grondig plan is om deze problematiek aan te pakken en daarmee te voorkomen dat jongeren het pad van de drugscriminaliteit kiezen.

'Ik heb het gevoel dat wij dit probleem echt hebben, maar dat ik het niet kan hard maken en dat wil ik. Ik wil gewoon hebben dat wij dit probleem zien en dan ook gewoon inzetten. Met name omdat wij van een aantal jongeren hadden die vijf/zes jaar geleden problemen hadden en daarna uit de criminaliteit leken te zijn, maar dan komen zij afgelopen jaar toch weer ineens in beeld bij politie doordat zij betrokken zijn bij criminele activiteiten. Dat heeft dus gewoon keihard zes jaar lang voortgesudderd. Die zijn gewoon zes jaar hiermee bezig gebleven en dan maak jij mij niet wijs dat er nu geen groep is van veertien- tot zestienjarige die hier nu ook mee bezig is. En ik denk dat dit mijn voornaamste probleem is, waarom zie ik ze niet? Waarom weten wij het niet?'
(beleidsmedewerker gemeente De Hanzesloot integrale veiligheid, focusgroep 1)

Ook is de aanpak van de jonge aanwas nog niet één van de pijlers in het integrale veiligheidsplan van de gemeente. Wegens bovengenoemde redenen vinden de functionarissen van de gemeente het de hoogste tijd dat de aanpak van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit een prominente rol gaat krijgen in het integrale veiligheidsplan van de gemeente.

Een compleet zicht op de problematiek van de jonge aanwas ontbreekt dus nog, wel bestaat bij de gemeente en bij de professionals die aanwezig waren bij de focusgroepen het idee dat het voornaamste probleem is dat er enkele criminele families dominant zijn op het gebied van de drugsproblematiek omtrent cocaïne in de gemeente. Dit zijn families die zowel bij de gemeente als bij de politie wegens verschillende criminele activiteiten al meerdere jaren op de radar staan. Eén prominente familie op dit vlak is een Marokkaanse familie die voornamelijk woonachtig is in Dorp A. Daarbij is het bij deze familie zeer problematisch dat de gemeente, politie, jongerenwerkers en de andere professionals aangeven dat zij niet alleen in zeer slecht contact staan met deze familie, maar ook met de mensen en de gemeenschap die zich om deze familie heen bevinden. Daarnaast bestaan er vanuit de verschillende professionals zeer sterke vermoedens dat zowel andere familieleden, bijvoorbeeld broertjes en neefjes, als andere jongens die zich vaak op de hangplek in Dorp A bevinden negatief beïnvloed worden door deze familie. Deze negatieve invloed uit zich, voor zover de professionals er zicht op hebben, in het laten uitvoeren van kleine klusjes door jonge jongens, bijvoorbeeld het bezorgen van pakketjes

waar harddrugs in zit. Deze familie en de groep die zich vaak bij de hangplek bevindt wordt dus door de gemeente en door de professionals aangeduid als de brandhaard van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit. Een oud-wijkagent geeft tijdens de focusgroepen en het exploratieve interview ook aan dat deze negatieve invloed vanuit de criminele families en andere negatieve rolmodellen op broertjes, neefjes en andere jonge jongens al jaren een algemeen bekend probleem is, maar dat er vooralsnog geen interventie op dit punt plaatsvindt, of het niet lukt om een interventie succesvol te verrichten.

‘Maar uiteindelijk is het meest evidente gewoon die ene groep op straat waarvan iedereen weet “oh daar heb je die groep weer, de *Hangplek* groep”. Het zit allemaal daar wel in. Het hele zichtbare, zij zijn bij iedereen bekend, bij de gemeente, politie, andere instanties, iedereen weet waar zij staan. Daar ontstaat uiteindelijk wel het meeste in, daar zie je ook wel de meeste namen van terugkomen in welke hoedanigheid dan ook. Of ze dan plaatselijk aan het dealen zijn, of inmiddels al buiten de gemeente worden ingezet voor klusjes, of noem maar op.’ (rechercheur/oud-wijkagent, focusgroep 2)

Betreffende de andere drie grote kernen beschikken de professionals over minder specifieke informatie omtrent de problematiek van de jonge aanwas. Dit komt doordat deze dorpen geen prominente hangplek hebben en de professionals zich omtrent deze problematiek vooral richten op de meer algemeen bekende problematiek van Dorp A. Wat wel naar voren komt, is dat er in de verschillende kernen meerdere parken en parkeerplaatsen zijn waarvan de professionals een sterk vermoeden hebben dat daar met regelmaat harddrugs gedeald en gebruikt wordt. Ook heeft Dorp C verschillende recreatieplassen waarover de professionals zeggen dat daar vooral in de zomer veel harddrugs gebruikt wordt. Daarnaast bestaat bij de professionals die aanwezig waren bij beide focusgroepen het idee dat er in de dorpen C en D veel welgestelde ouders zijn die hun kinderen niet goed in de gaten houden en hen te veel vrijheid geven. Deze kinderen worden aangeduid als sleutelkinderen, omdat zij ouders hebben die lange dagen werken en dan krijgen de kinderen de sleutel van het huis om voor zichzelf te zorgen. Volgens de professionals zouden deze kinderen regelmatig harddrugs gebruiken en dus helpen bij de instandhouding van de drugsproblematiek. Hetzelfde geldt overigens voor veel van deze ouders, omdat de professionals van mening zijn dat veel van de welgestelde ouders zelf ook drugs gebruiken, maar dit onopvallend doen. Deze aspecten van de problematiek bevinden zich hoofdzakelijk achter de voordeur van de burgers en de agenten en enkele professionals die aanwezig waren bij de focusgroepen geven aan dat zicht hierop zeer complex is. Ook gaan deze aspecten van de

problematiek vaak niet gepaard met overlast, waardoor het onder de radar van de professionals blijft. Er is vanuit de politie wel bekend dat er binnen de gemeente een veelvoud aan verschillende dealers actief is, maar zij geven tegelijkertijd aan dat het complex is om deze dealers daadwerkelijk in kaart te brengen en op te kunnen pakken.

Daar komt bij dat volgens de gemeente en de professionals de drugsproblematiek, en ook specifiek de problematiek van de jonge aanwas, zich niet enkel afspeelt binnen de grenzen van de gemeente. Reeds benoemd ligt gemeente De Hanzesloot namelijk tussen enkele grote steden waarvan bekend is dat daar de nodige drugsproblematiek speelt. Voor zowel de drugshandel als voor de negatieve beïnvloeding van de jeugd bestaat het idee dat oudere jongens en volwassenen uit de grote steden de problematiek in gemeente De Hanzesloot vergroten. Kortom bestaat de voornaamste problematiek omtrent de jonge aanwas in De Hanzesloot uit het aanwezig zijn van enkele criminele families die grote invloeden hebben in verschillende wijken, samen met het gegeven dat er relatief veel makkelijk beïnvloedbare jeugd is waar vanuit de gemeente of andere professionals geen grip op is.

4.2 Wijkagenten: opvattingen en werkwijzen

4.2.1 Wijkagenten: meningen over hun kerntaken

Uit de individuele diepte-interviews met de wijkagenten blijkt dat zij over het algemeen vinden dat het monitoren van hun eigen wijk één van de kerntaken is binnen het dagelijks werk. Dit is echter een zeer breed begrip en afzonderlijk gezien geven de wijkagenten dan ook deels andere betekenis aan dit begrip. De wijkagenten zitten op één lijn wat betreft de verantwoordelijkheid die zij voelen voor wat er in hun wijk afspeelt. Dit betreft een breed scala aan problematiek, bijvoorbeeld onrust-, overlast- en stalking casussen. Ook komt herhaaldelijk naar voren dat een belangrijk deel van het dagelijks werk bestaat uit het bestuderen van eerdere dagrapportages en het bestuderen en beantwoorden van e-mails van zowel interne als externe contacten. Dit alles heeft voor de wijkagenten als doel om zo optimaal mogelijk op de hoogte te zijn van wat er in de buurt speelt.

'Ik monitor de wijk en speel in op actuele problematiek. Dat is eigenlijk mijn hoofdtaak. Dus weten wat er in de wijk speelt en weten waar de politieaandacht voor nodig is.'
(interview wijkagent)

Ook zien alle wijkagenten het als hun kerntaak om te fungeren als een soort spil tussen de verschillende organisaties en professionals. Dit houdt in dat de wijkagenten bepaalde dingen in de wijk signaleren, bijvoorbeeld problematiek omtrent jongeren, en deze informatie vervolgens

doorgeven aan andere professionals. Met deze informatie kunnen de professionals vervolgens aan de slag en met hun bevoegdheden en kennis de jongeren gericht helpen.

'Alle wijkagenten zijn verantwoordelijk voor een wijk en verantwoordelijk voor de problematiek die daar zich afspeelt of dat nou jeugd-, verkeers-, milieu-, drugs- of sociale wijk problematiek is. Als wijkagent zijnde ben jij er verantwoordelijk voor om dat op de juiste manier te managen, te kijken wie er verantwoordelijk voor zijn en wie ik ervoor nodig heb om deze problemen op te lossen, of is dat een probleem dat opgepakt moet worden door politie, hulpverlening of door de mensen zelf die daarbij betrokken zijn. En daar ga je ook proberen regie op te pakken en uit te zetten bij de juiste instanties, bij de juiste mensen die in dit geval probleemhouder zijn.' (interview wijkagent)

De wijkagenten zien dit als hun kerntaak, omdat zij als wijkagent vaak als eerste zicht hebben op een grote verscheidenheid aan problematiek en vraagstukken. Over hoe deze functie als spil uitgevoerd moet worden en over in hoeverre de wijkagent na het doorgeven van de informatie aan de andere professionals betrokken moet blijven met de jongeren en de professionals, hebben de wijkagenten echter verschillende meningen.

Twee van de vijf wijkagenten geven aan dat veelvuldig in contact komen met de jeugd om vertrouwensrelaties met de jeugd op te bouwen een kerntaak binnen hun dagelijks werk is. Zij geven aan dat dit belangrijk is, omdat het voor de wijkagenten op deze wijze mogelijk is om meer zicht te krijgen op wat er onder de jeugd speelt en daar vervolgens op in te spelen voordat er problematiek ontstaat. Deze wijkagenten zien het binnen hun functie als spil dus als hun rol om actief opzoek te gaan naar de problematiek die onder de jongeren leeft. Daarnaast willen zij ook zelf in contact staan en praten met de jongeren en na het inschakelen van andere professionals ook in contact met de jongeren blijven staan en samenwerken met de andere professionals. Beide wijkagenten benadrukken dat zij dit zien als preventief werken en dat zij dit zeer belangrijk vinden.

'Dus ietsje breder en dieper kijken naar de achtergrond en naar de situatie van de jongeren. Dat kan voor mij op dat moment misschien wat tijd en moeite kosten, maar op de lange termijn weet ik dat ik daarvan de vruchten kan plukken. Want op het moment dat ik zo'n jongere vroegtijdig onder de aandacht breng, bij welke instantie dan ook die hem verder gaat helpen, weet ik dat deze jongere straks een opleiding heeft of werk heeft en dan weet ik ook dat hij misschien de criminaliteit niet ingaat. Dus op het moment dat je zo'n jongere een sterke basis geeft, geef je hem ook handvatten om goed naar de toekomst te kijken. Je geeft hem toekomstperspectief in plaats van thuis, want daar wordt

hij misschien niet goed begeleid. Zo zijn wij als politie zijnde oren en ogen van andere instanties. Wij signaleren iets en bij een leerplichtambtenaar of veilig thuis- of andere maatschappelijk werker geven wij aan dat wij iets zien bij deze jongere, heb jij misschien ook signalen? En moeten wij niet verder willen met deze jongere? Want deze jongere zwerft rond en er is niemand die hem verder helpt. Zo 'n jongere op weg helpen, daar hebben wij met zijn allen profijt van of dat nou gemeente, politie, of de rest van de samenleving is.' (interview wijkagent)

Drie van de vijf van de wijkagenten zien het voornamelijk als hun kerntaak om ervoor te zorgen dat de overlast van de jeugd aangepakt en beperkt wordt. Dit uit zich bijvoorbeeld in met meer regelmaat langs de recreatieplassen patrouilleren en inzetten op meer handhaving rond de zomerperiode, omdat er dan meer overlast wordt verwacht. Deze wijkagenten geven aan dat dit specifiek om reactief werken gaat, in plaats van preventief werken. Eén van deze wijkagenten geeft ook aan dat in zijn geheel het werk van de wijkagent overwegend reactief is en dat bovendien het preventief werken een verantwoordelijkheid voor de andere professionals is.

'Het begint met lezen in onze dagrapportage, wat heeft er gespeeld de afgelopen dagen. Dus dat is eigenlijk vrij reactief. En het is het beantwoorden van mails, van dingen die ik vanuit mijn netwerk krijg. Het netwerk is ook heel breed, dus dat is de burger, gemeente, woningbouwverenigingen. Ja, moet ik het goed zeggen, ik denk dat zeventig of tachtig procent wel reactief is.' (interview wijkagent)

Wanneer zij tijdens het aanpakken van de overlast bepaalde problematiek onder jongeren tegenkomen, zien zij het wel als hun verantwoordelijkheid om dit door te geven aan de andere professionals. Vanuit deze wijkagenten wordt echter aangegeven dat de eerste lijn bij het contact met de jeugd een taak voor de jongerenwerkers moet zijn en niet voor de wijkagenten. Ook wordt aangegeven dat het inspelen op wat er onder de jeugd leeft de verantwoordelijkheid van andere professionals moet zijn en dat de wijkagent de actor is die juist reactief en repressief moet optreden op het moment dat dit nodig is.

'Ik denk dat het voor een wijkagent vooral belangrijk is dat je goed in contact staat met de jongerenwerkers. Zij zijn de eerste lijn in het contact.' (interview wijkagent)

'Ik ben wel van mening dat het de bedoeling moet zijn dat de politie komt op het moment dat er stront aan de knikker is.' (interview wijkagent)

In tegenstelling tot de andere wijkagenten richten deze wijkagenten zich bij het uitvoeren van hun rol als spil dus voornamelijk op het inschakelen van de andere actoren op het moment dat er bepaalde problematiek gezien wordt, in plaats van het actief opzoek gaan naar wat er speelt onder de jongeren en het continu zelf in contact staan met de jeugd samen met de andere professionals.

4.2.2 Wijkagenten: opvattingen aangaande de jonge aanwas

Wat betreft de opvattingen omtrent wat de voornaamste problemen binnen de gehele problematiek van de jonge aanwas zijn, hebben alle wijkagenten in hoofdlijnen dezelfde opvattingen. Zij zien het allen als een prominent probleem dat er binnen de gemeente verschillende negatieve rolmodellen zijn die van grote invloed zijn op de kwetsbare jeugd. Zij proberen bijvoorbeeld de jeugd te verleiden met geld en status om drugsgelateerde klusjes voor hen te doen. Vervolgens belanden deze jongeren al snel in de drugscriminaliteit. Ook duiden alle wijkagenten voornamelijk de hangplek in Dorp A aan als de plek waar het grootste deel van deze problematiek zich afspeelt. Over wat de oorzaken zijn dat deze problematiek al voor een langere tijd bestaat in de gemeente, zijn de wijkagenten verdeeld.

De meer preventief gerichte wijkagenten zien als voornaamste oorzaak van de problematiek dat er vanuit geen enkele professional aansluiting is met deze jongeren en de ouders van deze jongeren. Het gaat vooral om de jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond rond de hangplek in Dorp A, waar vanuit de professionals geen of slecht contact mee is. Het is voor de professionals moeilijk om grip op deze jongeren te krijgen en als gevolg daarvan blijven de negatieve rolmodellen de jongeren beïnvloeden. Het grootste deel van de meer reactief en repressief gerichte wijkagenten sluit zich hier ook bij aan. Zij leggen er echter meer nadruk op dat de negatieve rolmodellen grote invloed hebben doordat zij niet repressief worden aangepakt. Eén van deze wijkagenten benoemt zeer nadrukkelijk dat het gebrek aan capaciteit en middelen om deze problematiek repressief aan te pakken de oorzaak is van het bestaan van deze problematiek.

Daarnaast bestaat er tussen wijkagenten uit beide categorieën overeenstemming dat het problematisch is dat de gemeente deze problematiek nog niet heeft geprioriteerd in het integrale veiligheidsplan. Volgens de wijkagenten heeft dit tot gevolg dat zowel bij de politie als bij de andere professionals de problematiek niet altijd de voornaamste prioriteit heeft. De negatieve rolmodellen kunnen daardoor ongestoord te werk gaan, wat ervoor zorgt dat de problematiek in stand blijft en groeit. De wijkagenten hebben dus grotendeels dezelfde opvattingen over wat de voornaamste problematiek is. Over de oorzaken van de problematiek zijn er slechts kleine

verschillen zichtbaar en deze verschillen sluiten aan bij hun mening over wat de kerntaken van een wijkagent zijn.

De overeenstemming dat het ontbreken van de problematiek als pijler op het integrale veiligheidsplan een van de oorzaken van de problematiek is, komt ook terug bij de opvattingen van alle wijkagenten over hoe de problematiek in zijn geheel aangepakt moet worden. Zij zijn gezamenlijk van mening dat de gemeente een duurzame integrale aanpak moet opzetten waarbij alle partners een duidelijke rol krijgen en elkaar aanvullen. Dit moet de informatiedeling tussen de professionals verbeteren, waardoor de professionals sneller en beter in contact kunnen komen met de jongeren waarbij deze problematiek speelt. Alle wijkagenten zijn van mening dat op dit moment de andere professionals, bijvoorbeeld scholen, jongerenwerkers of jeugdconsulenten, te weinig verantwoordelijkheid nemen omtrent het aanpakken van deze problematiek. Met name de jongerenwerkers zouden volgens de wijkagenten frequenter en met meer jongeren in contact moeten staan in de wijken, in plaats van zich voornamelijk op de werkzaamheden rond de leerwerkplaats te richten. Dit sluit tevens aan bij de opvatting over de probleemdefinitie van de wijkagenten dat de professionals, met name de jongerenwerkers, op dit moment onvoldoende in contact staan met de jeugd en de ouders in de gemeente. Daarbij zouden andere professionals vaker een Veilig Thuis melding moeten doen of zich moeten inzetten om een persoonsgerichte aanpak op te zetten. Deze handelingen moeten ervoor zorgen dat de jongeren nadrukkelijk onder de aandacht van alle professionals komen en de informatiedeling uitgebreid en versneld wordt. De wijkagenten zien voor de gemeente de taak weggelegd om de andere professionals nadrukkelijk op hun rol te wijzen en regiehouder te zijn van de integrale aanpak.

Binnen de groep wijkagenten die meer reactief en repressief gericht zijn overheerst de mening dat er vanuit de politiek en politie volop ingezet moet worden op het repressief aanpakken van de drugshandel en daarmee ook de negatieve rolmodellen. De wijkagenten achten dit echter zeer onrealistisch, omdat dit veel kennis en middelen zou vereisen die er op dit moment niet zijn.

'Het is niet moeilijk om ze aan te pakken. Dat is geen probleem, er wordt alleen geen capaciteit voor uitgewerkt. Ik weet wel hoe ik het aan moet pakken, dan is het zo over [doelt op een intensieve repressieve aanpak].' (interview wijkagent)

Zij geven aan zich hierbij neergelegd te hebben en deze aanpak dan ook niet te verwachten van zowel de politie als de gemeente. Deze wijkagenten sluiten zich dus, door het ontbreken van andere alternatieven die realistisch worden geacht, enigszins aan bij de opvattingen van de

andere wijkagenten dat een integrale aanpak met de focus op informatiedeling, waarmee de andere professionals beter in positie kunnen worden gebracht om de problematiek aan te pakken, de ideale aanpak is. Over hoe de problematiek in zijn geheel aangepakt moet worden bestaan tussen de wijkagenten dus geen grote verschillen. Deze opvattingen verschillen minder van elkaar dan de meningen over de kerntaken van de wijkagenten. Dit komt echter voornamelijk door het feit dat de meer reactief en repressief ingestelde wijkagenten een repressief gerichte aanpak dusdanig onrealistisch achten, dat zij hier cynisch over zijn en naar alternatieven zoeken. Daarentegen is omtrent het vraagstuk hoe de rol van de wijkagent binnen de aanpak van deze problematiek exact ingericht moet worden wel meer sprake van een tweedeling tussen de wijkagenten.

Wat betreft de opvattingen over de rol van de wijkagent zelf binnen de aanpak van de jonge aanwas zien de wijkagenten die meer reactief en repressief gecategoriseerd zijn het vooral als hun taak om de jongeren die omtrent deze problematiek negatief in beeld komen bij de politie onder de aandacht te brengen bij de andere professionals.

'En voor ons is het werk met de jongeren eigenlijk altijd wel een beetje achteraf, reactief vooral. We krijgen een melding van overlast en dan gaan we daarop acteren. En aan mij dan de taak om op het moment dat er structurele overlast is op een bepaalde plek, en ook met specifieke jongeren, om dat dan in kaart te brengen en te presenteren aan gemeente en jongerenwerk, zodat zij daar op de langere termijn mee aan de gang kunnen.' (interview wijkagent)

Deze agenten zijn van mening dat de wijkagenten vaker bepaalde problematiek omtrent de jeugd signaleren, omdat zij tijdens hun dagelijks werk veelvuldig op straat en in contact met burgers zijn. De wijkagenten geven echter aan dat na het signaleren van de problematiek en het onder de aandacht brengen van de problematiek bij de andere actoren, de rol van de wijkagenten grotendeels stopt. De wijkagenten moeten pas weer in beeld komen op het moment dat de andere actoren de problematiek niet kunnen oplossen en de politie nodig is om op te treden. Eén van deze wijkagenten benadrukt dat de wijkagent zich enkel zal moeten richten op het repressief optreden wanneer dit nodig is. Reeds genoemd ziet deze wijkagent echter dat er zowel vanuit de politie als de gemeente geen middelen en capaciteit beschikbaar wordt gemaakt om deze taak voldoende vorm te kunnen geven. Deze wijkagent sluit zich daarom aan bij opvattingen van de andere wijkagenten, maar benadrukt ten eerste dat het in contact staan en werken met de jongeren zelf de verantwoordelijkheid is voor andere actoren.

'Wij richten ons niet op het contacten, maar de politie komt als er gezeik is, zo moet het ook zijn.' (interview wijkagent)

De twee preventief ingestelde wijkagenten delen ook de opvatting dat de belangrijkste rol van de wijkagent binnen deze problematiek het onder de aandacht brengen van de jongeren waarbij de problematiek speelt bij de andere professionals is. Deze wijkagenten geven echter op een andere wijze invulling aan deze rol. Zij geven aan dat het van belang is om als wijkagenten ook zelf in contact te staan met de burgers en de jongeren, om een alomvattend beeld te kunnen krijgen van wat er in een wijk speelt. Daarnaast moet de verbinding met de jeugd voorkomen dat de jongeren op latere leeftijd wantrouwen tegen de politie ontwikkelen en er een slechte band ontstaat. Het actief bezig zijn met wat er onder de jeugd speelt, hoe problematiek voorkomen kan worden en het ontwikkelen van vertrouwensrelaties met de jeugd moet ervoor zorgen dat enkele jongeren niet kiezen voor een carrière in de drugscriminaliteit.

'Voorkomen voor honderd procent, natuurlijk kan dat niet, maar je kan er wel voor zorgen dat je het omlaag trekt door problematiek proactief te lijf te gaan.' (interview wijkagent)

Deze wijkagenten zien het dus als hun taak om zelf actief in contact te staan met de jongeren en hun ouders en opzoek te gaan naar informatie omtrent deze problematiek. Hun rol als spil zien zij als meer proactief dan de andere wijkagenten. Na de eerste informatie-uitwisseling met de andere professionals zien zij het namelijk als hun taak om een prominente rol te houden bij de aanpak van de jongeren en ligt de nadruk op continue terugkoppeling tussen de verschillende actoren.

Kortom hebben alle wijkagenten de opvatting dat de vroegsignalering en het inschakelen van andere professionals hun voornaamste taken zijn binnen de aanpak van deze problematiek. De wijkagenten verschillen in opvatting over hoe een wijkagent deze taak moet invullen. Drie wijkagenten zien een meer reactieve invulling van deze rol voor zich en twee wijkagenten benadrukken dat een proactieve preventieve invulling van deze rol de verantwoordelijkheid van een wijkagent is. Deze verschillen zitten op één lijn met de meningen over wat de kerntaken van de wijkagenten zijn.

4.2.3 Wijkagenten: daadwerkelijke werkwijze aangaande de jonge aanwas en de verhouding tot de opvattingen

Alle wijkagenten geven aan dat momenteel hun daadwerkelijke wijze omtrent deze problematiek verschilt ten opzichte van hun opvattingen over hoe zij de problematiek willen en

zouden moeten aanpakken. Alle wijkagenten benoemen één zwaarwegend punt en dat is dat zij in werkelijkheid hun rol als spil tussen de andere professionals minder grondig kunnen vervullen dan wenselijk. Alle wijkagenten zagen dit echter als de voornaamste taak van de wijkagenten binnen de aanpak van deze problematiek. Het minder grondig vervullen van deze taak gebeurt onder andere door het in het beperkt contact staan met verschillende professionals, met name de jongerenwerkers, en het tijdsgebrek om dit te doen. Deze aspecten komen overeen met variabelen uit het theoretisch kader aangaande de rol van tijds- en werkdruk en de rol van externe partners en deze variabelen worden samen met de variabele omtrent de rol van de leidinggevende in de komende deelparagrafen verder geanalyseerd.

Voor de reactief gerichte wijkagenten heeft dit als gevolg dat zij voornamelijk zelf reageren op meldingen van overlast en dit proberen op te lossen. Verdere gerichte informatie-uitwisseling met professionals, zoals de jongerenwerkers, blijft vaak achterwege of verloopt niet naar tevredenheid. Dit zorgt ervoor dat de wijkagenten voornamelijk handhaven op dit gebied, in plaats van dat zij naast het reactieve gedeelte ook fungeren als spil tussen de professionals.

'Repressief dan komen wij vaak, maar dan is het vaak met een wat hardere hand natuurlijk. Dan worden de straffen opgelegd, de boetes. Terwijl je daar eigenlijk vooral wil gaan zitten met vroegsignalering' (interview wijkagent)

'De pogingen daartoe zijn er geweest. Alleen het lastige is dat het nooit echt goed van de grond komt. Dus ik heb daar niet echt goede voorbeelden van, pogingen om wel in die vroegsignalering te komen met de partners.' (interview wijkagent)

De wijkagenten zeggen daardoor af te wijken van hun opvattingen over hoe zij zelf en alle professionals in het geheel de problematiek moeten aanpakken. Ook kunnen zij minder gericht de problemen aanpakken die zij als de voornaamste problematiek zien. Het blijft namelijk primair bij het aanpakken van de overlast die gemeld wordt en er wordt niet tot nauwelijks bijgedragen aan het creëren van mogelijkheden die moeten zorgen voor meer grip van professionals op de jeugd en de ouders waardoor de invloed van negatieve rolmodellen belemmerd wordt. Uit het volgende observatiesegment blijkt tevens dat de wijkagenten voornamelijk kunnen reageren op bepaalde meldingen van overlast, omdat meldingen over drugsdeals vaak vaag zijn en de situatie al verdwenen is wanneer de politie ter plaatse is.

Tijdens een dienst neemt een wijkagent de dagrapportages door om te kijken of er nog iets relevants gemeld is tijdens zijn afwezigheid. Er zijn enkele meldingen van een paar dagen oud over overlast. De wijkagent geeft aan dat er niet duidelijk omschreven staat wat er precies gebeurd is en dat hij er daardoor niet veel mee kan. Ook wordt er geen contact opgenomen met andere professionals over deze voorvallen

Voor de meer preventief gerichte wijkagenten heeft het gegeven dat zij in de werkelijkheid minder als spil kunnen fungeren deels dezelfde gevolgen voor hun werkwijze als voor de andere wijkagenten, maar er zijn ook enkele evidente verschillen. Overeenkomstig met de andere wijkagenten blijft na de vroegsignalering de informatie vaak liggen bij de wijkagenten en is er geen sprake van gerichte kennisdeling. Eén van de verschillen met de andere wijkagenten is dat deze wijkagenten aangeven zelf aan de slag proberen te gaan met deze informatie. Ook uit het volgende observatiemoment blijkt dat één wijkagent zich daardoor primair richt op het zelf in contact staan met de jongeren en informatie vergaren over de jongeren.

De wijkagent vertrekt aan het eind van de ochtend op de fiets richting de wijk om met de burgers te praten en te kijken of er opvallende zaken zijn. Aan het begin van de dag heeft de wijkagent hier al tijd voor ingepland. Eerst gaat de wijkagent naar het dichtbijgelegen centrum van het dorp, waar op dat moment markt is. De wijkagent loopt naast zijn fiets en begroet enkele burgers. De agent geeft aan dat enkel rondlopen ook belangrijk is omdat de wijkagent hiermee een signaal afgeeft dat hij op straat is en daarmee zichtbaar en aanspreekbaar is voor de burgers. Na een wandeling over de markt loopt de wijkagent door een overdekt winkelcentrum. De wijkagent loopt twee winkels binnen om de eigenaar te begroeten en een kort praatje te maken over hoe het gaat. De wijkagent geeft aan dat bij één van deze winkels vaak jongeren komen om een broodje te halen en hij daarom goed contact houdt met de eigenaar. Beide eigenaren lijken de wijkagent te herkennen en zijn erg vriendelijk, maar hebben geen bijzonderheden te melden. Vervolgens komt de wijkagent op een terras de restauranteigenaar tegen die ook bij één van de focusgroepen aanwezig was. De restauranteigenaar begroet de wijkagent zeer vriendelijk, zij lijken elkaar al goed te kennen. De wijkagent vraagt hoe het is, of er nog wat speelt onder de jeugd voor zover de restauranteigenaar weet en hoe het met een jongen gaat waarvan de wijkagent weet dat hij voor de restauranteigenaar werkt. De restauranteigenaar geeft aan dat alles goed gaat, dat de jongen nog steeds bij hem werkt en een hele harder werker is. De wijkagent geeft aan het fijn te vinden dit te horen.

De wijkagent zei in het interview te proberen erachter te komen wat er speelt bij de jongeren in de wijk en vervolgens ook deze jongeren te ondersteunen, door bijvoorbeeld zelf met ouders in gesprek te gaan.

'Kijk wij zien die jongens, dat is voor ons een momentopname. Dus ik ga naar buiten, ik kom op een plek en ik zie een jongen met een andere groep waarvan ik denk er klopt iets niet. Die jongen is nog maar veertien jaar, de rest is misschien ouder of de rest ken ik misschien wel, maar die jongen ken ik nog niet. Wat doet die jongen met de rest, die ik wel ken, om tien uur op een plek waar zij eigenlijk niet mogen zijn? Dan trek ik hem wel even aan zijn oren hoor. Dan ga ik even naar de ouders, maar als ik dat niet doe en dat laat gebeuren, ga je over drie maanden zien dat die jongen misschien bij een zwaar incident betrokken is geweest.' (interview wijkagent)

De wijkagent geeft aan te weten dat de informatiedeling en het proces daarna vaak moeizaam verlopen en daarom zelf vertrouwensrelaties met de jeugd op te bouwen en contact te zoeken met de ouders.

De andere wijkagent met een preventieve instelling richt zich intensief op het verbeteren van de informatie-uitwisseling met de andere professionals. Dit is tevens de wijkagent jeugd, deze agent richt zich specifiek op alle problematiek omtrent de jeugd. Deze wijkagent geeft aan zich momenteel vooral te focussen op het ontwikkelen van de informatie-uitwisseling met alle professionals, omdat de gemeente haar regierol nog niet voldoende op zich neemt. In plaats van het fungeren als spil, is de wijkagent momenteel dus voornamelijk bezig met ontwikkelingen van verstandshoudingen tussen de verschillende professionals en de gemeente om het mogelijk te maken de informatie-uitwisseling te verbeteren en in de toekomst zelf als wijkagent gericht als spil te kunnen fungeren.

'Maar het belangrijkste is dat we elkaar weten te vinden, politie, scholen, jongerenwerk, gemeente, sportverenigingen en misschien stichting welzijn. Als je vroegtijdig signalen met elkaar deelt dan kan ieder vanuit zijn rol zijn expertise inzetten. Daar ligt nog wel een uitdaging, omdat de verschillen in visie een beetje uit elkaar liggen, laat staan dat we echt heel goed samenwerken en het met elkaar doen [de problematiek aanpakken]. Ik denk dat wij idealiter veel meer met elkaar moeten praten.' (interview wijkagent)

Daarnaast geeft de wijkagent aan zich in het daadwerkelijke werk ook te moeten richten op de interne afstemming, omdat de wijkagenten niet geheel op één lijn zitten over de aanpak.

Idealiter zouden volgens deze wijkagent alle wijkagenten in de gemeente zich proactiever en preventiever inzetten omtrent deze problematiek.

Kortom wijken alle wijkagenten deels af van hun opvattingen over hoe zij de problematiek willen aanpakken. Het gevolg hiervan is dat de wijkagenten zelf de problemen, die zij allen als de prominentste problemen zien, niet volledig kunnen aanpakken. Alle wijkagenten geven voornamelijk aan minder als spil te kunnen fungeren dan gewenst, terwijl zij dit als hun kerntaak zien. Dit heeft als gevolg dat gerichte informatie-uitwisseling tussen verschillende professionals beperkt blijft. De wijkagenten lukt het dus momenteel niet om ervoor te zorgen dat de andere professionals grip krijgen op de jongeren, waarvan de wijkagenten weten dat er meer zorg vanuit andere professionals nodig is om beïnvloeding van negatieve rolmodellen en daarmee toekomstige problematiek te voorkomen. Enkele factoren die hierop van invloed zijn werden kort aangeduid en deze factoren worden in de komende subparagrafen nader beschouwd.

Tijds- en werkdruk

De rol van tijdsdruk op de daadwerkelijke werkwijze komt bij één wijkagent nadrukkelijk naar voren. Dit is bij een wijkagent die gecategoriseerd wordt als meer reactief. Deze wijkagent geeft aan wegens tijdsdruk minder aanwezig te kunnen zijn in de wijken, om met burgers in contact te staan en problematiek te signaleren, dan gewenst.

‘De capaciteit staat zwaar onder druk, waardoor je er minder aan toekomt om gewoon in de wijk aanwezig te zijn.’ (interview wijkagent)

Dit heeft als gevolg dat de wijkagent zijn functies omtrent vroegsignalering en fungeren als spil minder gericht kan vervullen dan gewenst, omdat de wijkagent minder informatie kan vergaren om met de andere professionals te delen. Een andere wijkagent van de reactievere wijkagent benoemt nadrukkelijk de hoge werkdruk, maar deze wijkagent benadrukt dat de problematiek niet repressief aangepakt kan worden door de politie als geheel wegens de hoge werkdruk en gebrek aan middelen waarmee de gehele politieorganisatie kampt. Deze wijkagent was in zijn opvattingen echter al van mening dat de gerichte repressieve werkwijze zeer onrealistisch is. De rol van tijds- en werkdruk gaat in dit geval dus niet specifiek over het dagelijks werk van de wijkagent zelf.

De meer preventieve wijkagenten geven aan de tijds- en werkdruk niet van grote invloed is op hun daadwerkelijke werkwijze, omdat zij deze problematiek zelf als prioriteit zien. Overigens is één van deze wijkagenten de wijkagent jeugd, dus deze agent heeft formeel gezien

ook meer tijd voor deze problematiek. De andere wijkagent geeft echter aan deze problematiek persoonlijk zeer belangrijk te vinden en vindt het van belang om er tijd voor te maken.

De wijkagent bekijkt aan het begin van de werkdag in de ochtend wat er grofweg voor de gehele werkdag moet gebeuren. De wijkagent geeft aan het eind van de ochtend aan de wijk in te gaan om te kijken wat er onder de jongeren speelt op straat, of wat de burgers weten over wat er onder de jongeren speelt. De wijkagent geeft aan deze tijd te kiezen, omdat dit rond lunchtijd is en er dan mogelijk jongeren in het dorp zijn bij de winkels.

Idealiter zal de wijkagent wel meer tijd willen hebben om meer in contact met jongeren te staan, maar de wijkagent geeft aan er momenteel al wel genoeg tijd voor vrij te kunnen maken.

'In principe vind ik dat in kwesties waar jeugdigen bij betrokken zijn tijdsdruk of werkdruk geen rol moet spelen. Je moet gewoon alle tijd en ruimte maken om te investeren in dat soort jongens.' (interview wijkagent)

'Als je nu zegt ik heb geen tijd, ik heb geen capaciteit om dit aan te pakken, weet dat je dan straks nog meer onder druk komt te liggen, omdat deze jongens misschien nog voor meer problematiek gaan zorgen. En daar moet je juist nu in gaan investeren.' (interview wijkagent)

De wijkagent jeugd geeft aan momenteel idealiter meer tijd beschikbaar te hebben om de problematiek aan te pakken, ten eerste omdat de gemeente de regiefunctie nog onvoldoende op zich neemt en ten tweede omdat de wijkagenten intern nog niet op dezelfde lijn zitten. Deze factoren zijn meer van invloed dan het tijdsgebrek zelf en komen in het aankomende deel uitgebreider aanbod. Op het moment dat dit beter verloopt, heeft de wijkagent naar eigen zeggen voldoende tijd om zich te richten op de aanpak van de problematiek. Kortom, lijkt over het algemeen gezien de factor tijds- en werkdruk van beperkte invloed op de daadwerkelijke werkwijzen van de wijkagenten.

Leidinggevend/interne partners

Niet één van de wijkagenten geeft aan dat er momenteel een duidelijke visie op de deze problematiek is vanuit de leidinggevend. Meerdere wijkagenten geven aan dat dit mede komt doordat de problematiek nog geen pijler op het integrale veiligheidsplan is. Dit zorgt ervoor dat de problematiek ook binnen de politie momenteel nog minder prioriteit krijgt. Daarnaast is de functie van wijkagent jeugd pas recent opgezet binnen de gemeente. Deze wijkagent heeft een coördinerende functie op het gebied van de problematiek omtrent de jeugd en fungeert als het

ware als een gelijkwaardige leidinggevende op dit vlak. De wijkagent geeft echter zelf aan nog zoekende te zijn naar de ideale invulling van zijn functie binnen deze gemeente en intern moeten de wijkagenten nog meer op één lijn komen over de problematiek.

'Jonge aanwas is nu geprioriteerd en ook in ontwikkeling met het cluster werk. Dat hebben we dan net nieuw, maar we moeten daarin wel gezamenlijk optrekken en dat is nog een ontwikkelslag die we moeten maken denk ik.' (interview wijkagent)

'Intern hebben we ook een slag te slaan. Loopt het intern ook heel goed, dan hoef ik uiteindelijk ook minder te doen. Dan pakken de wijkagent en de teamleden ook een hoop op. Alleen in het begin als je een nieuwe functie hebt, dan kost tijd om in positie te komen, vertrouwen te wekken, dus in het begin kost het wat meer tijd. Ik zit nu een beetje aan de achterkant van die fase, maar dat kost veel tijd.' (interview wijkagent)

Tijdens een observatie werd ook duidelijk dat er bij een andere wijkagent nog onduidelijkheid bestaat over wat de wijkagent jeugd precies voor de wijkagenten kan betekenen.

Het gevolg hiervan voor de daadwerkelijke werkwijze is dat de wijkagent jeugd zich momenteel nog deels richt op de interne afstemming. Dit gaat ten koste van de tijd die de wijkagent kan besteden aan het fungeren als spil tussen de verschillende professionals. Tegelijkertijd bestaat er bij enkele wijkagenten enigszins onduidelijkheid over wat er vanuit de wijkagent jeugd van hen verwacht wordt. Daarnaast heerst er lichte onvrede bij enkele wijkagenten over het ontbreken van een gezamenlijke aanpak en preventieve proactieve inzet. Dit heeft als gevolg dat ook de informatiedeling intern omtrent deze problematiek zijn gebreken heeft. Ook dit heeft als gevolg dat de wijkagenten in de gehele gemeente minder gericht als spil kunnen fungeren.

'Daar zit wel een verschil want de een deelt wat meer dan de ander. Ik denk overal dat wij een aantal nieuwe wijkagenten hebben en dat ze een goed zicht hebben op [de problematiek van de jonge aanwas], maar alleen het elkaar goed in positie houden doet de een wat beter dan de ander. Iedereen heeft zo zijn werkstijl en dat verschilt wel iets. Bij het ene cluster ben ik meer betrokken, doe ik ook wat meer, omdat ik meer geïnformeerd word van wat er ook speelt.' (interview wijkagent)

Daarnaast geven alle wijkagenten aan veel vrijheid te hebben in hun dagelijks werk. De sturing die de wijkagenten wel krijgen is dat zij bijwijken noodhulp moeten rijden, maar over het algemeen wordt dit niet als een probleem aangekaart en wordt niet benoemd dat dit veelvuldig gebeurt.

Aan het begin van de dienst, richting het einde van de middag, geeft de wijkagent aan de binnengekomen e-mails en dagrapportages van enkele dagen geleden nog te moeten lezen, omdat de wijkagent een paar dagen is weggeweest. Verder staat er nog niet veel op de planning. De wijkagent geeft aan in de avond alle vrijheid te hebben om door de wijken te rijden en later gaat kijken hoe de werkdag precies ingericht gaat worden.

Specifiek bij de aanpak van deze problematiek geven zij aan de volledige vrijheid te hebben. Wat betreft interne afdelingen wordt hoofdzakelijk de samenwerking met de recherche genoemd. Over het algemeen zijn de wijkagenten hier tevreden over, maar zij zouden wel een intensievere samenwerking willen zien. De wijkagenten geven echter aan te begrijpen dat de recherche met hun eigen capaciteitsproblemen zitten en hier begrip voor te hebben. Het gevolg voor de daadwerkelijke werkwijze is dus dat het contact met de recherche minder intensief is dan ideaal is, maar dat de wijkagenten over het algemeen tevreden zijn over de samenwerking die wel plaatsvindt.

Kortom zorgt de rol van een leidinggevende omtrent deze problematiek momenteel nog voor onduidelijkheid bij verschillende wijkagenten. Er ontbreekt daardoor een eenduidige visie op hoe de problematiek aangepakt moet worden en de wijkagenten weten niet goed wat er omtrent de aanpak van de problematiek van hen verwacht wordt. De wijkagenten erkennen zelf ook dat de rol van de leidinggevende omtrent deze problematiek onduidelijk is en er wordt momenteel prioriteit gegeven aan het inrichten van deze structuur. Dit moet als gevolg hebben dat, in tegenstelling tot wat momenteel het geval is, de rol van de leidinggevende ervoor zorgt dat de wijkagenten de problematiek gericht en in lijn met hun opvattingen over de ideale aanpak kunnen pakken.

Externe partners

Alle wijkagenten zijn het met elkaar eens over dat momenteel de daadwerkelijke werkwijze omtrent deze problematiek negatief beïnvloed wordt door de rol van externe partners. Dit komt tevens overeen met de opvattingen van de wijkagenten over de oorzaken van de problematiek. De wijkagenten noemen namelijk herhaaldelijk dat de gebrekkige rol van externe partners één van de oorzaken is dat de problematiek in de gemeente eenvoudig blijft voortbestaan. Met externe partners duiden de wijkagenten voornamelijk op de jongerenwerkers. De wijkagenten geven aan dat de informatie-uitwisseling met de wijkagenten nihil is.

'Klinkt misschien heel negatief, maar ik denk dat we in deze gemeente echt nog best wel veel winst kunnen behalen. We hebben daar weinig successen. Het begint langzaam iets

structuur te krijgen, maar de samenwerking is daar nihil. Wij hebben nagenoeg geen contact met jongerenwerk. ' (interview wijkagent)

'Dus qua visies liggen we echt uiteen, samenwerken gaat heel moeizaam. Dus de visies gemeente, politie, jongerenwerk, die rijmen niet. Dus daar moeten we nog wel eens wat dieper op ingaan, want als die visie niet goed is kan je ook niet focussen op jonge aanwas' (interview wijkagent)

Er bestaat wel een groepsapp samen met de wijkagenten en jongerenwerkers waarin informatie over onder andere overlast en dergelijke uitgewisseld kan worden. Er bestaat echter onvrede onder de wijkagenten over de, naar huns inziens, onprofessionele wijze waarop er gecommuniceerd wordt en het contact is ook tijdelijk verbroken geweest.

'Zij hebben andere verwachtingen over wat zij moeten doen dan wat wij vinden dat ze moeten doen, dat ligt nog uiteen. Daar zitten wij ook nog steeds niet over op één lijn. Wat zij voelen is dat er info gedumpt werd en zij voelden dat alsof wij hen de opdracht gaven om naar bepaalde plekken te gaan, maar wij gaven vooral aan van jongens deze info hebben we, daar gebeurt het, willen jullie het meenemen? Want wij brengen hen in positie en dan kunnen zij in contact komen op de plekken waar het gebeurt, maar het voelde bij hen als aansturing en het belerende van "jullie moet hierheen want het is jullie taak". En dat ervaren zij zo en toen zijn zij er zo maar uitgegaan [uit de groepsapp].' (interview wijkagent)

De wijkagenten zien in potentie de jongerenwerkers echter als de belangrijkste professionals voor het contact leggen met de jeugd. De wijkagenten missen vanuit de gemeente ook sturing op het jongerenwerk. Zij willen dat de gemeente nadrukkelijk stuurt op meer jongerenwerkers in de wijk en dat de gemeente de importantie van de informatie-uitwisseling aan de jongerenwerkers benadrukt. Alle wijkagenten zijn daarom van mening dat er wegens de gebrekkige verstandshoudingen met de jongerenwerkers op het gebied van informatie-uitwisseling veel potentie verloren gaat. Dit is van nadelige invloed op de wijze waarop de wijkagenten als spil kunnen fungeren tussen de andere organisaties. Daarnaast wordt door de wijkagenten aangeduid dat ook andere professionals, zoals scholen en jeugdconsulenten, de problematiek ook meer prioriteit moeten geven.

'Nou, ik zou het mooi vinden als andere partners ook hun zorgen zouden gaan delen over jonge aanwas.' (interview wijkagent)

Zij zouden vaker Veilig Thuis meldingen moeten maken en zich moeten inzetten voor een persoonsgebonden aanpak, omdat dit mede ten goede komt aan de informatie-uitwisseling tussen de verschillende actoren.

'Ik denk dat je een goed vangnet moet hebben met partners die al vroegtijdig die problematiek kunnen signaleren. En ook niet schromen, want daar zit het met name in, om hun zorg te delen. Daar zouden wat mij betreft meer verplichtingen aan mogen zitten. Ik weet dat er scholen of andere instanties wel verplicht zijn om bijvoorbeeld een zorgmelding op te maken richting Veilig Thuis, maar dat niet doen uit bescherming. De school maakt geen Veilig Thuis meldingen, want als zij vier Veilig Thuis meldingen maak dan komt de school misschien wel in een verkeerd daglicht te staan en dan denken mensen dat het aan onze school ligt. Dus dat dat doen we dan maar niet en wij houden het onder de pet en wij houden het voor onszelf. Dus daar zou ik meer verplichting of meer controle op willen zien, dat het ook echt wel gebeurt. Dus op het moment dat je dat kunt organiseren. Dat je dus heel vroeg al signalen ontvangt vanuit verschillende partners. En dan kun je met elkaar daar een plan op maken en kan ieder vanuit zijn eigen professie en zijn eigen kennis en kunde daar mee aan de gang gaan.' (interview wijkagent)

De factor externe partners is dus van grote invloed op de daadwerkelijke werkwijze van de wijkagenten. De gevolgen zijn in het voorgaande al kort genoemd, maar samengevat zijn de primaire gevolgen dat de wijkagenten voornamelijk zelf op overlast reageren of zelf proberen contact te maken met de jeugd, zonder dat er sprake is van informatie-uitwisseling met het jongerenwerk. Daarnaast moet de wijkagent jeugd zich momenteel vooral richten op het verbeteren van de verstandshouding en informatie-uitwisseling met de andere professionals en de gemeente, in plaats van dat de wijkagent zich kan richten op de interne afstemming omtrent de problematiek en tevens zelf kan fungeren als spil. De factor externe partners lijkt dus, ongeacht de opvattingen van de wijkagent, de meest evidente invloed te hebben op de werkwijzen van alle wijkagenten.

4.3 Jongerenwerkers: opvattingen en werkwijzen

4.3.1 Jongerenwerkers: meningen over hun kerntaken

Over de kerntaken hebben alle jongerenwerkers binnen gemeente De Hanzesloot dezelfde mening. Allereerst heeft het begeleiden van de jongeren die meermaals in de week naar de leerwerkplaats komen de hoogste prioriteit. Deels begeleiden de jongerenwerkers jongeren om

een mbo-startkwalificatie te krijgen en deels begeleiden zij jongeren die wegens persoonlijke omstandigheden tijdelijk niet kunnen functioneren op de middelbare school. De jongerenwerkers zorgen ervoor dat deze jongeren alsnog een plek hebben waar zij terecht kunnen. Vervolgens worden zij door de jongerenwerkers begeleid in het volwassen worden en hebben de jongerenwerkers als doel ervoor te zorgen dat deze jongeren uiteindelijk zelfstandig een plek binnen de maatschappij krijgen. Ook biedt het jongerenwerk met de leerwerkplaats een plek waar jongeren terecht kunnen om een activiteit te doen of om even te ontspannen, in een veilige omgeving.

Daarnaast zien de jongerenwerkers het als hun kerntaak om voorlichtingen te geven aan jongeren en om activiteiten voor de jongeren te organiseren. De jongerenwerkers richten zich hierbij op alle jongeren in de gemeente en er wordt hiervoor vaak samengewerkt met basisscholen en middelbare scholen. De voorlichtingen gaan onder andere over de gevolgen van alcohol- en drugsgebruik en dan met name de gezondheidsgevolgen. De activiteiten die de jongerenwerkers organiseren zijn heel variërend, bijvoorbeeld een sport- en speldag of een frisfeest (alcoholvrije disco voor jongeren). De jongerenwerkers geven aan dat dit voor hen ook een kans is om de jongeren te leren kennen die normaal gesproken niet op de leerwerkplaats komen. Vervolgens kunnen de jongerenwerkers kijken of zij iets voor deze jongeren kunnen betekenen en hoe het in het algemeen met de jongeren gaat.

Ten slotte zijn de jongerenwerkers van mening dat het ambulante werk ook een belangrijke taak is van de jongerenwerkers. Tijdens het ambulante werk gaan zij in de avond de straat op om met de jongeren te praten die zij tegenkomen. De jongerenwerkers doen dit wederom om contact te leggen met de jeugd die normaliter zelf niet naar de leerwerkplaats komt. Op deze wijze krijgen de jongerenwerkers een beter beeld van wat er in de gemeente speelt en kunnen zij sneller in contact komen met jongeren waar zij mogelijk iets voor kunnen betekenen. Er bestaan tussen de jongerenwerkers geen grote verschillen in de visie op de kerntaken. De ene jongerenwerker richt zich bijvoorbeeld iets meer op het begeleiden van sportactiviteiten en de ander op het begeleiden van handvaardigheid activiteiten, maar dit zijn slechts geringe verschillen. In hoofdlijnen hebben de jongerenwerker dus dezelfde visie op wat de kerntaken van een jongerenwerk zijn.

4.3.2 Jongerenwerkers: opvattingen aangaande de jonge aanwas

Ook de jongerenwerkers erkennen het probleem van de jonge aanwas in de drugsriminaliteit in de gemeente en hebben grotendeels dezelfde opvattingen over wat de belangrijkste problemen zijn binnen de gehele problematiek. De invloed van negatieve rolmodellen op de

jeugd en het gebrek van grip op de jongeren, doordat met name ouders geen controle meer hebben over hun kinderen, zijn twee aspecten die herhaaldelijk werden aangekaart. De invloed van negatieve rolmodellen uit zich doordat de jongere jongens in de wijk gemakkelijk in aanraking komen met drugsgebruik en drugscriminaliteit, omdat zij zien dat de oudere jongens in hun directe omgeving, die actief zijn in de drugscriminaliteit, veel geld en status hebben in de wijk. Voor deze jongeren is het eenvoudig om ook voor de drugscriminaliteit te kiezen op het moment dat de negatieve rolmodellen hen snel geld en status beloven. Daarbij zien alle jongerenwerkers het als een zeer prominent probleem dat er grip vanuit de maatschappij op deze jongeren ontbreekt. De jongerenwerkers zien vooral ouders als cruciale actoren die op dit moment niet genoeg controle over de jongeren hebben. Veel ouders zouden zich bijvoorbeeld niet meer druk maken over waar hun kind in de avond is, hoe het op school gaat en met wie hun kind omgaat. Ook zouden ouders onvoldoende op de hoogte zijn van de gevaren en de ernst van de problematiek. Tevens wordt volgens de jongerenwerkers het probleem vergroot doordat professionals momenteel zelf onvoldoende in verbinding staan met de ouders.

De opvattingen van de jongerenwerkers over hoe de problematiek in zijn geheel moet worden aangepakt sluiten ook aan op de rol van de ouders. Zij benoemen namelijk dat er vanuit scholen voorlichtingen voor ouders omtrent deze problematiek georganiseerd moeten worden om ouders te wijzen op de gevaren en alert te maken.

'Begin nou op jonge leeftijd, op basisscholen al, en betrek ook ouders hierbij. En op welke manier weet ik niet. Maar wel dan al betrekken bij bijvoorbeeld ouderavonden, themabijeenkomsten op basisscholen.' (interview jongerenwerker)

Dit is tevens de ideale eerste ingang voor professionals om zelf beter in contact te komen met de ouders van de jongeren. Daarnaast vinden de jongerenwerkers het belangrijk dat in de gemeente de voorlichtingen die zij geven aan de jeugd over drugsgebruik blijven bestaan en dat deze ook aan steeds jongere jongeren gegeven gaan worden. Aansluitend daarop moet ook op straat de problematiek meer bespreekbaar worden gemaakt met de jongere jongeren. Ook benoemen de jongerenwerkers zij het passend vinden als de gemeente ook een voorlichting opstart, met verschillende professionals, over de gevaren van drugscriminaliteit in plaats van enkel voorlichtingen over de gevaren van drugsgebruik. Binnen de gehele aanpak zien de jongerenwerkers het overwegend als rol voor de politie om de negatieve rolmodellen en de jongeren die actief zijn in de drugscriminaliteit aan te pakken.

'Zij [de wijkagenten] zeiden wel eens van "er wordt daar veel gedeald". Als er veel gedeald wordt is het niet onze taak. Ik heb geen pistool en pepperspray op zak. Ik ga me

daar niet in mengen als die auto's tegenover elkaar staan. Dan kom ik aan met mijn "jongens wat zijn we aan het doen?". Ze trekken zo een mes bij wijze van spreken. Daar ga ik niet tussen zitten, dat is hun [politie] werk. Ik ben meer voor het preventieve werk.' (interview jongerenwerker)

Slechts één jongerenwerker kaart aan dat informatie-uitwisselingen tussen de jongerenwerkers en wijkagenten ook een prominente pijler moet zijn binnen de gehele aanpak van deze problematiek. De andere jongerenwerkers zien overwegend het politiewerk en het jongerenwerk meer gescheiden, waarbij de jongerenwerkers zich richten op het contact met de jeugd en de wijkagenten zelfstandig de negatieve rolmodellen, drugsdealers en zwaardere overlast aanpakken.

Deze opvattingen worden versterkt door de opvattingen van de jongerenwerkers over de rol die zij binnen de gehele aanpak voor zichzelf zien. Alle jongerenwerkers vinden het hun voornaamste prioriteit om de jongeren die naar de leerwerkplaats komen perspectief te geven en daarmee ook van de straat te houden.

'Je moet [als jongerenwerker] proberen een band op te bouwen met de jongeren en te kijken hoe je het gedrag van de jongeren kan veranderen, zodat ze daarna gewoon naar iedere school toe kunnen. En [dat de jongeren] denken ik ga doen wat de leraar vertelt en daarnaast ga ik voor mijn diploma en ga ik aan mijn toekomst werken.' (interview jongerenwerker)

Dit komt overeen met de mening van de jongerenwerkers dat het begeleiden van de jongeren op de leerwerkplaats de belangrijkste kerntaak is. Ook zien de jongerenwerkers het als hun rol om de jongeren voor te lichten over de gevaren van drugsgebruik. Dit sluit aan bij hun eerdergenoemde opvattingen. Bovendien willen de jongerenwerkers meer voorlichtingen gaan geven aan jongere jongeren om eerder met de jeugd in contact te komen omtrent deze problematiek. Daarnaast noemen alle jongerenwerkers dat het hun taak is om de problematiek bespreekbaar te maken in de wijken. Zij vinden dit van belang omdat op deze wijze de jongerenwerkers een beter beeld kunnen krijgen van wat er in de wijk speelt en zij in contact kunnen komen met andere jongeren dan enkel de jongeren die op de leerwerkplaats zijn. Vervolgens kunnen de jongerenwerkers kijken wat zij voor deze jongeren kunnen betekenen. De voorgaande opvattingen komen nadrukkelijk naar voren in de volgende interviewfragmenten.

'Ik denk dat voorlichting vanuit jongerenwerk en het straatwerk erg belangrijk zijn. Dus contact met die jongeren, het bewust worden van wat je kan doen.' (interview jongerenwerker).

'Wij als jongerenwerk moeten denk ik echt op die voorlichting zitten. Inzetten op het gesprek, het aan je binden en het waarschuwen van de jongeren die wij signaleren met van die dure kleren of de jongeren die opscheppen.' (interview jongerenwerker).

'Maar het goede is om in hun eigen leefgebied op straat er te zijn, zodat zij ook zien 'de jongerenwerkers komen ook naar mij toe in mijn leefgebied, mijn leefdomein'. Dat is juist het mooie van het straatwerk. Dan zie je ook hoe ze zijn op straat.' (interview jongerenwerker).

Ook dit komt overeen met de meningen van de jongerenwerkers over de kerntaken. Reeds benoemd wordt er slechts een enkele keer aangekaart dat, aansluitend op het ambulante werk in de wijken, de informatie-uitwisseling met de wijkagenten ook prioriteit moet hebben. Van alle jongerenwerkers is één jongerenwerker voornamelijk van mening dat door informatie-uitwisseling over de jongeren met de politie beide professionals een beter beeld kunnen krijgen van wat er speelt en de problematiek gerichter kunnen aanpakken. De jongerenwerker is eerder werkzaam geweest in een gemeente waar de informatie-uitwisseling tussen de wijkagenten en jongerenwerkers van hoog niveau was en ziet daarom de meerwaarde hiervan in. De andere jongerenwerkers geven voornamelijk aan dit slechts in geval van nood te doen, omdat zij niet willen overkomen als verraders naar de jeugd.

'Ik zeg tegen de jongeren dat ik jongerenwerker ben en er staat geen "jongeren-snitcher" op mijn T-shirt. Maar zij zijn wel benieuwd van hebben jullie wel contact met de politie? Dan zeg ik gewoon "ja, wij spreken ook politie". Dan zeggen ze "oké". Als er iemand helemaal in elkaar getimmerd wordt of bij wijze wordt verkracht dan moet ik daar toch wat mee, dan ga ik dat toch zeggen' (interview jongerenwerker)

Deze jongerenwerkers zien ook niet de toegevoegde waarde van een sterke informatie-uitwisseling, omdat zij vinden dat zij zelf hoofdzakelijk verantwoordelijk zijn voor het contact met de jeugd en de politie bijvoorbeeld zelfstandig de negatieve rolmodellen moet aanpakken.

Kortom hebben de jongerenwerkers hoofdzakelijk dezelfde opvattingen en komen deze opvattingen nauwgezet overeen met de meningen over de kerntaken. Daarentegen is het opvallend dat slechts één jongerenwerker van mening is dat de informatie-uitwisseling met de politie ontwikkeld moet worden om de problematiek gezamenlijk beter aan te kunnen pakken.

De andere jongerenwerkers benoemen dit niet expliciet als hun taak binnen de aanpak van de problematiek en zien de jongerenwerkers en wijkagenten hoofdzakelijk verantwoordelijk voor andere aspecten binnen de gehele aanpak.

4.3.3 Jongerenwerkers: daadwerkelijke werkwijze aangaande de jonge aanwas en de verhouding tot de opvattingen

Allereerst richten de jongerenwerkers zich tijdens het dagelijks werk voornamelijk op de jongeren die aanwezig zijn op de leerwerkplaats. De jongerenwerkers bieden de jongeren perspectief en helpen de jongeren bij het volwassen worden. Op de leerwerkplaats begeleiden zij de jongeren bij verschillende activiteiten, bijvoorbeeld sporten, klussen en schoonmaken. De jongerenwerkers proberen de jongeren discipline bij te brengen en voor te bereiden om in de toekomst weer zelfstandig te kunnen functioneren in de maatschappij. Ook gaat de begeleiding meermaals verder dan enkel de begeleiding op de jongerenwerkplaats. De jongerenwerkers helpen bijvoorbeeld een jongere bij het zoeken naar een plek waar hij zelfstandig kan wonen nadat zijn traject bij het jongerenwerk klaar is, omdat hij uitgeleerd is bij het jongerenwerk.

In de middag wordt een jongerenwerker tijdens een dienst op de leerwerkplaats gebeld door een persoonlijk begeleider van een jongen die al vier jaar lang meerdere dagen in de week aanwezig is bij het jongerenwerk. De jongerenwerkers hebben bij zijn begeleider aangegeven dat hij uitgeleerd is bij het jongerenwerk en dat de jongen van begin twintig toe is aan een nieuwe stap. Nu is zijn begeleider aan het zoeken naar een plek waar hij begeleid kan wonen. De jongen heeft een goede band met de jongerenwerker en de jongerenwerker wordt gevraagd of hij mee wil kijken bij het nieuwe huis. De jongerenwerker gaat hiermee akkoord en de persoonlijk begeleider en de jongerenwerker lijken met elkaar op één lijn te zitten. De jongerenwerker geeft aan zich extra in te willen spannen om ervoor te zorgen dat de jongen op zichzelf kan wonen. Ook geeft de jongerenwerker aan dat hij samen met de jongen naar een financieel adviseur is geweest en de jongen helpt met zijn financiën.

Deze werkwijze van de jongerenwerkers zorgt ervoor dat kwetsbare jongeren, die bijvoorbeeld op de middelbare school niet functioneren, terecht komen in een veilige omgeving en zich kunnen blijven ontwikkelen. Met dit werk houden de jongerenwerkers mogelijk kwetsbare jongeren van de straat. Dat in het dagelijks werk dit een prioriteit is, komt nadrukkelijk overeen

met de meningen van de jongerenwerkers over wat hun kerntaken zijn en de opvattingen over de rol van het jongerenwerk bij de aanpak van de problematiek.

Daarnaast zijn de jongerenwerkers tijdens het dagelijks werk ook bezig met het organiseren en geven van voorlichtingen omtrent drugsgebruik. De jongerenwerkers staan hiervoor in verbinding met scholen. Ook richten de jongerenwerkers zich niet enkel op voorlichtingen op scholen, maar zetten zij zich ook in om in het weekend samen met een docent van een school de gehele dag voorlichtingen te geven over drugsgebruik op een festival.

Voorafgaand aan een werkdag op de leerwerkplaats is er een meeting met een leraar van een middelbare school. De jongerenwerkers kennen de leraar goed, omdat hij enkele jaren geleden stage heeft gelopen bij het jongerenwerk. De meeting betreft een voorlichting over drank en drugs, die zij samen op een festival aan jongeren gaan geven. Het is de bedoeling dat het jongerenwerk de hele dag aanwezig is en de leraar wil graag helpen door samen met een jongerenwerker deze voorlichting te geven. Uiteindelijk spreken zij af op welke dag zij dit gaan doen.

Het dagelijks werk van de jongerenwerkers komt ook in dit geval overeen met de meningen over de kerntaken en de opvattingen over hun rol bij de aanpak van de problematiek.

Ook gaan de jongerenwerkers tijdens het dagelijks werk de wijken in om contact te maken met de jongeren in de gemeente. Tijdens het contact maken met de jongeren in de wijken is het voor de jongerenwerkers echter complex om diepgaande gesprekken met de jongeren aan te gaan en vervolgens problematiek zoals de jonge aanwas in de drugscriminaliteit of drugsgebruik aan te kaarten.

'Er zijn ook jongeren die het een beetje afhouden, van wat nou jongerenwerk. Wij kunnen met heel veel jongeren door één deur, maar er zijn ook jongeren die denken van wat is dit nou, is dat niet het vriendje van de politie.' (interview jongerenwerker)

'We nemen bij rondes wel die plekken mee, maar het zijn vaak heel andere tijdstippen. Plus, als ik even eerlijk moet wezen, als mensen overlast ervaren om twee uur 's nachts en het is in het weekend, dan zijn die gasten vaak helemaal lam of stoned. Daar valt niet mee te praten.' (interview jongerenwerker)

Dit komt overeen met bevindingen uit de observaties. Er werden meermaals verschillende jongeren aangesproken, maar het was ingewikkeld om tot diepgaande gesprekken te komen. Dit blijkt onder andere uit de volgende gebeurtenis.

De jongerenwerkers lopen vanaf de leerwerkplaats naar een voetbalveld. Het is hier erg druk. Er zijn ongeveer veertien jongeren/mannen aan het voetballen en om het veld staan bankjes waar nog ongeveer vijftien jongens op zitten en omheen hangen. De voetballende jongens zijn rond de twintig jaar en van één Nederlandse jongen weet de jongerenwerker dat hij al eind twintig of begin dertig is. De meeste jongens langs het voetbalveld zijn jonger, rond de zestien met enkele jongere jongens van rond de elf erbij. Ongeveer tachtig procent van de jongeren lijkt een niet-westerse achtergrond te hebben. Op het moment dat de twee jongerenwerkers aankomen reageert de groep eigenlijk niet, zij gaan verder met waar zij mee bezig zijn. Vervolgens begroeten de jongerenwerkers iedereen. Enkele jongeren zeggen alleen “hoi” of zeggen niks terug. Andere jongens geven een boks en begroeten de jongerenwerkers uitgebreider. Eén jongen die gevoetbald heeft komt op het bankje zitten waar de jongerenwerkers staan, hij pakt zijn tas en haalt hieruit enkele gouden kettingen die hij om doet. De jongerenwerkers kennen hem niet en een jongerenwerker vraagt waar hij vandaan komt. De jongen zei dat hij sinds kort in *Grote Stad* woont en hier weleens met zijn vrienden komt chillen. Vervolgens loopt het gesprek al snel dood. Voor de rest komen de gesprekken niet veel verder dan “alles goed?” en “lekker aan het voetballen?”. De jongeren lijken hier ook geen enkele behoefte aan te hebben en niemand begint uit zichzelf een gesprek met de jongerenwerkers. Slechts één jongen lijkt een betere klik te hebben met een jongerenwerker en zij hebben het over dat de jongen flink is afgevallen en een stuk fitter is.

Bovendien blijkt uit het volgende observatiesegment tijdens dezelfde avond bij het voetbalveld dat de aanwezigheid van de jongerenwerkers door een enkeling niet wordt gewaardeerd.

De jongerenwerkers zegt op een vrolijke toon “hoi” tegen jongens van eind twintig of begin dertig rond het voetbalveld, maar één van de jongens reageert met: “wie zijn jullie ook alweer? De buurtvaders of buurtwachters toch?”. Dit zegt hij op een onvriendelijke toon, maar de jongerenwerkers blijven vriendelijk en leggen uit wat zij komen doen. Zij geven onder andere aan hier te komen om te kijken wat er speelt en om te kijken of zij wat voor de jongeren kunnen betekenen, zoals een voetbaltoernooi organiseren. De jongen zegt vervolgens op geïrriteerde toon dat zij zelf alles kunnen organiseren en de jongerenwerkers toch kunnen zien dat zij het zelf kunnen regelen, omdat er al gevoetbald wordt. De jongerenwerkers besluiten het gesprek af te ronden en lopen verder.

Ook worden tijdens het ambulante werk volwassenen op straat niet of amper aangesproken, terwijl de jongerenwerkers allemaal aangeven dat zij het een prominent probleem vinden dat professionals niet in contact met de ouders staan. De jongerenwerkers gaan in het dagelijks werk dus wel de wijk in, maar het lijkt erop dat de problematiek aanzienlijk minder wordt aangekaart dan gewenst is volgens de meningen over de kerntaken en de opvattingen over de rol van het jongerenwerk binnen de aanpak. Ook is er tijdens het ambulante werk geen enkele afstemming of informatie-uitwisseling met de politie zichtbaar, bijvoorbeeld over waar de jongerenwerkers in de wijken zijn of welke groepen jongeren zij spreken en waarover. Dit alles heeft als gevolg dat in het dagelijks werk de jongerenwerkers slechts gering invulling geven aan hun opvatting dat het van belang is om met de jeugd op straat in contact te staan omtrent deze problematiek.

Kortom komen de dagelijkse werkwijzen van de jongerenwerkers grotendeels overeen met hun meningen over de kerntaken en opvattingen over de aanpak van de problematiek. Ook zijn er in het dagelijks werk, evenals bij de meningen over de kerntaken, geen prominente verschillen zichtbaar tussen de jongerenwerkers. Daarentegen staan de jongerenwerkers tijdens het dagelijks werk minder in contact met de jongeren over de problematiek dan zij volgens hun opvattingen over hun rol binnen de aanpak van de problematiek als wenselijk zien. In de komende paragrafen volgt een beschouwing van welke factoren op het voorgaande van invloed zijn.

Tijds- en werkdruk

Alle jongerenwerkers geven aan het druk te hebben met het begeleiden van de jongeren op de leerwerkplaats in combinatie met hun andere werkzaamheden (voorlichting geven en het ambulante werk). Zij geven aan dat dit niet van grote invloed is op hun dagelijks werk, maar dat zij daardoor wel slechts twee avonden in de week tijd hebben voor het ambulante werk. Zij geven namelijk de prioriteit aan het werk op de leerwerkplaats, omdat dit hun primaire kerntaak is. Daarnaast moeten tijdens het begeleiden van de jongeren op de leerwerkplaats ook dingen geregeld worden omtrent voorlichtingen, contact met scholen of begeleiders en het organiseren van activiteiten. Soms zorgt dit voor een chaotische werkdag met hoge tijds- en werkdruk, zoals blijkt uit het volgende voorbeeld.

Eén jongerenwerker is samen met een jongen materialen halen om samen te kunnen klussen. Op de terugweg wordt de jongerenwerker achtereenvolgens gebeld door een persoonlijk begeleider van een andere jongen op de leerwerkplaats en door een mentor van een middelbare school. Beide telefoontjes komen voor de jongerenwerker onverwachts, maar zijn volgens de jongerenwerker wel belangrijk. Samen duren de gesprekken ongeveer een halfuur, dit gaat ten koste van de tijd om contact te leggen met de jongen die mee is om klusmaterialen te halen.

Voor het werk op de leerwerkplaats en het ambulante werk zijn dezelfde jongerenwerkers verantwoordelijk. Het gevolg hiervan is dat de inzet in de wijken van de jongerenwerkers, zowel wat betreft de grootte van het gebied dat bezocht wordt als de regelmaat dat een gebied bezocht wordt, beperkt is. De rol van tijds- en werkdruk heeft dus vooral invloed op de taken die als secundaire prioriteit worden gezien.

‘Wij zijn twee avonden in de week in de wijk. En wij hebben natuurlijk een heel groot gebied. En dan valt het weer in het niets.’ (interview jongerenwerker)

Het begeleiden van de jongeren op de leerwerkplaats heeft namelijk de voornaamste prioriteit en de jongerenwerkers geven aan hier ook voldoende tijd voor te hebben. De rol van tijds- en werkdruk zorgt er desalniettemin mede voor dat de jongerenwerkers minder frequent in contact staan met de jongeren in de buurt en de problematiek minder bespreekbaar kunnen maken dan gewenst.

‘Het zijn acht kernen en al die acht kernen liggen ook nog eens gigantisch uit elkaar. Hier [de leerwerkplaats] liggen een paar kernen omheen wat gewoon best wel goed is, maar niet al die kernen zijn zo makkelijk te bereiken.’ (interview jongerenwerker)

‘Ik denk dat dat ook wel een ding is om naar te kijken, dat je zegt joh jullie moeten vier dagen in de week ambulante doen, vier dagen, daar krijgen jullie het geld voor en jullie moeten voorlichtingen geven. Ik noem maar wat. Dan heb je hele concrete dingen die je moet doen en waar je uren in kan zetten, maar als je zoveel verschillende dingen hebt, activiteiten en bijzaken, locaties die je moet runnen, dan ben je versplinterd bezig weet je. En dat vind ik wel eens lastig. Dat dat gewoon moeilijk is om dan je tijd goed te kunnen besteden.’ (interview jongerenwerker)

Dit heeft als gevolg dat de jongerenwerkers deze rol binnen de aanpak van de problematiek in het dagelijks werk onvoldoende vervullen ten opzichte van hun opvattingen over hoe zij de problematiek moeten aanpakken.

Leidinggevende/interne partners

De jongerenwerkers geven allen aan dat zij van hun leidinggevende de volledige vrijheid krijgen in de wijze waarop zij hun dagelijks werk uitvoeren. Zij geven aan dat zij enkel een directeur hebben en dat deze hen niet aanstuurt in het dagelijks werk. Ook is er tijdens geen enkele observatie een leidinggevende aanwezig geweest. Vanuit de gemeente wordt wel aangestuurd op het geven van voorlichtingen en het uitvoeren van ambulante werk, maar ook in dit geval krijgen de jongerenwerkers veel vrijheid en geen concrete doelstellingen met betrekking tot de uitvoering hiervan.

'Nou ja, in principe hebben we dus niet zo zeer iets omschreven. Wij werken natuurlijk samen met de gemeente, de gemeente die wil dat wij als jongerenwerk in het voorveld staan door preventief jongeren voor te lichten over de gevaren van het gebruik van drugs en alcohol. Dus vanuit de gemeente en onze stichting is het doel om jongeren voor te lichten' (interview jongerenwerker)

In eerste instantie heeft dit geen gevolgen voor de daadwerkelijke werkwijze van de jongerenwerkers, omdat zij niet gestuurd worden in de wijze waarop zij hun werk moeten uitvoeren. Zij hebben hierin de volledige vrijheid. Dit heeft tot gevolg dat zij niet hoeven af te wijken van hun kerntaken of opvattingen door de rol van een leidinggevende of interne partners.

Daarentegen worden de jongerenwerkers ook niet geholpen bij het uitvoeren van de kerntaken door de leidinggevende. Er zijn bijvoorbeeld geen concrete doelstellingen over wat er op welke wijze met de jongeren besproken kan worden en op welke wijze bepaalde informatie uitgewisseld kan worden met de politie. Ook op dit vlak hebben de jongerenwerkers dus de volledige vrijheid en verantwoordelijkheid.

'Want onze organisatie [de gehele maatschappelijke welzijnsorganisatie] is best wel groot. Wij zijn er ook voor ouderen en dit en dat. En zij hebben dit gewoon echt een beetje aan ons overgelaten.' (interview jongerenwerker)

Kortom worden de jongerenwerkers dus niet gestuurd door een leidinggevende of interne partners in de wijze waarop zij hun werk uitvoeren, maar zij worden anderzijds ook niet geholpen in het uitvoeren van hun werk. De afwezigheid van ondersteuning versterkt de complexiteit van het bespreekbaar maken van de problematiek met de jeugd, waardoor dit vaak

achterwege blijft. De eenvoudigste keuze is momenteel om de problematiek niet te bespreken, aangezien de jongerenwerkers niet hoeven terug te koppelen wat er op welke wijze besproken is aan bijvoorbeeld een leidinggevende. Kortom hoeven de jongerenwerkers door de invloed van de leidinggevende of interne partners hun werkwijzen niet aan te passen, maar tegelijkertijd wordt de uitvoering van het jongerenwerk niet versterkt door de rol van de leidinggevende of interne partners.

Externe partners

Tijdens het dagelijks werk is de band met de scholen en docenten goed. Er is onder andere terugkoppeling naar mentoren over hoe het met de jongeren op de leerwerkplaats gaat. Ook worden er afspraken gemaakt over het geven van voorlichtingen en is er contact over of bepaalde leerlingen wellicht bij het jongerenwerk terecht kunnen. De scholen lijken goed op de hoogte te zijn van wat de jongerenwerkers voor hen kunnen betekenen.

De jongerenwerker wordt gebeld door een mentor van een middelbare school over een jongen die niet goed functioneert op school. De vraag van de mentor is of het jongerenwerk wellicht een optie is voor deze jongen. De jongerenwerker geeft aan dat dit altijd een optie is en dat de mentor samen met de jongen, en eventueel de ouders, langs kan komen bij het jongerenwerk om te kijken wat zij voor de jongen kunnen betekenen. De mentor stemt in en geeft aan dat zij gaat kijken naar wanneer zij een bezoek kunnen brengen aan de leerwerkplaats.

Dit heeft tot gevolg dat de jongerenwerkers hun dagelijks werk kunnen inrichten op een wijze die overeenkomt met hun opvattingen. Het contact met de scholen komt namelijk ten goede aan het ontwikkelen van de jongeren op de leerwerkplaats en aan het opzetten en geven van voorlichtingen. Dit zijn de twee aspecten van het werk die zowel als kerntaak en als belangrijkste aanpak van de problematiek worden gezien.

Naast de rol van de scholen heeft de rol van de wijkagenten invloed op de werkwijzen van de jongerenwerkers. De jongerenwerkers geven over het algemeen aan geen solide relatie te hebben met de wijkagenten. Het voornaamste knelpunt voor de jongerenwerkers is dat zij het gevoel hebben dat de wijkagenten vinden dat de jongerenwerkers voornamelijk als handhavers gebruikt moeten worden om overlast aan te pakken en te voorkomen.

‘Wij zijn niet alleen maar op straat om de overlast veroorzakende jongeren continu achter hun voddens aan te zitten. We zijn er ook om op straat zichtbaar te zijn en contact te leggen, ook als het goed gaat met de jongeren. En ik heb de afgelopen jaren wel eens

gedacht van volgens mij snapt de politie dat niet aan ons werk. En dat zij ook alleen maar denken van daar is overlast, dus de jongerenwerkers gaan daarheen. (interview jongerenwerker)

Dit is geheel anders dan de kerntaken en de rol binnen de aanpak van de problematiek die de jongerenwerkers voor zichzelf zien. Er bestaat wel een appgroep met de wijkagenten en de jongerenwerkers waarin informatie over overlast en problematiek omtrent jongeren gedeeld kan worden, maar daar wordt weinig gebruik van gemaakt. Reeds genoemd is het contact in deze groepsapp tijdelijk verbroken geweest wegens een conflict over wat de wijkagenten van de jongerenwerkers verwachten en de wijze waarop zij kunnen samenwerken. Daarnaast bestaat er vanuit de jongerenwerkers onvrede over dat de wijkagenten het belang van het werk op de leerwerkplaats en het begeleiden van de jongeren zouden onderschatten. Binnen het dagelijks werk is daardoor niet of nauwelijks informatie-uitwisseling met de politie. Dit wordt versterkt door het gegeven dat de jongerenwerkers terughoudend zijn in het contact met de politie, omdat zij niet als verraders willen overkomen naar de jeugd. Dit zal namelijk het contact met de jeugd verder compliceren. Bovendien zou volgens het jongerenwerk de informatie-uitwisseling in het verleden zeer eenzijdig zijn geweest en kregen de jongerenwerkers geen terugkoppeling van de politie over waarom de politie bepaalde informatie wilde en wat zij hiermee gingen doen.

'Ik vind niet dat het zo hoort te zijn dat wij als jongerenwerk alleen maar informatie aan de politie doorgeven. Wij willen ook weten wat de politie daarmee gaat doen.'
(Interview jongerenwerker)

De genoemde aspecten hebben als gevolg dat de informatie-uitwisseling met de wijkagenten momenteel zeer gering is en de relatie tussen de wijkagenten en jongerenwerkers complex is. Voor de jongerenwerker bemoeilijkt dit met name het ambulante werk, omdat zij door de gebrekkige informatie-uitwisseling hoofdzakelijk zelfstandig erachter moeten komen bij welke jongeren in de wijken bepaalde problematiek speelt. Dit is echter al een taak waarvoor het jongerenwerk slechts beperkte tijd beschikbaar heeft en daarnaast is het complex om de problematiek met de jongeren te bespreken. De rol van de samenwerking met de wijkagenten heeft dus nadelige invloed op de wijze waarop de jongerenwerkers gericht problematiek met de jongeren in de gehele gemeente kunnen bespreken en deze jongeren kunnen helpen. Ook is het tot dusver voor de ene jongerenwerker die expliciet de informatie-uitwisseling met de wijkagenten als prioriteit noemt niet mogelijk om dit daadwerkelijk structureel vorm te geven in het dagelijks werk. Om dit vorm te kunnen geven ontbreekt momenteel het draagvlak bij de andere jongerenwerkers, waardoor dit vanuit het gehele jongerenwerk geen prioriteit heeft.

Kortom heeft het ontbreken van een solide relatie met de wijkagenten als voornaamste gevolg dat het ambulante werk verder wordt gecompliceerd en de jongerenwerkers de problematiek in de wijken zelf momenteel zeer beperkt kunnen aanpakken.

4.4 Verhouding tussen wijkagenten en jongerenwerkers

Wegens de complexe relatie tussen de wijkagenten en de jongerenwerkers, en met name de grote invloed die deze relatie heeft op het werk van de wijkagenten, zijn enkele aspecten omtrent de verhouding tussen de wijkagenten en jongerenwerkers in het voorgaande al aan bod gekomen. Deze paragraaf bevat een verdieping op het voorgaande en geeft de belangrijkste aspecten van de verhouding tussen de wijkagenten en jongerenwerkers weer.

4.4.1 Overeenkomsten in opvattingen en werkwijzen

Met name op het gebied van de opvattingen over de probleemdefinitie zitten de wijkagenten en jongerenwerkers met elkaar op één lijn. Beiden zien de beïnvloeding van de jongeren door negatieve rolmodellen samen met het gebrek aan grip op deze jongeren vanuit de professionals als voornaamste problemen binnen de problematiek. Ook zijn beide professionals van mening dat vanuit alle professionals het contact met de ouders grotendeels ontbreekt en dat tegelijkertijd de ouders zelf geen controle hebben over wat hun kinderen doen. Daarnaast zijn beide professionals van mening dat binnen de aanpak van de problematiek, de jongerenwerkers hoofdzakelijk verantwoordelijk zijn voor het directe contact met de jongeren op straat. Over de ideale vormgeving van de taken van de jongerenwerkers verschillen de opvattingen van de wijkagenten en jongerenwerkers echter.

De overeenkomsten in daadwerkelijke werkwijzen tussen de wijkagenten en jongerenwerkers zijn beperkt. De voornaamste overeenkomst is dat zij zich in het dagelijks werk beiden bewust inzetten om deze problematiek aan te pakken. Daarnaast geeft één wijkagent specifiek aan dat het een prioriteit is om zelf ook in contact te staan met jongeren en vertrouwensrelaties op te bouwen. Dit komt overeen met de wijze waarop de jongerenwerkers het ambulante werk inrichten. Op de andere vlakken geven de wijkagenten en jongerenwerkers hun werkwijzen hoofdzakelijk anders vorm.

4.4.2 Verschillen in opvattingen en werkwijzen

Aansluitend op het voorgaande gaat het grootste contrast in opvattingen tussen de wijkagenten en de jongerenwerkers over de wijze waarop de jongerenwerkers hun werk in de wijk uit moeten voeren. De wijkagenten zijn van mening dat de jongerenwerkers veelvuldiger, op meer verschillende tijdstippen en op meer locaties in de wijken moeten zijn en vervolgens informatie

moeten uitwisselen met de politie over wat er speelt onder de jongeren. Dit zal voor de wijkagenten de belangrijkste schakel zijn om binnen de gemeente hun functie als spil tussen de verschillende professionals grondig vorm te kunnen geven. De jongerenwerkers zijn echter van mening dat het werk op de leerwerkplaats de hoogste prioriteit heeft en dat aanzienlijk meer ambulante werk met de huidige capaciteit van het jongerenwerk niet mogelijk is. Daarnaast zijn de jongerenwerkers overwegend van mening dat zij zelf verantwoordelijk zijn voor het contact met de jongeren en dat informatie-uitwisseling met de politie hun relatie met de jongeren kan schaden. De politie moet zich volgens het grootste deel van de jongerenwerkers met name richten op het aanpakken van negatieve rolmodellen en drugsdealers. Deze werkzaamheden zien zij los van het contact met de jongeren. Daarbij zien zij daarin geen rol voor zichzelf weggelegd.

Ook is de relatie tussen de wijkagenten en de jongerenwerkers verstoord doordat de jongerenwerkers van mening zijn dat de politie hen voornamelijk als handhavers willen gebruiken in plaats van voor de informatie-uitwisseling. Eén jongerenwerker ziet wel nadrukkelijk potentie in het verbeteren van de informatie-uitwisseling, maar vanuit de andere jongerenwerkers ontbreekt draagvlak voor het versterken van deze relatie. Bovendien is de relatie buitengewoon complex, doordat er in het verleden een conflict is geweest met een tijdelijke contactbreuk. Sindsdien is er wel sprake van contact, maar frustraties over de rol die de wijkagenten voor de jongerenwerkers zien en de rol die de jongerenwerker voor zichzelf zien blijven vanuit beide partijen bestaan.

Ook zien de wijkagenten een prominentere rol als regiehouder voor de gemeente weggelegd dan de jongerenwerkers. De wijkagenten zien het als taak van de gemeente dat zij de professionals meer gaan wijzen op hun verantwoordelijkheden, zoals het belang van informatie-uitwisseling, en meer gaan sturen op hoe bijvoorbeeld het ambulante werk ingericht moet worden. Daarentegen zien de jongerenwerkers voornamelijk de rol voor de gemeente om zich te richten op de ouders van de jongeren, omdat grip hierop vanuit de professionals ontbreekt. Een rol als regiehouder van de gemeente is echter niet iets wat prominent naar voren komt bij de jongerenwerkers. Zij zien het begeleiden van de jongeren op de leerwerkplaats, het geven van voorlichting en het ambulante werk als hun voornaamste taken en zijn content met de vrijheid die zij hebben om dit werk op hun eigen manier in te richten en uit te voeren. Volgens de jongerenwerkers zal de gemeente zich dus idealiter wel meer richten op de problematiek, maar dan wel naast het jongerenwerk en niet als prominente regiehouder van het jongerenwerk.

Het gevolg voor de werkwijzen van de professionals omtrent deze problematiek is hoofdzakelijk dat de wijkagenten en jongerenwerkers de problematiek anders aanpakken en los

van elkaar werken. De meer reactief gecategoriseerde wijkagenten richten zich voornamelijk op het beperken van overlast en de meer preventief gerichte wijkagenten proberen zelf in contact te komen met jongeren, of de verbinding met andere professionals en de gemeente te versterken. De jongerenwerkers richten zich hoofdzakelijk op de jongeren die op de leerwerkplaats zijn en richten zich daarnaast op de andere jongeren in de wijken tijdens de voorlichtingen en het ambulante werk. Omtrent de jongeren op de leerwerkplaats en de voorlichtingen werken zij ook samen met partners, waaronder persoonlijk begeleiders en docenten van scholen. Specifiek omtrent deze problematiek richten de wijkagenten zich dus voornamelijk op het beperken van overlast en het ontwikkelen van verbinding tussen de professionals en de gemeente, omdat zij op dit moment hun rol als spil tussen de professionals niet grondig kunnen vormgeven. De jongerenwerkers richten zich in het dagelijks werk hoofdzakelijk op het begeleiden van de jongeren op de leerwerkplaats, zodat zij van de straat blijven en zich later zelfstandig kunnen ontwikkelen in de maatschappij. Het aspect van het bespreken van de problematiek met de jeugd op straat blijkt in het dagelijks werk zeer complex te zijn en blijft dan ook hoofdzakelijk achterwege.

4.4.3 Verhouding tussen opvattingen en werkwijzen

Een overeenkomst tussen de wijkagenten en jongerenwerkers is dat bij allebei de tijds- en werkdruk er deels voor zorgt dat zij hun werkwijzen moeten aanpassen. De tijds- en werkdruk lijkt bij de jongerenwerkers echter nadrukkelijker van invloed te zijn dan bij de wijkagenten. Enkele wijkagenten geven aan idealiter meer tijd beschikbaar te hebben om de wijken in te gaan en contact te leggen met de jongeren. Waarbij onder de jongerenwerkers unanimité bestaat over dat zij idealiter meer tijd beschikbaar hebben om op meerdere momenten, met meer jongeren in verschillende wijken in contact te komen. Beide professionals hebben echter deels andere prioriteiten en er is sprake van tijdsgebrek waardoor meer aanwezigheid van professionals in de wijken momenteel vanuit beide professies niet reëel wordt geacht. Bij beide partijen is de invloed van de factor tijds- en werkdruk echter beperkt, omdat beide professionals aangeven in principe genoeg tijd te hebben voor hun verschillende werkzaamheden, maar dat meer tijd, voornamelijk voor het werk in de wijken, ideaal zal zijn. Overeenkomstig met de theorie over frontlijnwerkers is er dus een hoge tijds- en werkdruk zichtbaar bij de professionals, maar de daadwerkelijke invloed van deze factor lijkt beperkt te zijn. Over het algemeen lijkt de tijds- en werkdruk niet dusdanig hoog voor de professionals dat zij hun werkwijzen drastisch moeten aanpassen ten opzichte van hun opvattingen.

Ook hebben zowel de wijkagenten als de jongerenwerkers zeer veel vrijheid omtrent deze problematiek. Er is echter dusdanig veel vrijheid dat duidelijke sturing omtrent de aanpak van de problematiek bij beiden dikwijls ontbreekt. Dit bemoeilijkt voor beide actoren het in werking brengen van een gerichte aanpak. Bij de wijkagenten heeft dit als voornaamste gevolg dat zij intern op dezelfde lijn proberen te komen over de aanpak van deze problematiek en over de wijze waarop de wijkagent jeugd hier de regie in moet nemen. Bij de jongerenwerkers heeft dit vooral invloed op het gebrek aan sturing en doelstelling, wat het werk in de wijk dusdanig veel vrijheid geeft dat het complex is concrete inrichting aan dit werk te geven. Het gevolg is dat diepgaande gesprekken met de jongeren over onder andere deze problematiek vaak achterwege worden gelaten. Het ontbreken van een visie, en met name de onduidelijkheid over de visie van een leidinggevende, op deze problematiek zorgt er dus bij beide professionals voor dat het complex is de werkwijzen op de gewenste manier vorm te geven. Dit komt overeen met de theoretische notie omtrent de grote uitvoeringsvrijheid die frontlijnwerkers dikwijls hebben. Een kanttekening van deze grote uitvoeringsvrijheid is dat het voor frontlijnwerkers onduidelijk kan zijn hoe bepaalde taken uitgevoerd moeten worden, omdat sturing en concrete doelstellingen ontbreken. Bij beide professionals komt het naar voren dat er momenteel intern nog een concrete visie op het aanpakken van deze problematiek ontbreekt. Dit maakt het voor de professionals onduidelijk wat er van hen verwacht wordt en hoe zij hun werk optimaal kunnen uitvoeren. Dit compliceert het ontwikkelen van een duidelijke eigen visie op de werkzaamheden die als complex worden beschouwd door de professionals, zoals het bespreken van de problematiek met de jeugd.

De invloed van externe partners is wel verschillend voor beide professionals. De wijkagenten kunnen namelijk hun kerntaak en gewenste rol als spil tussen de verschillende professionals niet grondig vormgeven door de gebrekkige informatie-uitwisseling met het jongerenwerk. Daarentegen ziet bij het jongerenwerk slechts één jongerenwerker nadrukkelijk het belang van de informatie-uitwisseling met de politie in. Met name de jongerenwerkers lijken wel goede contacten te onderhouden met andere externe partners, waaronder scholen. In eerste instantie heeft de rol van de externe partners dus voornamelijk invloed op de werkwijze van de wijkagenten. Daarentegen lijkt de gebrekkige verstandhouding tussen de wijkagenten en jongerenwerkers indirect ook invloed te hebben op de werkwijze van de jongerenwerkers, omdat de jongerenwerkers hierdoor slechter op de hoogte zijn van wat er onder de jongeren speelt in de buurt en geheel zelfstandig de problematiek met de jongeren moeten aankaarten. Dit compliceert het ambulante werk van de jongerenwerkers. Dit komt overeen met de

theoretische notie dat de rol van externe partners van invloed kan zijn op de daadwerkelijke werkwijzen van de professionals.

Samengevat wijken met name de wijkagenten in het dagelijks werk omtrent deze problematiek af van hun meningen over wat de kerntaken van de professional zijn en van hoe zij de problematiek aan zouden moeten pakken. Momenteel slagen de wijkagenten er namelijk niet in om veelvuldig als spil te fungeren tussen de verschillende professionals omtrent deze problematiek. Dit wordt met name veroorzaakt door de rol van externe partners en tevens versterkt door de rol van tijds- en werkdruk en de rol van leidinggevende. Daarentegen komen de werkwijzen van de jongerenwerkers hoofdzakelijk overeen met hun visie op de kerntaken en de visie op hoe zij deze problematiek moeten aanpakken. Dit komt met name doordat zij geheel zelfstandig hun werk op de leerwerkplaats kunnen inrichten, zonder invloed van factoren van buitenaf. Bovendien hebben zij een goede relatie met scholen waardoor het werk omtrent de voorlichtingen naar wens verloopt. Het daadwerkelijk bespreken van de problematiek met de jongeren tijdens het ambulante werk blijkt echter complex te zijn. Ook wordt dit werk verder gecompliceerd door de tijds- en werkdruk, het ontbreken van een visie en sturing van een leidinggevende en de gebrekkige relatie met de wijkagenten. Op dit punt vervullen de jongerenwerkers hun kerntaak dus op een lager niveau dan gewenst.

4.5 Gevolgen voor de lokale aanpak van de jonge aanwas

In het voorgaande zijn de opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten en jongerenwerkers uitgebreid in kaart gebracht. Daarbij is geanalyseerd wat de gevolgen van de verhoudingen tussen de wijkagenten en jongerenwerkers zijn voor deze professionals zelf. Naast het uiteenzetten van wat de gevolgen voor de werkwijzen van de professionals zelf zijn en hoe professionals dan vervolgens daadwerkelijk te werk gaan, is het ook van belang om in kaart te brengen wat hiervan de gevolgen lijken te zijn voor de lokale aanpak van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit.

Een eerste gevolg is dat binnen de gehele lokale aanpak van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit de professionals gezamenlijk slechts beperkt in contact staan met de jongeren betreffende deze problematiek. De voornaamste reden hiervoor is dat er intern bij de wijkagenten geen afstemming bestaat over in hoeverre dit een taak van de wijkagent is. Dit heeft tot gevolg dat momenteel slechts één wijkagent dit als voornaamste prioriteit heeft en een andere wijkagent zich met name richt op het verbeteren van de interne afstemming over de wijze waarop dit moet gebeuren. De andere drie wijkagenten vinden het in contact komen met de jeugd omtrent deze problematiek primair de verantwoordelijkheid voor de jongerenwerkers

en zien het niet als taak van de wijkagent dit met regelmaat te doen. De tweede voornaamste reden is dat de jongerenwerkers het begeleiden van de jongeren op de leerwerkplaats prioriteren, wat tot gevolg heeft dat er beperkte tijd overblijft voor het ambulante werk. Daarnaast lijkt het voor de jongerenwerkers complex om tijdens het ambulante werk gericht de problematiek aan te kaarten. Onder andere het ontbreken van sturing van een leidinggevende en het gebrek aan informatie-uitwisseling met de politie over bij welke jongeren bepaalde problematiek speelt compliceren deze taak verder. Dit alles heeft dus als gevolg dat er slechts in beperkte mate met de jongeren op straat over de problematiek wordt gesproken, terwijl dit als een belangrijk middel gezien wordt om meer grip op de jongeren te krijgen vanuit de professionals.

Bovendien wordt het contact met de burger tijdens het dagelijks werk gezien als het unieke kenmerk van een frontlijnwerker. Dit unieke kenmerk brengt de kracht met zich mee dat de frontlijnwerkers door het directe contact met de burgers, meer dan andere professionals, op de hoogte zijn van wat er onder de burgers leeft. Vervolgens hebben zij de vrijheid binnen het dagelijks werk om daarop in te spelen. Op dit moment lijken de professionals met betrekking tot deze problematiek dit unieke kenmerk van het frontlijnwerk echter onvolledig te benutten. Zowel de potentie van het werk van de wijkagenten als het werk van de jongerenwerkers op dit vlak worden momenteel dus niet volledig benut in gemeente De Hanzesloot.

Een tweede gevolg voor de lokale aanpak is dat de informatie-uitwisseling tussen de verschillende professionals momenteel beperkt is. De wijkagenten zien de jongerenwerkers potentieel als belangrijkste partner voor de informatie-uitwisseling over de jeugd. Met behulp van deze informatie moeten de wijkagenten beter zicht krijgen op de jeugd en kunnen andere professionals sneller ingeschakeld worden op het moment dat er bepaalde problematiek speelt. Momenteel vindt de gerichte informatie-uitwisseling tussen de wijkagenten en jongerenwerkers echter nauwelijks plaats, waardoor de wijkagenten hun functie als spil op een lager niveau kunnen vervullen. Daarnaast bestaat er onvrede vanuit de politie over dat de gemeente haar regiefunctie momenteel onvoldoende vervult en dat deze problematiek nog geen pijler is op het integrale veiligheidsplan. Dit zal tot gevolg hebben dat verschillende professionals de problematiek niet hoog geprioriteerd hebben. Dit beperkt de informatie-uitwisseling omtrent de jongeren in de gemeente verder.

De voornaamste belemmering voor een optimale aanpak omtrent deze problematiek is echter de gebrekkige verstandshouding tussen de wijkagenten en jongerenwerkers. Uit de theorie blijkt juist dat de wijkagenten en jongerenwerkers in potentie één van elkaars belangrijkste partners zijn bij het integraal aanpakken van problematiek in een wijk. Dit

potentieel blijft grotendeels onbenut in gemeente De Hanzesloot. Dit heeft zijn uitwerking op de gehele lokale aanpak van de gemeente, omdat het de informatie-uitwisseling tussen de professionals beperkt. Zicht op de jongeren en specifiek op deze problematiek wordt daardoor verder gecompliceerd. De professionals die zelf geen frontlijnwerkers zijn kunnen op dit moment niet optimaal profiteren van de inzichten van de professionals die wel in contact staan met de burgers en jongeren tijdens het dagelijks werk, zoals de jongerenwerkers. Dit heeft een belemmerend en vertragend effect op de gehele aanpak van de problematiek binnen deze gemeente.

Kortom hebben de verschillende opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers als voornaamste gevolg voor de lokale aanpak van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit dat beide professionals slechts in beperkt contact staan met de jongeren en bovendien specifiek omtrent deze problematiek het contact gering is. Een tweede gevolg voor de lokale aanpak van de verschillende opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers, is dat de informatie-uitwisseling tussen verschillende professionals beperkt is en de ontwikkeling hiervan moeizaam verloopt. De verschillende opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten en jongerenwerkers compliceren dus de wens van de gemeente om een intensieve, integrale aanpak omtrent deze problematiek op te zetten. Voordat een integrale aanpak in de gemeente kan worden bewerkstelligd staat de gemeente samen met de wijkagenten en jongerenwerkers dus eerst voor de nodige uitdagingen betreffende het ontwikkelen van de eigen werkwijzen omtrent de problematiek en het begrijpen en afstemmen van elkaars opvattingen en werkwijzen.

5 Conclusie, aanbevelingen en discussie

In dit hoofdstuk volgt een overzicht van de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek, waarbij het beantwoorden van de hoofdvraag centraal staat. Op basis van deze conclusies worden enkele aanbevelingen geboden voor de politie, het jongerenwerk en de gemeentes. Ten slotte volgt in de discussie een beschouwing van de beperkingen van dit onderzoek.

5.1 Conclusie

5.1.1 Wijkagenten, jongerenwerkers en de jonge aanwas

Binnen dit onderzoek staat centraal in hoeverre en op welke wijze de verschillende opvattingen en werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers omtrent de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit de lokale aanpak van deze problematiek vormen. De wijkagenten en jongerenwerkers staan centraal, omdat zij worden gezien als de sleutelactoren voor het aanpakken van complexe wijkproblematiek wegens de unieke kenmerken van hun dagelijks werk (Bervoets, 2015; Van Dijk & Noorda, 2015). Doordat deze professionals in direct contact staan met de burgers tijdens het dagelijks werk, kunnen zij inzichten vergaren over wat er leeft in bepaalde gemeenschappen en hier direct op inspelen (Kooijmans, 2016; Van Uden, 2019). De wijkagenten en jongerenwerkers zijn dus de eerste professionals die direct in de wijken inzichten kunnen vergaren omtrent de jonge aanwas in de drugscriminaliteit en daarop kunnen inspelen. Beide professionals hebben echter de vrijheid om binnen het dagelijks werk keuzes te maken over welke taken zij prioriteit geven en hoe zij deze uitvoeren (Kooijmans, 2016; Terpstra, 2008: 72-77, 2019: 43-45; Van Uden, 2019). Door deze unieke kenmerken van het dagelijks werk kunnen beide professionals tevens gecategoriseerd worden als *streetlevel-bureaucrats* oftewel frontlijnwerkers (Moors & Bervoets, 2013).

Naast overeenkomsten bestaan er ook verschillen tussen beide professionals. Het meest evidente verschil is dat de wijkagenten ook verantwoordelijkheden hebben omtrent handhaving en opsporing van criminele activiteiten, terwijl jongerenwerkers zich hoofdzakelijk richten op de ontwikkeling van de jongeren (Chidi & Limburg, 2010; Kooijmans, 2016; Van Uden, 2019). Als mogelijk gevolg hiervan kunnen wijkagenten en jongerenwerkers verschillen in opvattingen en werkwijzen omtrent de jonge aanwas in de drugscriminaliteit. Ook is in de wetenschappelijke literatuur bekend dat potentieel gezien de wijkagenten en jongerenwerkers elkaars belangrijkste partner zijn om complexe wijkproblematiek aan te pakken, maar dat deze samenwerking vaak moeizaam verloopt (Bervoets, 2015; Van Dijk & Noorda, 2015; Van Uden, 2019: 221).

De unieke positie van de wijkagenten en jongerenwerkers wordt versterkt door het feit dat er vanuit de gemeente dikwijls beperkt zicht is op de problematiek (Van der Torre & Tops, 2021; Van Trigt, 2020; Van Wijk et al., 2021). Voor zowel de informatie over de problematiek als voor de lokale aanpak is een gemeente dus in hoge mate afhankelijk van de wijkagenten en de jongerenwerkers. Bovendien moet de gemeente, om het lokale beleid degelijk vorm te kunnen geven, ervoor zorgen dat de verschillende belangen en verantwoordelijkheden van de verscheidene partijen die bij de aanpak van de problematiek betrokken zijn op elkaar zijn afgestemd (Raad van State, 2019). Een alomvattend zicht op de opvattingen en werkwijzen van de wijkagenten en jongerenwerkers omtrent deze problematiek is dus voor de gemeente van belang voor het gericht kunnen opzetten van een doeltreffende en tevens realistische lokale aanpak van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit. Om tot deze inzichten te kunnen komen dient de volgende hoofdvraag beantwoord te worden:

In hoeverre en op welke wijze vormen de verschillende opvattingen en werkwijzen van respectievelijk wijkagenten en jongerenwerkers omtrent de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit de lokale aanpak van deze problematiek?

5.1.2 Sleutelbevindingen

Opvattingen van wijkagenten en jongerenwerkers

De wijkagenten en jongerenwerkers blijken hoofdzakelijk dezelfde opvattingen te hebben omtrent de probleemdefinitie van de jonge aanwas. Zij zien met name de beïnvloeding van negatieve rolmodellen op de jeugd samen met het ontbreken van grip op deze jongeren vanuit zowel de professionals als de ouders als de voornaamste problemen. Naast deze overeenkomst bestaan er echter ook verschillen in opvattingen tussen zowel de wijkagenten en jongerenwerkers onderling als tussen beide beroepsgroepen.

Tussen de wijkagenten bestaat wat betreft de meningen over hun kerntaken en de opvatting over hun ideale rol binnen de aanpak voornamelijk op één punt een tweedeling. Van de vijf wijkagenten zijn drie wijkagenten van mening dat zij voornamelijk reactief moeten fungeren en twee wijkagenten hebben meer preventief gerichte opvattingen. Dit komt overeen met de theoretische notie dat wijkagenten van elkaar verschillen in hun meningen over wat hun kerntaken en ideale rol binnen het aanpakken van veiligheids- criminaliteitsvraagstukken zijn (Terpstra, 2008: 72-77, 2019: 43-45; Van Steden et al., 2021: 50). Het verschil is echter deels anders dan de theoretische verwachting. Op basis van de literatuur was immers een tweedeling op het gebied van repressieve en preventieve wijkagenten verwacht (Terpstra, 2008: 74-75, 2019: 166-167; Van Uden, 2019: 208-211). Deze tweedeling is niet zichtbaar, omdat de agenten

die oorspronkelijk repressief georiënteerd waren een grondige repressieve aanpak van deze problematiek zeer irreëel achten wegens het tekort aan middelen die de gehele politieorganisatie heeft om dit te bewerkstelligen. Het gevolg hiervan is dat de meningen van deze wijkagenten over de kerntaken en de rol van de wijkagenten binnen deze aanpak verschoven zijn van een repressieve rol naar een overwegend reactieve rol. Bij de reactieve rol staat de opvatting centraal dat de wijkagenten zich hoofdzakelijk moeten richten op het reageren op meldingen over overlast en vermoedens van drugshandel. Bij de repressieve rol wordt er een meer proactieve houding van de wijkagenten verwacht en richten de opvattingen zich op het in kaart brengen en aanpakken van de negatieve rolmodellen en de jongeren waarbij bepaalde problematiek speelt.

In tegenstelling tot de reactieve wijkagenten, zijn de preventief gerichte wijkagenten van mening dat de wijkagenten zelf veelvuldig in direct contact moeten staan met de burgers en vertrouwensrelaties met de burgers moeten opbouwen. Dat binnen de wijkagenten er een groep is die sterk preventief georiënteerd is komt dus overeen met de theoretische notie dat een deel van de wijkagenten preventie prioriteert (Terpstra, 2008: 74-75, 2019: 166-167; Van Uden, 2019: 208-211). De reactief en preventief gerichte wijkagenten zitten wel op dezelfde lijn over dat na het signaleren van bepaalde problematiek het uitwisselen van informatie met andere professionals die de problematiek kunnen aanpakken de primaire rol van de wijkagent is. Dit komt overeen met de notie dat dit een kerntaak van de wijkagenten is (Terpstra, 2008: 71-83, 2019: 44).

Tussen de jongerenwerkers bestaan amper verschillen in opvattingen. De jongerenwerkers zijn van mening dat zij zich voornamelijk moeten richten op het begeleiden en ontwikkelen van de jongeren op de leerwerkplaats, het geven van voorlichtingen over de gevaren van drugsgebruik en het bespreekbaar maken van de problematiek van de jonge aanwas in de wijken. Dit komt overeen met de noties dat over het algemeen jongerenwerkers voornamelijk verantwoordelijkheden hebben omtrent preventie en het helpen bij het ontwikkelen en weerbaar maken van de jeugd als voornaamste kerntaak zien (Kooijmans, 2016; Metz, 2020; Moors, 2013). In lijn met de wetenschappelijke kennis lijken dus voor beide professionals de meningen over de kerntaken bepalend te zijn voor de opvattingen omtrent een specifiek vraagstuk (Kooijmans, 2016; Terpstra, 2008, 2019).

De daadwerkelijke werkwijze en de verhouding tot de opvattingen

Uit de literatuur blijkt dat de werkwijzen van de wijkagenten en jongerenwerkers niet altijd overeenkomen met hun bijbehorende opvattingen die voortkomen uit hun meningen over de

kerntaken, omdat verschillende factoren van invloed zijn op de vorming van de daadwerkelijke werkwijzen, te weten tijds- en werkdruk, rol van leidinggevende en interne partners en rol van externe partners (Kooijmans, 2016; Lipsky, 2010; Moors & Bervoets, 2013; Van Uden, 2019; Zacka, 2017). De bevindingen van dit onderzoek ondersteunen het beeld dat de werkwijzen van de wijkagenten beïnvloed lijken te worden door deze factoren. Allereerst kunnen de wijkagenten bij de aanpak van de problematiek momenteel hun rol als spil tussen de verschillende professionals onvoldoende vervullen, omdat de informatie-uitwisseling met de externe partners en met name het jongerenwerk gering is en moeizaam verloopt. Daarnaast is er momenteel geen duidelijke sturing van een leidinggevende kenbaar omtrent deze problematiek. Dit heeft tot gevolg dat de wijkagenten niet op één lijn zitten over de aanpak en niet concreet hebben wat er van hen verwacht wordt en wat zij van de leidinggevende kunnen verwachten omtrent deze aanpak. Ook is er enigszins sprake van tijds- en werkdruk, maar deze factor wordt grotendeels niet als aanzienlijk aangeduid. Dit alles heeft als gevolg dat de wijkagenten voornamelijk een werkwijze kiezen die bij hun eigen voorkeuren passen. Waarbij aan de ene kant de reactieve wijkagenten zich voornamelijk richten op slechts de overlastmeldingen en aan de andere kant de preventieve wijkagenten zich richten op het zelfstandig ontwikkelen van vertrouwensrelaties met de jongeren of op het ontwikkelen van de informatie-uitwisselingspositie en de interne afstemming onder de wijkagenten.

De jongerenwerkers lijken in het dagelijks werk voor een aanzienlijk deel hun taken vrij ongestoord en in lijn met hun opvattingen over de ideale aanpak uit te voeren. Voor het werk op de leerwerkplaats en de voorlichtingen hebben zij voldoende tijd, onderhouden zij goed contact met scholen en krijgen zij de vrijheid van hun leidinggevende om het werk naar eigen invulling uit te voeren. Overeenkomstig met de theoretische notie zijn dus wederom de factoren tijds- en werkdruk, rol van leidinggevende en interne partners en de rol van externe partners van invloed en in dit geval wordt de potentie van deze factoren benut om de gewenste werkwijze te versterken. Daarentegen is de daadwerkelijke zelfstandige uitvoering van het ambulante jongerenwerk gecompliceerder dan het jongerenwerk op de leerwerkplaats. Wegens aan de ene kant de hogere prioriteit die aan de andere taken wordt geven en aan de andere kant de beperkte capaciteit die jongerenwerkers hebben wordt het ambulante werk slechts twee keer in de week uitgevoerd. Daarnaast is het daadwerkelijk aanpak van de problematiek tijdens het ambulante werk complex. Allereerst lijkt dit indirect versterkt te worden doordat er geen leidinggevende is die sturing geeft aan het complexe ambulante werkt. Daarnaast is er geen sprake van grondige informatie-uitwisseling met de wijkagenten waardoor de jongerenwerkers geheel zelfstandig een inschatting moeten maken van welke problematiek er onder welke

jongeren leeft en hoe zij op de problematiek in moeten spelen. De factoren tijds- en werkdruk, rol van leidinggevende en interne partners en de rol van externe partners verhinderen in dit geval de mate waarin de daadwerkelijke werkwijze vormgegeven kan worden volgens de opvattingen van de professional die voortkomen uit de meningen over de kerntaken. Het gevolg van dit alles is dat het ambulante werk slechts beperkt plaatsvindt en dat het bespreken van de problematiek met de jongeren grotendeels achterwege blijft, ondanks dat alle jongerenwerkers dit als hun kerntaken en rol binnen de aanpak zien.

Overeenkomend met de theoretische verwachtingen hebben de jongerenwerkers over het algemeen dus zowel dezelfde opvattingen als werkwijzen omtrent de problematiek en is er bij de wijkagenten wel sprake van verschillende opvattingen en werkwijzen (Kooijmans, 2016; Terpstra, 2008, 2019). In lijn met de theorie lijken de factoren tijds- en werkdruk, rol van leidinggevende en interne partners en rol van externe partners van invloed te zijn op de relatie tussen de opvattingen en de daadwerkelijke werkwijze (Kooijmans, 2016; Lipsky, 2010; Moors & Bervoets, 2013; Van Uden, 2019; Zacka, 2017). Met name de rol van externe partners en specifiek de gebrekkige relatie tussen de wijkagenten en jongerenwerkers zelf lijkt het kunnen aanpakken van de problematiek op een wijze die voorkomt uit de mening over de kerntaken en de bijbehorende opvattingen te verhinderen. Dit komt overeen met de theoretische notie dat specifiek bij complexe problematiek in de wijken de wijkagenten en jongerenwerkers elkaar nodig hebben voor een grondige aanpak van de problematiek (Bervoets, 2015; Van Dijk & Noorda, 2015).

Gevolgen voor de lokale aanpak

Aan de hand van de voorgaande informatie is het mogelijk om de gevolgen voor de lokale aanpak in kaart te brengen en daarmee tevens de hoofdvraag van dit onderzoek te beantwoorden. Allereerst is het voornaamste gevolg dat binnen de gehele lokale aanpak van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit de professionals gezamenlijk slechts beperkt in contact staan met de jongeren omtrent deze problematiek. Bij de daadwerkelijke werkwijzen van zowel de wijkagenten als de jongerenwerkers is dit een aspect wat zeer beperkt terugkomt. Dit zorgt ervoor dat de professionals onvoldoende grip lijken te hebben op de jongeren, waardoor er slechts beperkt tegengewicht wordt geboden aan de invloed die de negatieve rolmodellen omtrent deze problematiek op de jeugd hebben.

Daarnaast hebben de verschillende opvattingen en werkwijzen als gevolg dat de informatie-uitwisseling tussen de verschillende professionals momenteel beperkt is. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de gebrekkige verstandhouding en informatie-uitwisseling

tussen de jongerenwerkers en wijkagenten. Een cruciale schakel binnen de informatie-uitwisseling omtrent deze problematiek ontbreekt dus en dit vertraagt en verkleint de mate waarmee de andere professionals in de juiste positie kunnen worden gebracht om de jongeren te helpen. Deze twee gevolgen zorgen ervoor dat de grip op de jongeren vanuit de professionals beperkt blijft, waardoor de negatieve rolmodellen hun invloed kunnen blijven uitoefenen op de jongeren. Het potentieel van de wijkagenten en jongerenwerkers om samen complexe wijkproblematiek aan te kunnen pakken blijft in gemeente De Hanzesloot nagenoeg volledig onbenut. Dit heeft als gevolg dat de problematiek voor beide professionals complex blijft en een grondige aanpak vanuit beide partijen vooralsnog uitblijft.

5.2 Aanbevelingen

Om onder andere een basis te leggen voor het kunnen benutten van de potentiële waarde van de informatie-uitwisseling en samenwerking tussen de wijkagenten en jongerenwerkers omtrent de lokale aanpak van de van de jonge aanwas volgen er enkele aanbevelingen voor de politie, het jongerenwerk en de gemeente. Deze aanbevelingen vullen elkaar aan en verlangen gezamenlijk een bijdrage te leveren aan het collectief aanpakken van de als voornaamst aangeduide problemen van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit in gemeente De Hanzesloot en in gemeentes die in soortgelijke situaties verkeren.

5.2.1 Aanbevelingen voor de politie

Allereerst is het van belang om de interne afstemming omtrent de aanpak van deze problematiek te versterken. Reeds benoemd is er onderling sprake van enige frustratie en onduidelijkheid over elkaars werkwijzen en rollen omtrent de aanpak problematiek. Dit komt overeen met de theoretische notie dat onduidelijkheid en frictie tussen de wijkagenten veroorzaakt kan worden door de trend om binnen het basisteam het tekort aan sturing vanuit een leidinggevende op te vullen door nieuwe functies te creëren die informeel taken van een leidinggevende vervullen, maar formeel gezien geen leidinggevende zijn (Terpstra, 2019: 149). Op het moment dat de interne afstemming tussen de wijkagenten versterkt wordt weet iedereen beter wat ervan elkaar verwacht wordt en wat iedereen voor elkaar kan betekenen. Dit moet een eenduidige en daadkrachtige aanpak omtrent deze problematiek in alle kernen van de gemeente versterken.

Daarnaast kunnen de wijkagenten de relatie tussen de wijkagenten en jongerenwerkers versterken door in gesprek te gaan met de jongerenwerkers over de potentiële waarde van informatie-uitwisseling en samenwerking. De potentiële waarde kan door de wijkagenten geëxpliciteerd worden door te benoemen dat het voor de wijkagenten een kerntaak is om aangaande deze problematiek de informatie uit te wisselen met andere professionals met als

doel ervoor te zorgen dat de jongeren de juiste hulpverlening kunnen krijgen in plaats van dat deze jongeren op een later moment aangepakt moeten worden door de politie. Door dit met alle wijkagenten te doen, is het eenvoudiger om aan de jongerenwerkers te laten zien dat de wijkagenten gezamenlijk met de jongerenwerkers deze problematiek willen aanpakken. In gesprek treden met elkaar moet helpen beide soorten professionals bewust te maken van elkaars doelen en van de wijze waarop zij elkaars werkwijzen kunnen versterken (Bervoets, 2015; Van Dijk & Noorda, 2015). Dit moet helpen bij het creëren van draagvlak onder de jongerenwerkers voor het ontwikkelen van de informatie-uitwisseling.

5.2.2 Aanbevelingen voor het jongerenwerk

Het is allereerst van belang om concreet te maken op welke wijzen het jongerenwerk op dit moment in zijn geheel de jeugd helpt zich te ontwikkelen en daarnaast specifiek bijdraagt aan het aanpakken van de jonge aanwas in de gemeente. Het concretiseren van de bijdrage van het jongerenwerk kan door de doelen en daadwerkelijke verrichtingen van het jongerenwerk op papier te zetten (Metz & Sonneveld, 2018). Hiermee maakt het jongerenwerk voor andere professionals helder dat zij, bijvoorbeeld door het begeleiding en het ontwikkelen van de talenten van jongeren op de leerwerkplaats, kwetsbare jongeren van de straat houden (Kooijmans, 2016). De bijdrage van het jongerenwerk is immers evident, maar omdat het jongerenwerk zeer veelzijdig en vaak ongestructureerd is, kan het voor zowel de jongerenwerkers zelf als voor de andere professionals complex zijn om de waarde en prestaties van het jongerenwerk te duiden (Metz & Sonneveld, 2018). Het noteren van de werkzaamheden moet een eerste stap zijn naar methodisch werken om de eigen professionaliteit te versterken (Metz & Sonneveld, 2018; Valkestijn et al., 2015). De kwaliteit van de beroepsuitoefening wordt hierdoor gewaarborgd, omdat het eenvoudiger wordt de daadwerkelijke uitvoering van het werk te concretiseren, te evalueren en te verbeteren (Metz & Sonneveld, 2018). Het methodisch werken moet er tegelijkertijd voor zorgen dat de frustraties onder de jongerenwerkers over dat de huidige prestaties van het jongerenwerk niet op waarde worden geschat afnemen (Metz & Sonneveld, 2018; Valkestijn et al., 2015). Het versterken van informatie-uitwisseling en samenwerking met de wijkagenten wordt tevens vereenvoudigd op het moment dat professionals op de hoogte zijn van elkaars doelen, werkzaamheden en bijbehorende prestaties (Bervoets, 2015; Van Dijk & Noorda, 2015). Dit moet bijdragen aan het versterken van de positie en kwaliteit van het jongerenwerk, waardoor zij de problematiek grondiger kunnen aanpakken.

Aansluitend op deze aanbeveling is het van belang om intern te overleggen over wat externe partijen, met name de wijkagenten, voor het jongerenwerk kunnen betekenen. Momenteel bestaat er onder de jongerenwerkers onvrede over dat externe partijen vooral veel van de jongerenwerkers vragen en dat informatie-uitwisseling of samenwerking eenzijdig is. Er is echter geen duidelijk over wat de jongerenwerkers wel van de externe partijen verwachten. Het is mogelijk dat de wijkagenten, bijvoorbeeld door informatie-uitwisseling, ook het ambulante jongerenwerk kunnen versterken. Door dit intern te bespreken is het mogelijk om de andere jongerenwerkers ook op deze mogelijkheden en voordelen te wijzen en vervolgens de verwachtingen naar de externe partners uit te spreken. Het scheppen van deze concrete verwachtingen, samen met het creëren van de duidelijkheid waarom het jongerenwerk binnen gemeentes van belang is, versterkt de positie en benadrukt de unieke kwaliteiten en waarde van het jongerenwerk (Metz & Sonneveld, 2018). Deze ontwikkelingen moet ervoor zorgen dat de verschillende professionals van gemeentes, met name de jongerenwerkers en wijkagenten, elkaar meer gaan faciliteren en er tegelijkertijd respect is voor elkaars verschillende rollen en functies.

Ook is het van belang om een stappenplan, of iets soortgelijks, te ontwikkelen voor het bespreken van de complexe problematiek van de jonge aanwas tijdens het ambulante werk. Door vooraf op te stellen wat er besproken kan worden en op welke wijze dit kan biedt dit meer houvast om tijdens te gesprekken met de jongeren meer diepgang te zoeken. Dit moet de barrière om serieuze onderwerpen aan te kaarten met de vaak in eerste instantie gesloten jongeren verkleinen. Door ook op dit vlak methodologisch te werk te gaan moet het tevens eenvoudiger worden om het eigen werk te evalueren en vervolgens verder te ontwikkelen (Metz & Sonneveld, 2018). Op deze wijze kunnen de jongerenwerkers, ondanks het ontbreken van sturing, zelf structuur bieden aan het ambulante werk en wordt tegelijkertijd de geringe tijd die zij hebben voor het ambulante werk efficiënter benut.

5.2.3 Aanbevelingen voor gemeente De Hanzesloot en gemeentes in soortgelijke situaties

Allereerst is het van belang de plannen om de aanpak van deze problematiek in het toekomstige integrale veiligheidsplan te prioriteren door te zetten. Alle professionals zijn het er namelijk over eens dat er de nodige problematiek in de gemeente speelt. Daarnaast bestaat er momenteel onder menig professional de verbazing en frustratie dat dit niet eerder is gebeurd. Als interne partner van de jongerenwerkers en externe partner van de politie moet dit deze officiële prioritering namens de gemeente bijdragen aan het benadrukken van het belang van het versterken van zowel de individuele als integrale aanpak.

Daarbij is het wel van belang om bij het ontwikkelen van het integrale veiligheidsplan nog terughoudend te zijn in het maken van plannen die een intensieve samenwerking vereisen tussen de wijkagenten en jongerenwerkers. Het is van belang om eerst de relatie tussen de wijkagenten en de jongerenwerkers te versterken en te stabiliseren. Door als gemeente eerst te assisteren in het geleidelijk ontwikkelen van de informatie-uitwisseling, kan uiteindelijk het draagvlak bij de professionals ontstaan om de samenwerking te intensiveren en uit te breiden. Dit past tevens bij het theoretische werk over samenwerking tussen professionals van Johnston en Shearing (2003: 108-109) waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen vijf soorten van samenwerking die oplopen in intensiteit en complexiteit. (Terpstra & Kouwenhoven, 2004: 147-155). De eerste en minst vergaande fase van samenwerking is het communicatiemodel waarbij de professionals beseffen dat zij elkaar nodig hebben, maar de samenwerking beperkt blijft tot de informatie-uitwisseling (Johnston & Shearing, 2003: 108-109; Terpstra & Kouwenhoven, 2004: 147-155). Aangezien de huidige samenwerking tussen de wijkagenten en de jongerenwerkers dus zeer beperkt is en de onderlinge relaties verstoord zijn, is het ontwikkelen van de informatie-uitwisseling de ideale en minst gecompliceerde stap om de samenwerking te ontplooiën. Een geschikte vervolgstap zal zijn om van de samenwerking die past bij het communicatiemodel over te gaan naar de samenwerking die past bij het coöperatiemodel (Johnston & Shearing, 2003: 108-109; Terpstra & Kouwenhoven, 2004: 147-155). Naast informatie uitwisselen staat bij dit model centraal dat beide partijen ook met elkaar in gesprek treden over op welke problemen het samenwerkingsnetwerk zich moet richten en hoe zij in bepaalde gevallen kunnen samenwerken om de problematiek aan te pakken.

Daarnaast is het van belang om te investeren in meer ambulante jongerenwerkers. Wanneer het niet mogelijk is om hier direct meer middelen voor vrij te maken, kunnen ook alternatieve mogelijkheden verkend worden, bijvoorbeeld het werven van vrijwilligers voor het ambulante werk. Dit moet er aan de ene kant voor zorgen dat de jongerenwerkers de gewenste prioriteit kunnen blijven geven aan het werk op de leerwerkplaats en tegelijkertijd het ambulante werk kunnen uitbreiden in overeenstemming met hun gewenste aanpak. Aan de andere kant wordt op deze wijze ook de teleurstelling bij de wijkagenten gereduceerd over dat de jongerenwerkers zich focussen op de leerwerkplaats en slechts tweemaal per week in de wijk zijn. Aan de hand van deze ontwikkelingen moet het draagvlak voor samenwerking samen met de uitvoering van het ambulante werk verder versterkt worden.

Tot slot is het voor gemeentes van belang om zich binnen de integrale aanpak te richten op de rol van ouders. Dit kan bijvoorbeeld volgens het idee van enkele jongerenwerkers om vanuit de gemeente gezamenlijk met de scholen een voorlichting over de gevaren van

drugscriminaliteit te organiseren. Bovendien biedt dit directe contact met de ouders de mogelijkheid voor de professionals om contacten en uiteindelijk vertrouwensrelaties met de burgers op te bouwen. Op deze manier helpt de gemeente bij het aanpakken van twee aspecten van de problematiek die veelvuldig worden genoemd door beide professionals. Bovendien helpt deze werkwijze bij het reduceren van de tijds- en werkdruk van de professionals, omdat de gemeente assisteert bij het contact leggen met de burgers omtrent de problematiek.

5.3 Discussie

5.3.1 Beperkingen van het onderzoek en advies voor vervolgonderzoek

Dit onderzoek kent een aantal beperkingen. Allereerst is een beperking van een *single case study* als dit onderzoek dat de onderzoeksresultaten niet te generaliseren zijn (Yin, 2018: 52-53). Dit onderzoek richt zich specifiek op één gemeente en daardoor kunnen er enkel uitspraken worden gedaan over de situatie in deze gemeente. De onderzoeksresultaten kunnen niet gebruikt worden om uitspraken te doen over gemeentes in het algemeen. De aanbevelingen van het onderzoek kunnen echter wel handvatten bieden voor gemeentes die kampen met soortgelijke problematiek. Ook biedt dit onderzoek een verrijking op kennis over de samenwerking van wijkagenten en jongerenwerkers (Bervoets, 2015; Van Dijk & Noorda, 2015). Dit onderzoek laat zien dat een gebrekkige relatie tussen de wijkagenten en jongerenwerkers een grondige aanpak van complexe problematiek door deze professionals kan verhinderen en dat het tevens een grondige aanpak van andere professionals en de gemeente kan verstoren. Op dit vlak kunnen de uitkomsten en aanbevelingen gebruikt worden door gemeentes voorafgaand aan het opzetten van een integrale aanpak omtrent deze problematiek om te controleren of de huidige verhoudingen tussen wijkagenten, jongerenwerkers en gemeente geschikt zijn voor het opzetten van de integrale samenwerking. Als er op gelijksoortige barrières wordt gestuit als in gemeente De Hanzesloot, kunnen de aanbevelingen gebruikt worden om stap voor stap draagvlak te creëren voor een realistische samenwerking waarbij het ontwikkelen van de informatie-uitwisseling centraal staat.

Ondanks dat de wijkagenten en jongerenwerkers als sleutelactoren worden aangeduid van de lokale aanpak van de jonge aanwas, laat dit onderzoek zien dat deze aanpak van de actoren moeizaam kan verlopen en een gezamenlijke aanpak gecompliceerd kan zijn. Over de verhoudingen tussen de wijkagenten en jongerenwerkers is echter nog maar weinig kennis, maar er is wel bekend dat de samenwerking gecompliceerd is en het potentieel om elkaars werkwijzen te versterken dikwijls niet benut wordt (Bervoets, 2015; Van Dijk & Noorda, 2015). Het is daarom van belang de werkwijzen van wijkagenten en jongerenwerkers omtrent deze

problematiek in meer gemeentes te onderzoeken om te kunnen constateren of deze situatie een uitzondering is, of dat gebrekkige afstemming in werkwijzen tussen de wijkagenten en jongerenwerkers samen met de bijbehorende negatieve gevolgen een veelvoorkomende kwestie is. Op het moment dat dit een terugkerend probleem blijkt te zijn is het van belang dat de afstemming tussen de werkwijzen van de wijkagenten en jongerenwerkers een hogere prioriteit krijgt bij de professionals en de gemeente alvorens een integrale aanpak van deze problematiek op lokaal niveau wordt opgezet.

Daarnaast is een andere beperking van dit onderzoek dat er slechts een gering aantal observaties zijn uitgevoerd. Dit heeft als gevolg dat de betrouwbaarheid van de onderzoeksresultaten van de observaties van een lager niveau zijn. Dit is voornamelijk bij de wijkagenten het geval, omdat er slechts twee van de zeven wijkagenten voor acht uur per persoon geobserveerd zijn. Dit is onvoldoende om betrouwbare uitspraken te kunnen doen over hoe de wijkagenten in het algemeen daadwerkelijk te werk gaan omtrent de problematiek van de jonge aanwas. Om desondanks de geringe observaties de betrouwbaarheid van het onderzoeksresultaten te waarborgen dienen de observaties hoofdzakelijk de inhoud van de diepte-interviews over de werkwijzen en de factoren die hierop van invloed zijn te toetsen en eventueel aan te vullen. Om de betrouwbaarheid te versterken wordt dus altijd vanuit meerdere methodes naar een bepaald aspect gekeken en wordt niet op basis van één onderzoeksmethode conclusies getrokken (Yin, 2018: 170-174). Voor vervolgonderzoek is het van belang veelvuldiger te observeren. Dit maakt het mogelijk om grondiger te onderzoeken welke factoren hoe en in hoeverre van invloed zijn op de specifieke verschillende werkwijzen aangaande de jonge aanwas in de drugscriminaliteit. Het voor een langere tijd observeren is immers met uitstekend geschikt voor het analyseren van het feitelijke gedrag van mensen, bijvoorbeeld hoe zij te werk gaan (Bleijenbergh, 2015: 90). Op deze wijze is het dus mogelijk om de verschillende werkwijzen en de factoren die van invloed zijn op de werkwijzen diepgaander te onderzoeken en met een hogere betrouwbaarheid in kaart te brengen.

Het opgestelde theoretische model gaf voldoende structuur aan het onderzoek en alle vooraf opgestelde factoren kwamen binnen de verschillende onderzoeksmethodes duidelijk naar voren. Een evidente afwijking met het opgestelde theoretische model is dat de invloed van tijds- en werkdruk voor de wijkagenten anders blijkt te zijn dan verwacht. De aanname was dat hoge tijds- en werkdruk tot gevolg konden hebben dat de wijkagenten tijdens het dagelijks werk minder in de wijken aanwezig kunnen zijn dan gewenst (Inspectie Justitie en Veiligheid, 2020; Terpstra, 2019; Terpstra & Salet, 2019; Terpstra et al., 2021: 12). Specifiek de rol van tijds- en werkdruk in het dagelijks werk van de wijkagenten bleek wel aanwezig te zijn, maar leek niet

van doorslaggevend belang. Daarentegen legden enkele wijkagenten de nadruk op de hoge werkdruk en het gebrek aan middelen bij de gehele politieorganisatie in plaats van specifiek bij de wijkagenten. Deze wijkagenten gaven aan dat wegens de hoge werkdruk en het tekort aan middelen bij de gehele politieorganisatie, een grondige repressieve aanpak onmogelijk is en zij dit daardoor niet langer zien als hun rol binnen de aanpak van de jonge aanwas. Deze factor beïnvloedt dus niet enkel de daadwerkelijke werkwijzen, maar ook op de opvattingen over hoe een wijkagent de problematiek moet aanpakken. Deze agenten gaven om deze reden aan de problematiek hoofdzakelijk reactief aan te pakken, omdat zij geen andere keuze zouden hebben. Mogelijkerwijs heeft het gebrek aan middelen en hoge werkdruk voor de politieorganisatie als geheel een dusdanige demotiverende invloed dat het ervoor zorgt dat wijkagenten die in eerste instantie repressief gericht waren niet langer proactief werken. Het gevolg van deze notie van werkdruk kan zijn dat het bestaande onderscheid tussen repressieve en preventieve wijkagenten verandert (Terpstra, 2008: 74-75, 2019: 166-167; Van Uden, 2019: 208-211). Voor het grondig in kaart brengen van deze mechanismes is vervolgonderzoek nodig. Op het moment dat dit vervolgonderzoek uitwijst dat het gebrek aan middelen namelijk met regelmaat het ontbreken van een proactieve aanpak van complexe problematiek tot gevolg heeft, kan dit voor de politie en gemeente wetenswaardige inzichten opleveren over hoe zij complexe problematiek realistisch kunnen aanpakken.

5.3.2 Reflectie op mijn rol als onderzoeker

Tot slot is het voor correcte interpretatie van de onderzoeksresultaten van belang om te reflecteren op de eigen rol als onderzoeker en met name de rol als observator (Bleijenbergh, 2015: 90-92). Doordat de focusgroepen, exploratieve interviews en een deel van de individuele diepte-interviews plaatvonden voorafgaand aan het grootste deel van de observaties was het soms tijdens de observaties uitdagend om niet te veel gestuurd te worden door eerdere bevindingen. Dit had voornamelijk tot gevolg dat het complex en tijdrovend was om de waarde van het jongerenwerk in de juiste context te kunnen plaatsen. Ter illustratie werd er bijvoorbeeld bij de focusgroepen en interviews meermaals in negatieve zin gesproken over dat de jongerenwerkers zich voornamelijk focussen op het werk op de leerwerkplaats en daarom minder tijd hebben voor het ambulante werk. Daarbij is het jongerenwerk op de leerwerkplaats dikwijls vrij onoverzichtelijk en ongestructureerd. Deze aspecten maken het voor de andere professionals ingewikkeld om de prestaties van het jongerenwerk op waarde te schatten. Dit had als gevolg dat het onoverzichtelijke en ongestructureerde werk op de leerwerkplaats herhaaldelijk in een negatief daglicht werd gezet door andere professionals. Als onderzoeker

was het eenvoudig om te zien dat het werk op de leerwerkplaats daadwerkelijk onoverzichtelijk en chaotisch kan zijn en dat het een hogere prioriteit heeft dan het ambulante werk.

Bovendien is het als onderzoeker met een universitaire achtergrond onwennig om de waarde van zeer onoverzichtelijk en ongestructureerd werk in te zien, omdat dit geheel anders is dan de gestructureerde werkwereld vol doelstellingen en prestatie indicatoren waar een onderzoeker zelf in functioneert. Het was daarom simpel geweest om snel en volledig in het beeld van de andere professionals over het jongerenwerk mee te gaan. Door intensiever observeren, meermaals analyseren en het bespreken van de onderzoeksresultaten met medeonderzoekers, werd gepoogd een neutrale en open blik te houden tijdens de observaties en de waarnemingen vanuit verschillende standpunten te analyseren. Reeds benoemd is bijvoorbeeld het jongerenwerk op de leerwerkplaats, ondanks het onoverzichtelijke en ongestructureerde werk, cruciaal voor het ontwikkelen en het van de straat houden van de kwetsbare jongeren die bijvoorbeeld momenteel juist niet functioneren op de gestructureerde middelbare school. Mogelijkerwijs is dit wat betreft de werkzaamheden van de professionals zelfs het meest evidente voorbeeld waarin voorkomen wordt dat negatieve rolmodellen kwetsbare jongeren kunnen werven voor de drugscriminaliteit. Des te meer is het van belang om als observator neutraal te blijven en een open blik te houden bij het observeren van complexe problematiek en ingewikkelde relaties, ondanks dat dit niet altijd eenvoudig is.

Naast het zelf neutraal blijven, was het ook van belang om neutraal over te komen naar de participanten (Bleijenbergh, 2015: 90-94). Dit werd gecompliceerd door het feit dat mijn stage plaatsvond bij programma Straatwaarde(n) en deze organisatie nauw verbonden is met de politie. Om ervoor te zorgen dat de jongerenwerkers mij als neutrale onderzoeker zagen werd tijdens het contact met de jongerenwerkers benadrukt dat ik dit onderzoek uitvoer voor mijn studie en werd de rol van het programma Straatwaarde(n) op de achtergrond gehouden. Het creëren van een neutrale uitstraling als onderzoeker moest ook de mate beperken waarin de professionals zich anders gaan gedragen door mijn aanwezigheid (Bleijenbergh, 2015: 90-94). Bovendien heb ik zoveel mogelijk interviews op locatie gehouden voorafgaand aan het observeren en tijdens deze interviews ook contact gelegd met de andere professionals die aanwezig waren, om ervoor te zorgen dat de professionals ook mij konden leren kennen en aan mijn aanwezigheid konden wennen. Dit moest ook de kans verkleinen dat de professionals tijdens het observeren hun gedrag sterk zouden aanpassen door mijn aanwezigheid. Tijdens de observaties merkte ik overigens dat in het begin van de dienst de professionals sterk geneigd waren om veel met mijn aanwezigheid bezig te zijn en mij veel vragen stelden. Naarmate de dienst vorderde of ik vaker aanwezig was geweest, nam dit echter aanzienlijk af omdat de

professionals ten eerste aan mijn aanwezigheid gewend raakten en ten tweede te druk waren met het daadwerkelijke werk en de dingen die plotseling gebeurden om veelvuldig met mijn aanwezigheid bezig te zijn.

Daarnaast bestaan, ongeacht het feit of het lukt om als onderzoeker neutraal over te komen, altijd de risico's dat respondenten niet de volledige waarheid vertellen of bepaalde zaken bewust achterwege laten (Bleijenbergh, 2015: 81). Om toch een volledig beeld te kunnen krijgen werden de verschillende interviews en observaties tussendoor al met elkaar vergeleken. Dit had tot gevolg dat ik gericht wist op welke aspecten ik extra moest letten of naar welke kwesties ik andere respondenten moest vragen als aanvulling. Op dit punt was het voornamelijk een uitdaging om erachter te komen hoe de verhouding tussen de wijkagenten en jongerenwerkers daadwerkelijk is en wat voor zaken zich in het verleden hebben afgespeeld die tot de gebrekkige verstandshouding hebben geleid. In het begin waren verschillende professionals namelijk terughoudend in het vertellen van details over de verstandhouding, of werd geprobeerd bepaalde aspecten te verbloemen.

5.4 Slotsom

Het aanpakken van de lokale problematiek in de jonge aanwas in de drugscriminaliteit is complex. De verschillende professionals die zich in het dagelijks werk richten op het aanpakken van deze problematiek verschillen in opvattingen en werkwijzen. De sleutelactoren voor de lokale aanpak zijn de wijkagenten en de jongerenwerkers en hun verscheidene kerntaken, opvattingen en werkwijzen zijn voor een gemeente elk van cruciaal belang. De complexiteit van de problematiek vergt immers diverse benaderingen vanuit verschillende professionals met hun eigen visies, ideeën, prioriteiten en rollen. Het belangrijkste voor een grondige lokale aanpak is echter dat de professionals elkaar aanvullen en niet negeren of in de weg lopen. Dit is een zeer complexe uitdaging. Een goede samenwerking vraagt veel van zowel de betrokken individuen als van de organisaties waarvoor zij werken. Dit onderzoek heeft hopelijk enkele handreikingen geboden, gericht op het ontwikkelen van de interne afstemming, eigen werkwijzen en informatie-uitwisseling, om de uitdaging aan te gaan en daarmee een weg te vinden waarmee de gevaren van elkaar tegenwerken en verstrikt raken in een ingewikkelde samenwerking vermeden kunnen worden.

Verwijzingen

- Abdallah, S., Boer, N. de, Sonneveld, J., & Spierts, M. (2010). *Goed jongerenwerk vergt goed gesprek*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam, Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO).
- Abdallah, S., Kooijmans, M., & Sonneveld, J. (2016). *Talentgericht werken met kwetsbare jongeren: Ontwikkelwerk, erkenningswerk, verbindingswerk*. Bussum: Coutinho.
- Abraham, M., Van Dijk, B., Hofstra, D., & Spapens, T. (2021). *Aanpak georganiseerde drugscriminaliteit*. Wetenschappelijke Onderzoek- en Documentatiecentrum. <https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/3074/3154-aanpak-georganiseerde-drugscriminaliteit-volledige-tekst.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Adjiembaks, S. D., Boer, A. H., & Oude Lansink, M. J. (2022). *(On)zichtbare beelden van jonge aanwas in de drugscriminaliteit. Een meta-analyse van tien deelonderzoeken in de regio Midden-Nederland*. Veiligheidscoalitie Midden-Nederland en programma Straatwaarde(n). <https://veiligheidscoalitie.nl/action/?action=download&id=2834>
- Andersson Elffers Felix. (2020). *Drugscriminaliteit en daaraan gerelateerde ondermijning: de kosten in beeld*. <https://open.overheid.nl/repository/ronl-cf52f6f1-d006-4dc0-a6d4-121db59fede0/1/pdf/tk-bijlage-drugscriminaliteit-en-daaraan-gerelateerde-ondermijning-de-kosten-in-beeld.pdf>
- Andringa, R. (2021, 16 september). *Utrecht wil jongeren helpen de verlokkingen van cocaïnehandel te weerstaan*. NOS. <https://nos.nl/artikel/2397970-utrecht-wil-jongeren-helpen-de-verlokkingen-van-cocainehandel-te-weerstaan>
- Assema, P., Mesters, I., & Kok, G. (1992). Het focusgroep-interview: een stappenplan. *Tijdschrift voor Sociale Gezondheidszorg*, 70(7), 421-437
- Baviskar, S., & Winter, S. C. (2017). Street-Level Bureaucrats as Individual Policymakers: The Relationship between Attitudes and Coping Behavior toward Vulnerable Children and Youth. *International Public Management Journal*, 20(2), 316-353. <https://doi.org/10.1080/10967494.2016.1235641>
- Bekker, J., & Witte, T. (2014). *Jeugdbeleid in transitie: De rol en invloed van sociale professionals op politiek-bestuurlijk beleidsvorming*. Bussum: Coutinho.
- Bernasco, W., Elffers, H., & Bruinsma, G. (2006). Het waterbedeffect Ruimtelijke neveneffecten van plaatsgebonden maatregelen tegen criminaliteit. *Tijdschrift voor Criminologie*, (48)3. 243-258.

- Bervoets, E. (2015). De straat op: frontlijnwerkers bij jeugdoverlast Het vermeende gat tussen politie- en jongerenwerk. *Cahiers Politiestudies*, 2015-1(34), 69-81.
- Bleijenbergh, I. (2015). *Kwalitatief onderzoek in organisaties* (2de editie). Boom Lemma.
- Boer, H. (2019a, juli 17). *Steeds meer kinderen in cocaïnehandel: 'We zien zelfs 8-jarigen'*. RTL Nieuws. <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/4794321/kinderen-cocainehandel-drugs-bende-steeds-meer-toename>
- Boer, H. (2019b, december 17). *Drugcriminelen ronselen jongeren op school: 'Het gebeurt overal'*. RTL Nieuws. <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/4900091/ondermijning-drugscriminaliteit-jongeren-school-studenten>
- Bruinsma, G., Bernasco, W., & Elffers, H. (2010). Ruimtelijke verplaatsing van criminaliteit: theorie, methodologie en empirie. In E. R. Muller, J. P. van der Leun, L. M. Moerings, & P. J. V. van Calster (Eds.), *Criminaliteit en criminaliteitsbestrijding in Nederland* (1ste druk, pp. 375-396). Kluwer.
- Bunskoek, J., Kempes, M., & Voskuil, K. (2022, 4 juli). *In tal van wijken dreigt 1 op de 8 jongeren drugscrimeel te worden*. RTL Nieuws. <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5318352/aanwas-van-jonge-drugscriminelen-helmond-west-charlois-zicht-op>
- Bureau Regionale Veiligheidsstrategie. (2019). *Wie praat, die gaat Publieksversie Actieplan tegen ondermijnende drugscriminaliteit in Midden-Nederland*. <https://veiligheidscoalitie.nl/save552/Publieksversie%20Regioplan%20-%20Wie%20praat,%20die%20gaat%20-%20verkleind%20bestand.pdf>
- Chidi, H., & Limburg, J. C. (2010). *Samen de straat op*. Travers Welzijn Zwolle.
- Clarijs, R., & Vermeulen, M. (2010). *Duurzamer en integraler jongerenwerk in Tilburg: een haalbaar perspectief?* Tilburg: IVA Beleidsonderzoek en Advies.
- De Winter, M., De Leuw, D., Klap, P., & Valkestijn, M. (2009). *Jongerenwerk verbindt. Rapportage visitatie jongerenwerk Utrecht*. Utrecht: Gemeente Utrecht/Nederlands Jeugd Instituut.
- De Meere, F., & Stoutjesdijk, F. (2019). *Náást de jongeren. De staat van professioneel jongerenwerk in Nederland*. Utrecht: Verwey-Jonger Instituut.
- Doorewaard, H., Kil, A., & Van de Ven, A. (2015). *Praktijkgericht kwalitatief onderzoek*. Amsterdam: Boom Lemma uitgevers
- El Hadioui, I. (2011). *Hoe de straat de school binnendringt: Denken vanuit de pedagogische driehoek van de thuiscultuur, de schoolcultuur en de straatcultuur*. Amsterdam: Van Gennep.

- Evans, T. (2011). Professionals, Managers and Discretion: Critiquing Street-Level Bureaucracy, *The British Journal of Social Work*, (41)2, 368-386.
<https://doi.org/10.1093/bjsw/bcq074>
- Hartman, C., & Tops, P. (2005). *Frontlijnsturing. Uitvoering op de publieke werkvloer van de stad*. Den Haag: Kenniscentrum Grote Steden STIP.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. Berkeley: University of California Press.
- Inspectie Justitie & Veiligheid (2020). *Lokale handhaving door de politie*. Den Haag: ministerie van Justitie & Veiligheid.
- Johnston, L., & Shearing, C. (2003). *Governing Security. Explorations in policing and justice*. London/New York: Routledge.
- Khonraad, S., & Dozy, M. (2013). Opbouwwerk Verbindend vakmanschap in de frontlinie. In J. A. Moors & E. J. A. Bervoets (Red.), *Frontlijnwerkers in de veiligheidszorg* (1ste druk, pp. 123-135). Boom Lemma uitgevers.
- Kooijmans, M. J. B. (2016). *Talent van de straat: Jongerenwerk als preventiestrategie*.
- Kooijmans, M. J. B., & Spierts, M. (2012). Jeugd- en jongerenwerk- eigentijdse professionalisering. In T. Notten, & F. Spierings (red.), *Zorgen om de jeugd: Tussen paniek en passende voorzieningen* (pp. 139-257). Den Haag: Boom Lemma.
- Lipsky, M. (1980). *Street-level Bureaucracy: Dilemmas of the Individual in Public Services*. New York: Russel Sage Foundation.
- Lipsky, M. (2010). *Street-Level Bureaucracy: Dilemmas of the Individual in Public Services*, 30th anniversary expanded ed. New York: Russell Sage Foundation.
- Loeber, R., Slot, W., Laan, P. van der, Hoeve, M., & Graas, D. (red.) (2010). *Misdadigers van morgen? Over de ontwikkeling en effectieve aanpak van jeugddelinquentie onder twaalfminners*. Amsterdam: SWP.
- Maynard-Moody, S., & Musheno, M. (2003). *Cops, Teachers, Counsellors* (New title ed.). Amsterdam University Press.
- Metz, J. W. (2020). De betekenis van het jongerenwerk voor preventie Een stand van zaken. *Mens & Maatschappij*, 95(2), 113-131. <https://doi.org/10.5117/MEM2020.2.003>.
[METZ](#)
- Metz, J.W., & Sonneveld, J. (2018). *Methodisch werken in het jongerenwerk*. Hogeschool van Amsterdam, Amsterdams Kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie.

- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2021, 24 december). *Tegengaan drugshandel en drugssmokkel*. Drugs | Rijksoverheid.nl. Geraadpleegd op 22 maart 2022, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/drugs/tegengaan-drugshandel-en-drugssmokkel>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2022a, 11 januari). *Ondermijnende criminaliteit*. Ondermijning | Rijksoverheid.nl. Geraadpleegd op 22 maart 2022, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ondermijning/ondermijnende-criminaliteit>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2022b, februari 8). *Factsheet voor professionals over de stand van zaken ondermijningswetgeving per 1 januari 2022*. Publicatie | Rijksoverheid.nl. Geraadpleegd op 22 maart 2022, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ondermijning/documenten/publicaties/2020/04/06/factsheet-voor-professionals-over-de-stand-van-zaken-ondermijningswetgeving-per-1-april-2020>
- Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2013). *Kompas transitie jeugd en veiligheidshuizen*. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Moen, N. (2020, februari 10). *Goed voorbeeld: 'Brede preventie aanpak van ondermijning'*. Gemeente.nu. <https://www.gemeente.nu/veiligheid/goed-voorbeeld-brede-preventieve-aanpak-van-ondermijning/>
- Moonen, F. (2022, januari 31). *Campagne moet Limburgse jongeren op juiste pad brengen*. 1Limburg. <https://www.1limburg.nl/campagne-moet-limburgse-jongeren-op-juiste-pad-brengen>
- Moors, J. A., & Bervoets, E. J. A. (2013). *Frontlijnwerkers in de veiligheidszorg*. Boom Lemma.
- Moors, J. A. (2013). Brede scholen, jongerenwerkers en de wijk, een verhaal over (vreemde) verbanden. In J. A. Moors & E. J. A. Bervoets (Red.), *Frontlijnwerkers in de veiligheidszorg* (1ste druk, pp. 61-78). Boom Lemma uitgevers.
- Nielsen, V.L. (2006). Are street-level bureaucrats compelled or enticed to cope? *Public Administration*, 84(4), 861889.
- NOS. (2022, 17 september). *Nederland als narcostaat? Bekijk hier de serie over drugs*. <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2398172-nederland-als-narcostaat-bekijk-hier-de-serie-over-drugs>

- Programma Straatwaarde(n). (2020). *Definiëring Jonge aanwas, doorgroeier, negatieve rolmodel*. Veiligheidscoalitie Midden-Nederland. <https://veiligheidscoalitie.nl/apothekerskast/georganiseerde-ondermijnende-crim/straatwaarden2/kennis-en-analyse/>
- Raad van State. (2019). De rol van gemeenten in de bestuurlijke en integrale aanpak van ondermijning. *Kamerstukken II 2018/19*, 29911 nr. 233 blg-878721. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29911-244.html#>
- Regionale Informatie en Expertise Centrum Midden-Nederland. (2021). *Jaaroverzicht 2020 Straatwaarde(n)* <https://veiligheidscoalitie.nl/apothekerskast/georganiseerde-ondermijnende-crim/straatwaarden2/wat-doet-straatwaarden-1//>
- Rijnders, J., Manders, W., & Metz, J. (2021). Werkzame elementen en randvoorwaarden in de samenwerking tussen jongerenwerk en scholen voor voortgezet onderwijs. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 30(3), pp.17–36. <http://doi.org/10.54431/jsi.661>
- Sandfort, J., & Moulton, S. (2015). *Effective implementation in practice: Integrating public policy and management* (1st ed.). Jossey Bass.
- Schaap, D. (2018). *The police, the public, and the pursuit of trust. A cross-national, dynamic study of trust in the police and police trust-building strategies*. The Hague: Eleven International Publishing.
- Sieckelinck, S. (2022). *Professioneel jongerenwerk: een love tori*. Academische Uitgeverij Eburon.
- Sonneveld, J., & Metz, J. (2019). *De Doelgroep van het Jongerenwerk in Cijfers: Wie maken gebruik van jongerenwerk en op welke manier?* Hogeschool van Amsterdam.
- Spapens, T. (2021, 6 oktober). *Nederland is nog geen narcostaat, maar daadkracht tegen drugscriminaliteit is nodig*. Trouw. <https://www.trouw.nl/opinie/nederland-is-nog-geen-narcostaat-maar-daadkracht-tegen-drugscriminelen-is-nodig~b29e1c89/>
- Spierts, M. (2014). *De stille krachten van de verzorgingsstaat: Geschiedenis en toekomst van sociaal-culturele professionals*. Amsterdam: Van Gennep.
- Stebbins, R. A. (2001). *Exploratory Research in the Social Sciences*. Sage University Papers Series on Qualitative Research Methods, Vol. 48. Thousand Oaks, CA: Sage
- Sutherland, E. (1947). *Principles of Criminology*. Chicago: Lippincott.
- Sutherland, E., & Cressey, D. (1974). *Criminology* (9th ed.). Philadelphia: Lippincott.
- Terpstra, J. B. (2008). *Politiewetenschap 46 - Wijkagenten en hun dagelijks werk* (1ste editie). Sdu.

- Terpstra, J. B. (2019). *Wijkagenten en veranderingen in hun dagelijks werk. Verslag van een onderzoek*. Den Haag: Politie & Wetenschap.
- Terpstra, J. B., & Kouwenhoven, R. (2004). *Samenwerking en netwerken in de lokale veiligheidszorg*. Zeist: Kerckebosch.
- Terpstra, J. B., & Salet, R. (2019). 'The contested community police officer: an ongoing conflict between different institutional logics'. *International Journal of Police Science & Management*, 21(4), 244-253.
- Terpstra, J. B., Salet, R., Van Duijneveldt, I., & Havinga, T. (2021). *Gebiedsgebonden politiewerk in ontwikkeling*. Politie & Wetenschap.
- Terpstra, J. B., & Swami-Persaud, A. (2021). *Dealen met Drugs een verkennend fenomeenonderzoek naar jongeren in de drugscriminaliteit in Noord-Holland*. Noord-Holland Samen Veilig. <https://www.nh-sv.nl/nieuws/?id=103>
- Valkestijn, M., Bakker, P. P., Hilverdink, P., & Metz, J. (2015). *Jongerenwerk in beeld Voor partners in de wijk*. Nederland Jeugd Instituut. <https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-05/%28320799%29-Jongerenwerk-in-beeld.pdf>
- Van Dam, C., & Zwikker, N. (2008). *Jongerenwerker. Beroepenstructuur zorg en welzijn*. Utrecht: Movisie.
- Van der Torre, E. J., Kuppens, J., Ferwerda, H. B., & Van Bolhuis, V. J. (2007). *De kerntakendiscussie: verloop, opbrengsten en barrières*. COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement en Bureau Beke. https://www.politieenwetenschap.nl/publicatie/pw_verkenningen/2007/de-kerntakendiscussie-verloop-opbrengsten-en-barrieres-73/
- Van der Torre, E. J. (2007). Politiecultuur. In: C. J. C. F. Fijnaut et al. (eds.), *Politie. Studies over haar werking en organisatie*, Deventer: Kluwer, 2007 (2e druk), 495-522.
- Van der Torre, E. J., & Tops, P. (2021). *Groningse Praktijken een analyse van (de gemeentelijke aanpak) van ondermijning*. De gemeente Groningen.
- Van der Vijver, C. D., Meershoek, A. J., & Slobbe, D. F. (2001). *Kerntaken van de politie. Een inventarisatie van heersende opvattingen*, Zeist: Kerckebosch.
- Van Dijk, A., & Noorda, J. (2015). Politie en professioneel jongerenwerk als partners. *Cahiers Politiestudies*, 2015-1(34), 83-99.
- Van Dijk, J. J. M., & de Waard, J. (1991). A two-dimensional typology of crime prevention projects: With a bibliography. *Criminal justice abstracts*, 483-503.

- Van Dijk, J. J. M. (2010). Revisiting the 'dark number of crime'. In M. Herzog-Evans (ed.), *Transnational Criminology Manual* (Transnational Criminology Manual; No. 2). Wolf Legal Publishers (WLP).
- Van Geest, H. (2022, maart 17). *Campagne om weerbaarheid tegen criminaliteit in buitengebied te vergroten*. Glastuinbouw Nederland. <https://www.glastuinbouw.nl/nieuws/campagne-om-weerbaarheid-tegen-criminaliteit-in-buitengebied-te-vergroten/>
- Van Steden, R., Anholt, R., & Koetsier, R. (2021). *De kracht van gebiedsgebonden politiewerk Een internationale literatuurstudie*. Politie Nederland. <https://nscr.nl/app/uploads/2021/03/VanSteden-Anholt-Koetsier-2021-De-kracht-van-GGP.pdf>
- Van Trigt, M. (2020). Beter zicht op crimineel. *Binnenlands Bestuur*. <https://www.binnenlandsbestuur.nl/digitaal/beter-zicht-op-crimineel>
- Van Uden, A. (2019). *Jeugdgroepen en goed politiewerk* (1ste editie). Boom Lemma.
- Van Wijk, A., Van Esseveldt., Broekhuizen, J., & Bervoets, E. (2021). *Jongeren en georganiseerde drugscriminaliteit in de regio Den Haag*. Bureau Beke. https://bureaubeke.nl/wp-content/uploads/2022/03/Download_Bekereeks_Jongeren_georg_drugscrim_regio_Den_Haag.pdf
- Vedung, E. (2015). Autonomy and street-level bureaucrats' coping strategies. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 2015(2), 15-19. <https://doi.org/10.3402/nstep.v1.28643>
- Veiligheidscoalitie Midden-Nederland. (2021, juni 11). *Pilot onderwijsprogramma Kapot Sterk Afgerond (Jeugdjournaal en EenVandaag)*. <https://veiligheidscoalitie.nl/nieuws/?id=1857>
- Veiligheidscoalitie Midden-Nederland. (z.j.a). *Kennis en analyse*. Geraadpleegd op 29 april 2022 van <https://veiligheidscoalitie.nl/apothekerskast/georganiseerde-ondermijnende-crim/straatwaarden2/kennis-en-analyse/>
- Veiligheidscoalitie Midden-Nederland. (z.j.b). *Wat doet Straatwaarde(n)*. Geraadpleegd op 29 april 2022 van <https://veiligheidscoalitie.nl/apothekerskast/georganiseerde-ondermijnende-crim/straatwaarden2/wat-doet-straatwaarden-1/>
- Vennix, J. A. M. (2016). *Onderzoeks- en interventiemethodologie* (6e editie). Harlow: Pearson Education. ISBN: 9789043035187
- Vogelvang, B. (2013). Wetenschappelijke kennis over de aanpak van jeugdcriminaliteit in de transitie jeugdzorg: Invalshoek of vergeethoek? *Proces*, 92(6), 358-369.

- Wegwijzer jeugd en veiligheid. (2021, maart 12). *Koppelwerk*. <https://wegwijzerjeugdenveiligheid.nl/instrumenten/database-aanpakken-jeugdgroepen/koppelwerk>
- Winter, S., & Nielsen, V.L. (2008). *Implementering af politik* [Implementation of public policy]. Århus: Academica.
- Yin, R. K., & Davis, D. (2007). Adding new dimensions to case study evaluations: The case of evaluating comprehensive reforms. In G. Julnes & D. J. Rog (eds.), *Informing federal policies for evaluation methodology* (New Directions in Program Evaluation, No. 113, pp. 75–93). San Francisco: Jossey-Bass.
- Yin, R. K. (2018). *Case Study Research and Applications* (6th Revised edition). SAGE Publications.
- Zacka, B. (2017). *When the State Meets the Street: Public Service and Moral Agency*. Belknap Press: An Imprint of Harvard University Press.

Bijlage A. Overzicht van soorten professionals per focusgroep

1. Deelnemers focusgroep 1

- Medewerker van Openbare Orde en Veiligheid van gemeente De Hanzesloot
- Halt medewerker
- Jeugdconsulent
- Reclassering medewerker 1
- Reclassering medewerker 2
- Conciërge van middelbare school dorp A
- Operationeel expert gebiedsgebonden politie zorg en veiligheid

2. Deelnemers focusgroep 2

- Jeugdreclassering medewerker 1
- Jeugdreclassering medewerker 2
- Maatschappelijk werker
- Veiligheidshuis medewerker 1
- Veiligheidshuis medewerker 2
- Restauranteigenaar uit dorp A
- Conciërge middelbare school dorp B
- Wijkagent jeugd (wijkagent 5)
- Rechercheur/oud wijkagent dorp A
- Jongerenwerker 4
- Jeugd-boa

Bijlage B. Focusgroepen topicslist

De topiclist is de vaste topiclist die het programma Straatwaarde(n) binnen onderzoekslijn 1 gebruikt voor de focusgroepen. De tekst in het rood zijn vragen die specifiek voor dit onderzoek zijn toegevoegd aan de bestaande topiclist.

1. Verschijningsvormen Cocaïne

- I. Wat? Verschijningsvormen (Handel/productie/gebruik/transport/opslag)
- II. Waar? Locaties
- III. Hoe? (Werkwijze)

2. Jonge aanwas & negatieve rolmodellen

- I. Wie? (Wat is het profiel van de jonge aanwas? Bijvoorbeeld leeftijd, sekse, soort gezin)
- II. Waar? Locaties (straten/buurtten/pleinen/winkels/scholen)
- III. Wie? (Wat is het profiel van negatieve rolmodellen? Bijvoorbeeld sekse, leeftijd, soort gezin houding)
- IV. Waar? Locaties (straten/buurtten/pleinen/winkels/scholen)
- V. Hoe: (Is er sprake van rekrutering van jonge aanwas door negatieve rolmodellen en hoe? In hoeverre speelt sociale media bijvoorbeeld een rol?)

3. Netwerken/Sociale voedingsbodem

- I. Gezinsfactoren? (Denk aan criminele families, beïnvloedingslijnen)
- II. Wijkfactoren? (Demografische kenmerken, dynamieken, scholen, winkels, ontmoetingsplekken)
- III. Hoe? (Geweld, intimidatie, manier van rekrutering, omkoping, afpersing, mensenhandel)

Vraag voorafgaand aan het kopje over het handelingsperspectief:

- **Wat is het voornaamste probleem binnen de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit?**

4. Handelingsperspectief

Vraag voorafgaand aan wat wel en niet werkt in de aanpak:

- **Wat wil je precies aanpakken binnen de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit?**

- I. **Wat werkt in de aanpak van jonge aanwas? (Ervaringen, werkzame bestanddelen, voorwaarden etc.)**

- II. Wat werkt niet in de aanpak van jonge aanwas? (Ervaringen, werkzame bestanddelen, voorwaarden)
- III. Wat heb je nodig in de aanpak van jonge aanwas? (Ervaringen, werkzame bestanddelen, voorwaarden)

Bijlage C. Wijkagenten diepte-interview topiclist

Rood = Dimensie van het onderzoek

Gemarkeerd = Doorvragen als het interessant lijkt/ persoon veel over lijkt te weten

A Dagelijks werk **opvatting over eigen rol**

1. Wat zijn in het algemeen uw belangrijkste taken binnen het dagelijks werk?
2. Wat zijn specifiek gericht op jongeren uw belangrijkste taken binnen het dagelijks werk?

B Opvattingen en werkwijze omtrent de problematiek van de jonge aanwas

Opvatting over wat het probleem is en wat de oplossing is

3. Hoe ziet de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit eruit?
  - I. Wat zijn de voornaamste problemen die leiden tot de jonge aanwas in de drugscriminaliteit?
  - II. Waardoor worden de voornaamste problemen die leiden tot de jonge aanwas in de drugscriminaliteit veroorzaakt?
    - i. Bij geen antwoorden aandragen hoe zij denken over suggesties als, jongeren worden niet voldoende geholpen, geen goede opsporing, geen goede aanpak van negatieve rolmodellen
  - III. Waarom zijn volgens uw opvatting dit de voornaamste problemen die leiden tot de jonge aanwas in de drugscriminaliteit?
    - i. Letten op of het bij de opvattingen over de belangrijkste taken van het werk past
  - IV. Is er een visie van uw leidinggevende (bijvoorbeeld teamchef) op deze problematiek? Zo ja, hoe ziet deze visie eruit?
    - i. Welke rol speelt deze visie? Zoals afspraken, beslissingsvrijheid.
4. Hoe ziet idealiter goed werk omtrent jongeren die mogelijk de drugscriminaliteit ingaan eruit?
  - I. Wanneer bent u van mening dat u uw werk omtrent jongeren die mogelijk de drugscriminaliteit ingaan goed heeft gedaan?
(Ook vragen naar voorbeelden uit het verleden waarbij de aanpak goed was of voorbeelden waarbij de aanpak niet goed werkte)
Mogelijk doorvragen op:
    - i. Welke stappen moet u in uw dagelijks werk daarvoor nemen?

Daadwerkelijk werkwijze en invloed van factoren

5. Op welke wijze pakt u de reeds genoemde problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit aan in het dagelijks werk?

Doorvragen op preventief werken, criminele activiteiten registreren en handhaven.

- I. Waarom vooral deze aspecten en andere niet?
- II. Door vragen naar rol van:
  - i. Rol tijds- en werkdruk (Ook vragen naar: hoeveel tijd steekt u in deze problematiek en is dat volgens u voldoende tijd?)
  - ii. Rol leidinggevende en rol interne afdelingen als recherche
  - iii. Rol samenwerking met externe partners:

Wat kunnen welke andere partijen doen en waarom

6. In hoeverre is uw werkwijze omtrent deze problematiek overeenkomstig met de werkwijze van de andere wijkagenten binnen uw werkgebied?

- I. En in hoeverre overeenkomstig met de werkwijze van de jongerenwerkers binnen uw werkgebied?

Doorvragen op: zijn de verschillen en overeenkomsten een probleem en waarom wel of niet?

Bijlage D. Jongerenwerkers diepte-interview topiclist

Rood = Dimensie van het onderzoek

Gemarkeerd = Doorvragen als het interessant lijkt/ persoon veel over lijkt te weten

A Dagelijks werk **opvatting over eigen rol**

1. Wat zijn in het algemeen uw belangrijkste taken binnen het dagelijks werk?
2. Wat zijn specifiek gericht op jongeren uw belangrijkste taken binnen het dagelijks werk?

B Opvattingen en werkwijze omtrent de problematiek van de jonge aanwas

Opvatting over wat het probleem is en wat de oplossing is

3. Hoe ziet de problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit eruit?
  - I. Wat zijn de voornaamste problemen die leiden tot de jonge aanwas in de drugscriminaliteit?
  - II. Waardoor worden de voornaamste problemen die leiden tot de jonge aanwas in de drugscriminaliteit veroorzaakt?
    - i. Bij geen antwoorden aandragen hoe zij denken over suggesties als, jongeren worden niet voldoende geholpen, geen goede opsporing, geen goede aanpak van negatieve rolmodellen
  - III. Waarom zijn volgens uw opvatting dit de voornaamste problemen die leiden tot de jonge aanwas in de drugscriminaliteit?
    - i. Letten op of het bij de opvattingen over de belangrijkste taken van het werk past
  - IV. Is er een visie van uw leidinggevende op deze problematiek? Zo ja, hoe ziet deze visie eruit?
    - i. Welke rol speelt deze visie? Zoals afspraken, beslissingsvrijheid.
4. Hoe ziet idealiter goed werk omtrent jongeren die mogelijk de drugscriminaliteit ingaan eruit?
  - I. Wanneer bent u van mening dat u uw werk omtrent jongeren die mogelijk de drugscriminaliteit ingaan goed heeft gedaan?
(Ook vragen naar voorbeelden uit het verleden waarbij de aanpak goed was of voorbeelden waarbij de aanpak niet goed werkte)
Mogelijk doorvragen op:
    - i. Welke stappen moet u in uw dagelijks werk daarvoor nemen?

Daadwerkelijk werkwijze en invloed van factoren

5. Op welke wijze pakt u de reeds genoemde problematiek van de jonge aanwas in de drugscriminaliteit aan in het dagelijks werk?

Doorvragen op preventief werken, criminele activiteiten registreren en handhaven.

- I. Waarom vooral deze aspecten en andere niet?
- II. Door vragen naar rol van:
  - i. Rol tijds- en werkdruk (Ook vragen naar: hoeveel tijd steekt u in deze problematiek en is dat volgens u voldoende tijd?)
  - ii. Rol leidinggevende en rol politieke druk
  - iii. Rol samenwerking met externe partners:

Wat kunnen welke andere partijen doen en waarom?

6. In hoeverre is uw werkwijze omtrent deze problematiek overeenkomstig met de werkwijze van de andere jongerenwerkers binnen uw werkgebied?

- I. En in hoeverre overeenkomstig met de werkwijze van de wijkagenten binnen uw werkgebied?

Doorvragen op: zijn de verschillen en overeenkomsten een probleem en waarom wel of niet?

Bijlage E. Observatieschema wijkagenten

Topics aangeduid met 1= werk dat niet direct met jongeren te maken heeft.

Topics aangeduid met 2= werk dat direct met jongeren te maken heeft.

Gemarkeerd geel= Hoe is iets te herkennen/ waar op te letten.

Gemarkeerd rood=Doorvragen

I De taken/ activiteiten van de agent?

1a. Welke taken/ activiteiten voert de wijkagent voornamelijk uit?

- Noteer **gedetailleerde taak/ activiteit beschrijving** en daarnaast de locatie, het tijdstip en hoelang het duurt.

2a. Welke taken/ activiteiten specifiek gericht op jongeren voert de wijkagent uit?

- Noteer **gedetailleerde taak/ activiteit beschrijving** en daarnaast de locatie, het tijdstip en hoelang het duurt.

II De werkwijze van de wijkagent:

1b. Op welke wijze gaat de wijkagent te werk bij de taken/ activiteiten die niet specifiek gericht zijn op jongeren?

- Voornamelijk preventieve, reactieve, repressieve taken/ activiteiten?
  - Noteer met welk aspecten van het werk de taak/ activiteit te maken heeft en waarom deze meer preventief, reactief op repressief te interpreteren zijn.
- Gaat deze taak/ activiteit indirect wel over jongeren en op welke wijze?
  - Bijvoorbeeld bellen, schrijven, vergaderen over jongeren of de rol van ouders.
- Veel tijd kwijt aan taken/ activiteiten op het bureau?
  - Noteer wat voor taken/ activiteiten dit zijn en met welke aspecten van het werk deze taken/ activiteiten te maken hebben.
- Is er sprake veel contact met burgers tijdens het werk?
  - Op welke wijze is er contact met de burger? (Bijvoorbeeld op straat, telefonisch, overleggen inloopsessies)
  - Met wat voor burger is er contact? (Bijvoorbeeld willekeurige burger op straat of iemand met een bepaalde vraag of melding of iemand die voor overlast zorgt)
  - Kennen de burgers en de wijkagent elkaar goed?
    - Goed kennen: begroeten bij naam, wijkagent weet persoonlijke dingen over burger.

- Wijkagent stapt zo maar op burgers af of burgers op de wijkagent of alleen als er een bepaalde aanleiding is bijvoorbeeld overlast
- Enkel formele of ook informele gesprekken
- Formeel: Enkel gesprek omtrent de taak/ activiteit
- Informeel: Ook praatje over hoe het gaat of wat er nog meer speelt in de wijk.
- Begint de wijkagent in contact met volwassenen zelf over de jongeren?
Kaart problematiek omtrent de jonge aanwas in de drugscriminaliteit aan? Zo ja op welke wijze, en wat wordt er aangekaart?

2b. Op welke wijze gaat de wijkagent te werk bij de taken/ activiteiten die specifiek gericht zijn op jongeren?

- Hoe komt de wijkagent met de jongeren in contact?
  - Stapt wel of niet zelf op jongeren af om een praatje te houden
  - Jongeren komen wel of niet uit zichzelf naar de wijkagent toe
  - Stapt wel of niet af op jongeren af die waarvan hij of zij ziet dat zij iets verkeerd doen
  - Reageert op een melding over overlast
- Hoe presenteert de wijkagent zich naar de jongeren?
  - In de auto, op de fiets of lopend
- Hoe is de houding naar de jongeren toe?
  - Open houding: ontspannen lichaamshouding, informele begroeting en informele gesprekken, interesse tonen naar hoe het met de jongeren gaat
  - Gesloten houding: Gesloten lichaamshouding, formele begroeting, geen gesprek of gesprek over wat er niet goed gaat, bijvoorbeeld overlast, geen persoonlijke interesse naar hoe het met de jongeren gaat.
- Op welke wijze schrijft een wijkagent een boete uit aan jongeren die in overtreding begaan?
  - Voornamelijk repressief: enkel formeel benoemen wat de overtreding is en dat zij daarom een boete krijgen
  - Naar repressief optreden zijn er preventieve raakvlakken: uitleggen waarom zij een boete krijgen, waarom iets niet mag.
- Enige mate van vertrouwensrelatie kenbaar?
  - Wijkagent en jongeren lijken elkaar te kennen

- Wijkagent kan zo maar op de jongeren afstappen of de jongeren komen naar de wijkagent toe
- Wijkagent weet veel te vertellen over de persoonlijke ontwikkeling van de jongeren
- Jongeren vertellen openlijk aan de wijkagent wat er speelt in de buurt en hoe het met hun gaat
- Kaart de wijkagent problematiek omtrent de jonge aanwas in de drugscriminaliteit aan?
  - Wat kaart de wijkagent aan?
  - Op welke wijze doet de wijkagent dit?
Ondervragend of meer op informele verkennende wijze
  - Waarom doet de wijkagent dit?
Om criminele activiteiten in kaart te brengen of meer om te kijken wat er speelt in de onder de jongeren en te kijken wat voor hulp jongeren eventueel nodig hebben.
Constateren door: Wat benoemt de wijkagent er zelf over, registreert hij de informatie of was het slechts een informeel tussendoor. Ook zo snel mogelijk na het gesprek aan de wijkagent vragen waarom hij de problematiek omtrent de jonge aanwaartte (op een open wijze vragen)

III. Factoren die van invloed zijn op de werkwijze

- Rol tijds- en werkdruk tijdens het dagelijks werk
  - Wijkagent kan per taak genoeg tijd nemen?
Oogt ontspannen of gespannen, kijkt wel of niet vaak naar hoe laat het is, hoeft gesprekken met collega's, partners of burgers wel of niet steeds af te kappen.
  - Rol prestatiedoelen?
Zijn er wel of geen duidelijke doelen die de wijkagent moet halen, hoeveel tijd kost dit en vindt de wijkagent dit veel of weinig tijd, oogt dit voor de wijkagent belastend, geeft dit veel richting aan wat de wijkagent doet of heeft de wijkagent het er amper over.
Let op of de wijkagent dit zelf benoemt of er ergens doelen beschreven zijn.
Tussendoor aan de wijkagent vragen wanneer er taken/ activiteiten uitgevoerd worden of er bepaalde doelen zijn.

- Is er tijd om de wijk in te gaan zonder dat er andere taken/ activiteiten uitgevoerd moeten worden?
 Hoeveel tijd is hiervoor, lijkt de wijkagent dit genoeg tijd te vinden?
 Praat de wijkagent positief over meer tijd in de wijk of lijkt de wijkagent het niet een belangrijk punt te vinden (bested graag tijd op het politiebureau).
- Rol leidinggevende en interne partners
  - Is er sprake van veel sturing tijdens het werk door een leidinggevende (bijvoorbeeld teamchef)?
 Wijkagent heeft het veel of weinig over wat een leidinggevende wilt, er is veel of weinig contact met de leidinggevende, wijkagent heeft opdrachten mee gekregen vanuit de leidinggevende of kent juist veel vrijheid
 Bij geen zichtbaar contact met de leidinggevende letten op wat de wijkagent zelf over de leidinggevende zegt en doorvragen of er een duidelijke visie is van een leidinggevende en wat deze visie is.
  - Hoe is de rol van interne partners (bijvoorbeeld de recherche)?
 Wijkagent praat positief of negatief over de interne partners, er is veel of weinig contact tijdens het werk met de interne partners, wordt de wijkagent zelf benaderd door de interne partners of moet het contact geheel komen uit de kant van de wijkagent
 Als er contact is met bijvoorbeeld de recherche (ook via de telefoon) doorvragen op hoe het contact is, waar het in grote lijnen overgaat, wie meestal met wie contact opneemt.
- Rol van externe partners
  - Is er contact met externe partners omtrent de taken/ activiteiten gericht op jongeren?
 Met welke externe partners?
  - Op welke wijze hebben zij contact?
 Op een bepaalde locatie, telefonisch, mail?
 Formeel of informeel contact?
  - Waar gaat het contact omtrent de jongeren over?
  - Wat is de rol van deze partners?
 Wat doen de partners in welke situatie?
  - Hoe is de houding van de wijkagent naar de externe partners toe?

Wijkagent en externe partners lijken elkaar goed of niet goed te kennen, informeel of enkel formeel contact, wijkagent spreekt positief of negatief over de partners, wijkagent benaderd de partners zelf of partners zoeken contact met de wijkagent.

- Zijn er andere factoren die duidelijk van invloed zijn op de werkwijze?
Welke factoren, op welke wijze en wanneer?

Bijlage F. Observatieschema jongerenwerkers

Topics aangeduid met 1= werk dat niet direct met jongeren te maken heeft.

Topics aangeduid met 2= werk dat direct met jongeren te maken heeft.

Gemarkeerd geel= Hoe is iets te herkennen/ waar op te letten.

Gemarkeerd rood=Doorvragen

I De taken/ activiteiten van de jongerenwerker?

1a. Welke taken/ activiteiten voert de jongerenwerker voornamelijk uit?

- Noteer **gedetailleerde taak/ activiteit beschrijving** en daarnaast de locatie, het tijdstip en hoelang het duurt.

2a. Welke taken/ activiteiten specifiek gericht op jongeren voert de jongerenwerker uit?

- Noteer **gedetailleerde taak/ activiteit beschrijving** en daarnaast de locatie, het tijdstip en hoelang het duurt

II De werkwijze van de jongerenwerker:

1b. Op welke wijze gaat de jongerenwerker te werk bij de taken/ activiteiten die niet specifiek gericht zijn op jongeren?

- Gaat deze taak/ activiteit indirect wel over jongeren en op welke wijze?
  - Bijvoorbeeld bellen, schrijven, vergaderen over jongeren of de rol van ouders.
- Veel tijd kwijt aan administratieve op praktische zaken op de leerwerkplaats?
  - Noteer wat voor taken/ activiteiten dit zijn en met welke aspecten van het werk deze taken/ activiteiten te maken hebben.
- Is er sprake veel contact met burgers tijdens het werk?
  - Op welke wijze is er contact met de burger? (Bijvoorbeeld op straat, telefonisch, overleggen inloopsessies)
  - Met wat voor burger is er contact? (Bijvoorbeeld willekeurige burger op straat of iemand met een bepaalde vraag of melding of iemand die voor overlast zorgt)
  - Kennen de burgers en de jongerenwerker elkaar goed?
    - Goed kennen: begroeten bij naam, jongerenwerker weet persoonlijke dingen over burger.
  - Jongerenwerker stapt zo maar op burgers af of burgers op de jongerenwerkers of alleen als er een bepaalde aanleiding is bijvoorbeeld overlast
  - Enkel formele of ook informele gesprekken

Formeel: Enkel gesprek omtrent de taak/ activiteit

Informeel: Ook praatje over hoe het gaat of wat er nog meer speelt in de wijk.

○ Begint de jongerenwerker in contact met volwassenen zelf over de jongeren?

Kaart problematiek omtrent de jonge aanwas in de drugscriminaliteit aan? Zo ja op welke wijze, en wat wordt er aangekaart?

2b. Op welke wijze gaat de jongerenwerker te werk bij de taken/ activiteiten die specifiek gericht zijn op jongeren?

- Hoe komt de jongerenwerker met de jongeren in contact?
  - Stapt wel of niet zelf op jongeren af om een praatje te houden
  - Jongeren komen wel of niet zelf naar de jongerenwerker toe
  - Stapt wel of niet af op jongeren af die waarvan hij of zij ziet dat zij iets verkeerd doen
  - Reageert op een melding over overlast
- Hoe presenteert de jongerenwerker zich naar de jongeren?
  - Fietst of loopt door de wijk of bevindt zich voornamelijk op de leerwerkplaats
- Hoe is de situatie op de leerwerkplaats?
  - Hoe is de leerwerkplaats ingericht?
    - Wat voor ruimtes?
    - Wat is er te doen?
    - Hoe is de sfeer van de leerwerkplaats? (Bijvoorbeeld netjes in gericht of rommelig, veel kleuren of grijs)
  - Wie zijn er aanwezig? (Vaste groep jongeren of veranderlijk?)
  - Hoe is de interactie op de leerwerkplaats?
    - Krijgen jongeren veel taken/ activiteiten toegeschreven of veel vrijheid?
    - Welke taken/ activiteiten voeren de jongeren uit?
    - Werken de jongeren samen of individueel?
    - Werken de jongeren in dezelfde of aparte ruimtes?
- Hoe is de houding naar de jongeren toe?
  - Open houding: ontspannen lichaamshouding, informele begroeting en informele gesprekken, interesse tonen naar hoe het met de jongeren gaat.
  - Gesloten houding: Gesloten lichaamshouding, formele begroeting, geen gesprek of gesprek over wat er niet goed gaat, bijvoorbeeld overlast, geen persoonlijke interesse naar hoe het met de jongeren gaat.

- Enige mate van vertrouwensrelatie kenbaar?
  - Jongerenwerker en jongeren lijken elkaar te kennen
  - Jongerenwerker kan zo maar op de jongeren afstappen of de jongeren komen naar de jongerenwerker toe
  - Jongerenwerker weet veel te vertellen over de persoonlijke ontwikkeling van de jongeren
  - Jongeren vertellen openlijk aan de jongerenwerker wat er speelt in de buurt en hoe het met hun gaat
- Kaart de jongerenwerker problematiek omtrent de jonge aanwas in de drugsriminaliteit aan?
  - Wat kaart de jongerenwerker aan?
  - Op welke wijze doet de jongerenwerker dit?
    - Ondervragend of meer op informele verkennende wijze
  - Waarom doet de jongerenwerker dit?
    - Om criminele activiteiten in kaart te brengen of meer om te kijken wat er speelt de onder de jongeren en te kijken wat voor hulp jongeren eventueel nodig hebben.
    - Constateren door: Wat benoemt de jongerenwerker er zelf over, registreert hij de informatie of was het slechts een informeel tussendoor. Ook zo snel mogelijk na het gesprek aan de jongerenwerker vragen waarom hij de problematiek omtrent de jonge aanwaartte (op een open wijze vragen)

III Factoren die van invloed zijn op de werkwijze

- Rol tijds- en werkdruk tijdens het dagelijks werk
  - Jongerenwerker kan per taak genoeg tijd nemen?
    - Oogt ontspannen of gespannen, kijkt wel of niet vaak naar hoe laat het is, hoeft gesprekken met collega's, partners of burgers wel of niet steeds af te kappen.
  - Rol prestatiedoelen?
    - Zijn er wel of geen duidelijke doelen die de jongerenwerker moet halen, hoeveel tijd kost dit en vindt de jongerenwerker dit veel of weinig tijd, oogt dit voor de jongerenwerker belastend, geeft dit veel richting aan wat de jongerenwerker doet of heeft de jongerenwerker het er amper over.
    - Let op of de jongerenwerker dit zelf benoemt of er ergens doelen beschreven zijn.

Tussendoor aan de jongerenwerker vragen wanneer er taken/ activiteiten uitgevoerd worden of er bepaalde doelen zijn.

- Is er tijd om de wijk in te gaan zonder dat er andere taken/ activiteiten uitgevoerd moeten worden?

Hoeveel tijd is hiervoor, lijkt de jongerenwerker dit genoeg tijd te vinden?

Praat de jongerenwerker positief over meer tijd in de wijk of lijkt de jongerenwerker het niet een belangrijk punt te vinden (bested graag tijd op leerwerkplaats).

- Rol leidinggevende en interne partners

- Is er sprake van veel sturing tijdens het werk door een leidinggevende
Jongerenwerker heeft het veel of weinig over wat een leidinggevende wilt, er is veel of weinig contact met de leidinggevende, jongerenwerker heeft opdrachten mee gekregen vanuit de leidinggevende of kent juist veel vrijheid
Bij geen zichtbaar contact met de leidinggevende letten op wat de jongerenwerker zelf over de leidinggevende zegt en doorvragen of er een duidelijke visie is van een leidinggevende en wat deze visie is.

- Hoe is de rol van de lokale politiek

Heeft de jongerenwerker het over de rol van de lokale politiek? Moet de jongerenwerker zich hierdoor meer richten op taken/ activiteiten rond de handhaving of niet? Zelf doorvragen wanneer dit het geval lijkt of vragen als niet of juist wel gehandhaafd wordt of lokale politiek daarin ene rol speelt.

- Rol van externe partners

- Is er contact met externe partners omtrent de taken/ activiteiten gericht op jongeren?

Met welke externe partners?

- Op welke wijze hebben zij contact?

Op een bepaalde locatie, telefonisch, mail?

Formeel of informeel contact?

- Waar gaat het contact omtrent de jongeren over

- Wat is de rol van deze partners?

Wat doen de partners in welke situatie?

- Hoe is de houding van de jongerenwerker naar de externe partners toe?

Jongerenwerkers en externe partners lijken elkaar goed of niet goed te kennen, informeel of enkel formeel contact, jongerenwerker spreekt positief of negatief

over de partners, jongerenwerker benaderd de partners zelf of partners zoeken contact met de jongerenwerker.

- Zijn er andere factoren die duidelijk van invloed zijn op de werkwijze?
Welke factoren, op welke wijze en wanneer

Bijlage G. Codeerschema focusgroepen en exploratieve interviews

Concepten	Indicatoren/labels
<p>A. Aard en omvang drugsproblematiek binnen de gemeente</p>	<p>A1. Gebruik A2. Handel A3. Productie</p>
<p>B. Aard en omvang jonge aanwas binnen de gemeente</p>	<p>B1. Leeftijd van de jongeren B2. Sekse van de jongeren B3. Achtergrond van de jongeren B4. Plekken waar de jongeren zich bevinden B5. Gezinsfactoren (bijvoorbeeld gescheiden ouders of criminele families) B6. Beïnvloeding door negatieve rolmodellen</p>
<p>C. Opvattingen van de professionals over de jonge aanwas in de drugscriminaliteit</p>	<p>C1. Opvattingen over de rol die de professional voor zichzelf ziet weggelegd binnen de aanpak van deze problematiek C2. Opvattingen over wat de voornaamste problemen zijn binnen deze problematiek C3. Opvattingen over hoe de problematiek aangepakt/opgelost moet worden</p>
<p>D. Daadwerkelijke werkwijze gericht op de dynamiek/samenwerking tussen de professionals</p>	<p>D1. Positieve aspecten omtrent de samenwerking tussen wijkagenten en jongerenwerkers D2. Negatieve aspecten omtrent de samenwerking tussen wijkagenten en jongerenwerkers D3. Dingen die nodig zijn voor een betere samenwerking tussen wijkagenten en jongerenwerkers D4. Positieve aspecten omtrent de samenwerking tussen wijkagenten en andere externe partners D5. Negatieve aspecten omtrent de samenwerking tussen wijkagenten en andere externe partners D6. Positieve aspecten omtrent de samenwerking tussen jongerenwerkers en andere externe partners D7. Negatieve aspecten omtrent de samenwerking tussen jongerenwerkers en andere externe partners</p>

Bijlage H. Codeerschema individuele diepte-interviews

Concepten	Indicatoren/labels
<p>E. Kerntaken van de professional</p>	<p>E1. Taken specifiek gericht op jongeren die als belangrijkste taken worden gezien</p> <p>E2. Alle andere taken die als belangrijkste taken worden gezien</p> <p>E3. Taken die niet als belangrijkste taken worden gezien</p>
<p>F. Opvattingen over de rol die de professional voor zichzelf ziet weggelegd binnen de aanpak van de problematiek van de jonge aanwas</p>	<p>F1. Aspecten binnen de aanpak van de problematiek waar de professional zich primair op richt</p> <p>F2. Aspecten binnen de aanpak van de problematiek waar de professional zich secundair op richt</p> <p>F3. Aspecten binnen de aanpak van de problematiek waar de professional zich niet op moet focussen</p>
<p>G. Opvattingen over wat de voornaamste problemen zijn binnen deze problematiek</p>	<p>G1. Kenmerken van de voornaamste problemen</p> <p>G2. Oorzaken van de voornaamste problemen</p> <p>G3. Argumenten van de professional omtrent waarom dit de oorzaken van voornaamste problemen zijn</p>
<p>H. Opvattingen over hoe de problematiek aangepakt/opgelost moet worden</p>	<p>H1. Visie van de professional op de ideale rol van zichzelf binnen de aanpak</p> <p>H2. Visie van de professional op de ideale rol voor jongerenwerkers of wijkagenten binnen de aanpak (Gaat om het andere beroep dan de professional die geïnterviewd wordt, dus om jongerenwerkers bij een interview met een wijkagent en om wijkagenten bij een interview met een jongerenwerker)</p> <p>H3. Visie van de professional op de ideale rol voor andere externe partners binnen de aanpak</p> <p>H4. Visie van de leidinggevende op de gewenste aanpak</p> <p>H5. Daadwerkelijke invloed van de visie van de leidinggevende op de opvattingen van de professional over hoe de problematiek aangepakt/opgelost moet worden</p>
<p>I. Daadwerkelijke werkwijze</p>	<p>I1. De wijze waarop de professional de problematiek op een preventieve manier aanpakt</p> <p>I2. De wijze waarop de professional de problematiek op een repressieve manier aanpakt</p>

	<p>I3. Andere wijzen waarop de professional de problematiek aanpakt</p> <p>I4. De wijze waarop de professional de problematiek niet aanpakt/kan aanpakken</p> <p>I5. Rol van tijds- en werkdruk op de daadwerkelijke werkwijze</p> <p>I6. Rol van de leidinggevende/interne partners op de daadwerkelijke werkwijze</p> <p>I7. Rol van samenwerking met jongerenwerk of wijkagenten</p> <p>I8. Rol van samenwerking met andere externe partners</p> <p>I9. Rol van andere factoren</p> <p>I10. Mening over de soortgelijke of afwijkende werkwijzen van collega's</p>
--	---

Bijlage I. Codeerschema observatieverslagen

Concepten	Indicatoren/labels
<p>J. Werkwijze van de professional omtrent taken/activiteiten die specifiek gericht zijn op jongeren</p>	<p>J1. De taken/activiteiten die de professional uitvoert inclusief wat er in feite wordt besproken/gedaan</p> <p>J2. De wijze waarop de jongeren benaderd worden (formeel of informeel)</p> <p>J3. De houding van de professional naar de jongeren toe</p> <p>J4. Reactie van de professionals op de houding/communicatie van de jongeren</p> <p>J5. Aankaarten van de problematiek van de jonge aanwas</p> <p>J6. Hoeveelheid tijd de taak/activiteit in beslag neemt</p>
<p>K. Werkwijze van de professional omtrent taken/activiteiten die indirect gericht zijn op jongeren</p>	<p>K1. De soort taak/activiteit die de professional uitvoert</p> <p>K2. Wijze waarop de taak/activiteit indirect gericht is op jongeren</p> <p>K3. Hoeveelheid tijd de taak/activiteit in beslag neemt</p>
<p>L. Werkwijze van de professional omtrent andere taken/activiteiten</p>	<p>L1. De soort taak/activiteit die de professional uitvoert</p> <p>L2. Hoeveelheid tijd de taak/activiteit in beslag neemt</p>
<p>M. Factoren die van invloed zijn op de werkwijze</p>	<p>M1. Rol van tijds- en werkdruk op de daadwerkelijke werkwijze</p> <p>M2. Rol van de leidinggevende/interne partners op de daadwerkelijke werkwijze</p> <p>M3. Rol van doelstellingen</p> <p>M4. Rol van samenwerking met jongerenwerk of wijkagenten</p> <p>M5. Rol van samenwerking met andere externe partners</p> <p>M6. Rol van de houding/communicatie van de jongeren tegenover de professionals</p> <p>M7. Rol van andere factoren</p>
<p>N. Dynamiek tussen de wijkagenten en jongerenwerkers</p>	<p>N1. Sprake van formeel contact</p> <p>N2. Sprake van informeel contact</p> <p>N3. Spreken positief over elkaar</p> <p>N4. Spreken negatief over elkaar</p>